

**Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta**

Studijní program: Demografie

Studijní obor: Demografie

Bc. Tereza Márová

**Vliv sociodemografických charakteristik na volební výsledky ve volbách do
obecních zastupitelstev České republiky v roce 2014**

The influence of sociodemographic characteristics on election results in the municipal
elections in the Czech Republic in 2014

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D.

Praha, 2017

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 28. 6. 2017

Podpis

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu RNDr. Lud'kovi Šídlovi, Ph.D. za jeho ochotu, trpělivost, cenné rady a podněty, které mi byly velkou oporou při zpracování této diplomové práce. Za jazykovou korekci bych chtěla poděkovat Bc. Haně Čimešové.

Vliv sociodemografických charakteristik na volební výsledky ve volbách do obecních zastupitelstev České republiky v roce 2014

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na sociodemografické struktury voličů a jejich vliv na volební výsledky ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2014. Práce si klade za cíl analyzovat a zhodnotit volební chování obyvatelstva na úrovni lokální politiky a definovat charakteristiky, které jsou klíčové pro jejich rozhodnutí. Práce se zaměřuje na současné parlamentní strany, které byly pro účely analýzy rozděleny do tří skupin politického spektra (levice, pravice a střed). V prvních třech teoretických kapitolách se práce postupně zaměří na definici a vývoj subdisciplíny volební geografie, dále pak na podrobnější seznámení se s volbami do obecních zastupitelstev a na vývoj jednotlivých parlamentních uskupení. Analytická část bude následně zkoumat vztahy mezi sociodemografickými charakteristikami a volebními výsledky. Vztahy budou zkoumány pomocí Pearsonova korelačního koeficientu a vícenásobné regresní analýzy. Prostorovou stránku problematiky se bude následně zabývat interpolační metoda IDW.

Klíčová slova: volební geografie, volby, volební výsledky, obec, věk, národnost, vzdělání, náboženství, nezaměstnanost

The influence of sociodemographic characteristics on election results in the municipal elections in the Czech Republic in 2014

Abstract

This thesis is focus on the sociodemographic structure of the voters and its influence in municipal elections in the Czech Republic in 2014. The main aim of this thesis is to analyze and evaluate electoral behavior of the population in local politics. The aim is also to define which characteristics are the most important for their decision. The thesis is focused on the parties which are the current members of Czech Parliament. Then the parties were divided into three groups of the political spectrum (left, right and center). The thesis will gradually focus on the subdiscipline of electoral geography (its definition and the development), on the municipal elections and on the development of the Parliamentary parties in the three theoretical chapters. The analysis will examine the relationships between sociodemographic characteristics and the election results. The relationships will be examined using the Pearson correlation coefficient and the Multiple Regression. Spatial issue will then explore IDW method.

Keywords: electoral geography, election, election results, municipality, age, nationality, level of education, religion, unemployment

OBSAH

Seznam použitých zkratků.....	8
Seznam obrázků	9
Seznam tabulek	10
1. Úvod	11
1.1 Cíle a předpoklady práce	11
1.2 Struktura práce	13
2. Zdroje dat a metodologie.....	15
2.1 Výběr územní jednotky pro analýzu.....	15
2.2 Zdroje dat	15
2.2.1 Nezávislé proměnné	16
2.3 Použité metody	17
2.3.1 Korelační analýza.....	18
2.3.2 Vícenásobná regrese.....	19
2.3.3 Metoda IDW	20
3. Volební geografie.....	22
3.1 Vývoj volební geografie ve světě	22
3.2 Vývoj volební geografie v České republice	23
3.3 Přístupy ve volební geografii.....	24
3.4 Teorie konfliktních linií.....	25
3.4.1 Konfliktní linie v České republice	26
4. Volby do obecních zastupitelstev	28
4.1 Vývoj počtu obcí na území České republiky.....	28
4.2 Vývoj obecní samosprávy na území České republiky	30
4.3 Institucionální rámec	31
4.3.1 Zastupitelstvo obce.....	33
4.4 Volby do obecních zastupitelstev v letech 1990–2010	34
4.4.1 Volební účast.....	34
4.4.2 Výsledky voleb	35
4.5 Volby do obecních zastupitelstev v roce 2014.....	37

5. Vývoj vybraných politických uskupení.....	41
5.1 ODS.....	41
5.2 ČSSD.....	43
5.3 KSČM.....	44
5.4 KDU-ČSL.....	45
5.5 TOP 09.....	47
5.6 ANO 2011.....	48
6. Analýza vztahů volebních výsledků a sociodemografických charakteristik.....	49
6.1 Vícerozměrná statistika.....	53
6.1.1 Korelační analýza.....	53
6.1.2 Vícenásobná regrese.....	56
6.1.3 Závěry z vícerozměrné statistiky.....	60
6.2 Metoda IDW.....	61
7. Závěr.....	69
Seznam použité literatury.....	72
Zdroje dat.....	76
Přílohy.....	77

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

- ANO 2011 – Akce nespokojených občanů 2011
ČSL – Československá strana lidová
ČSSD – Česká strana sociálně demokratická
ČSÚ – Český statistický úřad
DEU – Demokratická unie
DPH – Daň z přidané hodnoty
EU – Evropská unie
IDW – Metoda inverzních vzdáleností (*Inverse Distance Weighting*)
KDU – Křesťanská a demokratická unie
KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
KSČ – Komunistická strana Československa
KSČM – Komunistická strana Čech a Moravy
NATO – Severoatlantická aliance (*North Atlantic Treaty Organization*)
NK – Nezávislý kandidát
ODA – Občanská demokratická aliance
ODS – Občanská demokratická strana
OF – Občanské fórum
SLDB 2011 – Sčítání lidu, domů a bytů 2011
SNK – Sdružení nezávislých kandidátů
STAN – Starostové a Nezávislí
StB – Státní bezpečnost
TOP 09 – Tradice, Odpovědnost, Prosperita 09
US – Unie svobody
USA – Spojené státy americké (*The United States of America*)
UTP – Uměle přerušené těhotenství
VV – Věci veřejné

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Odhad hodnoty v určitém bodě.....	21
Obr. 2: Porovnání metody IDW pro mocninu $\alpha = 1, 2, 3$ a 10.....	21
Obr. 3: Vývoj počtu obcí na území České republiky, 1990–2014	29
Obr. 4: Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 1990–2014	34
Obr. 5: Volební výsledky ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 1990–2010	35
Obr. 6: Podíl získaných mandátů ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 1990-2010.....	36
Obr. 7: Volební výsledky ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 2014	37
Obr. 8: Podíl získaných mandátů ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 2014	38
Obr. 9: Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev na úrovni obcí České republiky, 2014	40
Obr. 10: Regionální rozložení obcí s kandidaturou levice ve volbách do obecních zastupitelstev, 2014.....	50
Obr. 11: Regionální rozložení obcí s kandidaturou pravice ve volbách do obecních zastupitelstev, 2014.....	51
Obr. 12: Regionální rozložení obcí s kandidaturou středu ve volbách do obecních zastupitelstev, 2014.....	51
Obr. 13: Regionální rozložení obcí s více než 3 000 obyvatel, 2011	62
Obr. 14: Výsledky IDW – Levice	63
Obr. 15: Výsledky IDW – Pravice	63
Obr. 16: Výsledky IDW – Střed.....	64
Obr. 17: Výsledky IDW – Nezaměstnanost.....	65
Obr. 18: Výsledky IDW – Vzdělání.....	65
Obr. 19: Výsledky IDW – Náboženství	66
Obr. 20: Výsledky IDW – Národnost	66
Obr. 21: Výsledky IDW – Věk	67

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Číselník kandidujících stran a hnutí.....	16
Tab. 2: Seznam vojenských újezdů.....	16
Tab. 3: Typologie konfliktních linií.....	26
Tab. 4: Počet obcí dle jednotlivých sčítání lidu na území České republiky, 1921–2011.....	28
Tab. 5: Velikostní struktura obcí v roce 2014.....	30
Tab. 6: Počet zastupitelů dle velikosti obce.....	33
Tab. 7: Počty obcí s kandidaturou levicových, pravicových a středových stran.....	49
Tab. 8: Základní popisná statistika sociodemografických charakteristik.....	52
Tab. 9: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu na celostátní úrovni.....	54
Tab. 10: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu pro levicové strany.....	55
Tab. 11: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu pro pravicové strany.....	55
Tab. 12: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu pro středové strany.....	55
Tab. 13: Zhodnocení vlivu multikolinearity.....	56
Tab. 14: Výsledky vícenásobné regresí analýzy na celostátní úrovni.....	57
Tab. 15: Výsledky vícenásobné regrese pro levicové strany.....	58
Tab. 16: Výsledky vícenásobné regrese pro pravicové strany.....	59
Tab. 17: Výsledky vícenásobné regrese pro středové strany.....	59
Tab. 18: Základní popisná charakteristika sociodemografických charakteristik u obcí s 3 000 a více obyvateli.....	61

Kapitola 1

Úvod

Neexistence soutěživých voleb během komunistického období vyvolala nezáměr demografů a geografů o detailnější analýzu volebních výsledků. Za jediná díla, kde lze vysledovat zárodky volební geografie, lze považovat dva příspěvky od Františka Roubíka publikované v 50. letech 20. století. Příspěvky obsahovaly volební mapy zachycující politické hranice okresů a následné volební výsledky v těchto okresech (Kostelecký, Blažek, 1991). Vzhledem k charakteru tehdejšího politického systému však nebylo na tyto mapy dalšími autory navázáno.

Situace se tak změnila až na začátku 90. let se znovuoobením soutěživých voleb. Spolu s tím začaly vznikat i první práce analyzující volební výsledky jak na celostátní úrovni, tak i na úrovni regionů. Během téměř třicetileté tradice svobodných voleb vznikla celá řada prací zaměřujících se na prostorovou analýzu volebních výsledků nebo na sociodemografické struktury voličů a obyvatelstva a jejich vliv na volební výsledky. Řada těchto prací je zaměřená především na volby do Poslanecké sněmovny. Nemalá část prací je věnovaná i volební podpoře jednotlivým politickým stranám. Naopak volby do Senátu, do krajských a obecních zastupitelstev nebo volby do Evropského parlamentu jsou spíše tématem opomíjeným. Z tohoto důvodu vznikla i tato diplomová práce, neboť se domnívám, že téma voleb do obecních zastupitelstev je v rámci oboru volební geografie spíše ojedinělým tématem. Z výše zmíněných důvodů pevně věřím, že tato práce může přinést nové výsledky.

1.1 Cíle a předpoklady práce

Předkládaná práce si klade za cíl zhodnotit a analyzovat volební chování občanů na úrovni lokální politiky. Volební chování bude analyzováno na základě sociodemografických struktur obyvatelstva. Samotná analýza pak proběhne na úrovni obcí. V této diplomové práci nebude analyzován vztah současných parlamentních stran k jednotlivým sociodemografickým charakteristikám, nýbrž vztah části politického spektra (levice, pravice a střed) k těmto charakteristikám.

V souvislosti s charakterem práce bych ráda našla odpovědi na následující otázky:

- *Rozhodují se voliči na základě svých sociodemografických specifík?*
- *Jaká sociodemografická charakteristika je pro jednotlivé části politického spektra nejpodstatnější?*

- Liší se rozhodování voličů dle velikostní kategorie obce?
- V jakých typech prostředí získává dané spektrum nejvíce hlasů?

Na základě popsaných cílů a definování výzkumných otázek byly zformulovány jednotlivé předpoklady odděleně pro každé politické spektrum. Hypotézy předpokládají, že existuje statisticky významný vztah mezi volebními výsledky a definovanými sociodemografickými charakteristikami. Vzhledem k tomu, že však tato práce analyzuje vztahy volebních výsledků a sociodemografických charakteristik na úrovni lokální politiky, budou v nejmenších sídelních jednotkách převládat faktory „známé tváře“ a „vlastní zkušenosti“ upřednostňující nezávislé kandidáty na úkor politických stran. Vliv sociodemografických charakteristik se tak bude zvyšovat s velikostní kategorií obce.

Diplomová práce předpokládá, že v případě levicových stran bude nejvýznamnější závislost shledána u charakteristiky *nezaměstnanost*. Práce předpokládá, že voliči se rozhodují na základě svého ekonomického statusu a na základě ekonomické situace daného regionu (dané obce). Z tohoto důvodu práce předpokládá, že nezaměstnané osoby budou volit levicové strany jako ochránce sociálních jistot. Vzhledem k tomu, že do levice byla zařazena ČSSD a KSČM lze předpokládat, že tato skupina bude mít statisticky významnou korelaci s charakteristikou *věk*. Diplomová práce vychází z domněnky, že elektorát KSČM lze definovat jako občany staršího věku s nižším než vysokoškolským vzděláním. V souvislosti s tím lze předpokládat i negativní korelaci ze strany charakteristiky *vzdělání*. Tuto charakteristiku lze považovat za determinant vospělosti regionu. Podíl osob s vysokoškolským titulem naznačuje, že se v regionu nacházejí lépe kvalifikované a placené pracovní pozice. U charakteristiky *náboženství* se nepředpokládá zjištění statisticky významného vztahu.

V případě pravicových stran (ODS a TOP 09) bude za nejvýznamnější charakteristiku považovaná charakteristika *vzdělání*. Práce předpokládá, že lidé s vysokoškolským vzděláním více tíhnou k pravici z důvodu její orientace na obyvatelstvo vyšších příjmových kategorií. Vzhledem k orientaci celého spektra diplomová práce dále předpokládá, že volební výsledky této skupiny budou negativně korelovat s charakteristikou *nezaměstnanost*. Pro charakteristiky *věk* a *náboženství* nebudou existovat statisticky významnější vztahy.

Předkládaná práce dále předpokládá, že pro pravici ani pro levici nebude shledán statisticky významný vztah s charakteristikou *národnost*. Toto tvrzení vychází z národnostní homogenizace českého území i ze skutečnosti, že žádná ze současných levicových ani pravicových parlamentních stran nehájí práva určité národnostní menšiny. Na statistickou významnost může mít vliv i skutečnost, že vyplnění národnostní příslušnosti bylo při posledním sčítání lidu dobrovolné. Tudíž hodnota této charakteristiky nemusí nutně vykazovat reálný stav. Předpokládá se, že podhodnocené budou především národnostní menšiny, kdy se určité skupiny obyvatel nemuseli v SLDB 2011 ke své národnosti přihlásit.

Středová část politického spektra se pravděpodobně skládá z nejméně slučitelných parlamentních subjektů. Tato část se skládá z politického hnutí ANO 2011 a KDU-ČSL. Voličský elektorát ANO 2011 není zatím příliš regionálně ani sociodemograficky ukotven. Lze však předpokládat, že bude mít významnější podporu ve větších a ekonomicky vospělejších sídlech. Naopak KDU-ČSL je tradiční představitelkou křesťanských hodnot a její podpora se nachází především v sídlech menších velikostních kategoriích. Z výše zmíněných důvodů diplomová

práce předpokládá, že pro tuto skupinu budou významné charakteristiky *náboženství* a *vzdělání*. Charakteristika *náboženství* bude korelovat spíše s KDU-ČSL a charakteristika *vzdělání* naopak s ANO 2011. Vzhledem k orientaci KDU-ČSL by mohla existovat statisticky významná závislost i v případě charakteristiky *národnost*. Naopak volební výsledky středu nebudou mít významnější závislost s charakteristikami *nezaměstnanost* a *věk*.

Pomocí metody IDW (metoda prostorové interpolace) se bude práce snažit potvrdit prostorové souvislosti mezi volebními výsledky a definovanými sociodemografickými charakteristikami. Metoda tedy předpokládá, že v oblastech s nízkou nezaměstnaností a vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaných lidí budou dominovat především pravicové strany. Naopak levicové strany budou mít primární postavení v oblastech s vysokou nezaměstnaností, nízkým podílem osob s vysokoškolským titulem, a naopak vyšším podílem osob ve věku 65 a více let. Středové strany budou mít určující vliv v regionech s vyšším podílem osob hlásících se k římskokatolické církvi i v oblastech s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaných osob. U charakteristiky *národnost* se nepředpokládá výraznější prostorová souvislost s žádným politickým spektrem.

Dále práce předpokládá, že úspěšnost jednotlivých stran v komunální politice závisí nejenom na sociodemografických charakteristikách obyvatelstva a jednotlivých regionů, nýbrž také na zakotvení dané politické strany (popř. celé části politického spektra) v komunální politice. Diplomová práce předpokládá, že z tohoto hlediska bude nejúspěšnější levicová část politického spektra. Tato skupina se skládá ze stran s dlouholetou tradicí (ČSSD a KSČM). K úspěšnosti skupiny by měla přispět i kvalitní organizační struktura KSČM na všech územních jednotkách. Naopak nejméně úspěšnou by měla být pravice z důvodu vnitrostranických problémů uvnitř ODS a slabého zakotvení TOP 09 v komunální politice. V případě středu se o úspěšnost postará spíše KDU-ČSL, která vykazuje kvalitní organizační strukturu na všech územních jednotkách. Úspěšná je zejména v malých obcích, kde ostatní parlamentní strany často vůbec nekandidují. Hnutí ANO 2011 v rámci voleb do obecních zastupitelstev kandidovalo v roce 2014 poprvé. Tudíž se nedá předpokládat významnější komunální zakotvení.

1.2 Struktura práce

Diplomovou práci tvoří celkem sedm kapitol. Tematicky pak lze práci rozdělit na dva hlavní celky – na teoretickou a na praktickou část. V první kapitole budou představeny hlavní cíle, předpoklady, hypotézy a výzkumné otázky práce. V pořadí druhá kapitola se zaměří na metodologickou stránku práce. Kapitola představí hlavní typy a zdroje dat. Zaměří se také na teoretické seznámení se s využívanými metodami.

Následující tři kapitoly představí dané téma z teoretického hlediska. První z nich bude věnovaná subdisciplíně volební geografie. Představí její světový i český vývoj. Zaměří se také na hlavní přístupy ve volební geografii a na Teorii konfliktních linií, která je podstatná pro definování sociodemografických charakteristik. Následující kapitola se již bude detailněji věnovat volbám do obecních zastupitelstev. V první části této kapitoly se práce zaměří na vývojové tendence počtu obcí na našem území. Následně se kapitola přesune k vývoji obecní samosprávy na našem území a k současnému institucionálnímu zarámování voleb do obecních

zastupitelstev. V závěrečné části kapitoly se práce bude zabývat výsledky voleb do obecních zastupitelstev v letech 1990–2014. V poslední teoretické kapitole se práce zaměří na vývoj hlavních parlamentních subjektů, které se účastnily posledních voleb do obecních zastupitelstev (ODS, ČSSD, KDU-ČSL, KSČM, TOP 09 a ANO 2011).

Praktická kapitola bude rozdělena na tři podkapitoly podle definovaných metod. První podkapitola bude pomocí Pearsonova korelačního koeficientu analyzovat základní vztahy mezi volebními výsledky levice, pravice, resp. středu a definovanými sociodemografickými charakteristikami. Analýza bude provedena jak na celostátní úrovni, tak i v rámci rozdělení do velikostních kategorií. Následně se kapitola přesune k metodě vícenásobné regrese, která bude opět provedena celostátně i v rámci velikostních kategorií. Poslední analytická část práce se bude věnovat prostorové interpolaci IDW. Závěrečná kapitola pak shrne hlavní poznatky, výsledky a závěry, které z této práce vplynuly.

Kapitola 2

Zdroje dat a metodologie

Cílem této kapitoly je představení hlavních datových zdrojů a popsání využitých metod. Kapitola se nejprve zaměří na původ dat a na jejich třídění. Následně se náplň kapitoly přesune k metodologické stránce, kdy již budou představeny využití metody.

2.1 Výběr územní jednotky pro analýzu

Pro analytickou část byla zvolena nejnižší možná územní jednotka (obec). Tento výběr vychází především z dostupnosti dat. Za volební výsledky i za sociodemografické charakteristiky jsou data na této úrovni k dispozici. Volba obecní úrovně se obejde bez agregátního vlivu na analýzu. Obecní úroveň bude použita také v případě vytvoření kartografických výstupů vykreslujících volební podporu jednotlivých parlamentních uskupení i územní rozložení sociodemografických charakteristik.

2.2 Zdroje dat

Diplomová práce pracuje se dvěma hlavními typy dat – s výsledky voleb do obecních zastupitelstev a s daty za jednotlivé sociodemografické charakteristiky. Volební výsledky byly získány na internetovém portálu Volby.cz, který je pod správou ČSÚ (Volby.cz, 2017a). Data za sociodemografické charakteristiky, získaná ze SLDB 2011, opět pocházejí z datové základny ČSÚ (2015, 2017a). Pro potřeby analýzy byla získána také data za národnostní a náboženské struktury obyvatelstva v jednotlivých obcích České republiky dle výsledků SLDB 2011 (ČSÚ, 2017b). Tato vyříděná a anonymizovaná data byla poskytnuta Katedrou demografie a geodemografie, resp. školitelem této práce.

Voleb do obecních zastupitelstev v roce 2014 se účastnila celá řada politických subjektů. Lze sem zařadit současná parlamentní uskupení, politické strany s parlamentními ambicemi (Strana zelených, Česká pirátská strana, aj.), politické strany s regionálním významem (Starostové pro Liberecký kraj, Severočeši, Jihočeši, Moravané, aj.) nebo jednotlivé nezávislé kandidáty a sdružení nezávislých kandidátů. Z důvodu rozdrobenosti politických subjektů a jejich často nejednoznačnému politickému zaměření se tato diplomová práce zaměří pouze na analýzu šesti hlavních parlamentních stran (Tab. 1). Volební koalice nebyly do analýzy zařazeny z toho

důvodu, že tyto koalice kandidovaly pod jiným číslem, než bylo přiděleno jejich politické straně jako celku. Dalším důvodem je i skutečnost, že na internetových stránkách jednotlivých obcí je často neprůkazné, z jaké politické strany zvolený kandidát pochází. Tudíž je často obtížně zjištělné, která politická strana mandát získala.

Parlamentní strany byly následně seřazeny do politického spektra. Analýza v této práci bude provedena na základě rozdělení pravice, levice a střed (Tab. 1).

Tab. 1: Číselník kandidujících stran a hnutí

Číslo	Politické uskupení	Politické zařazení
7	ČSSD	Levice
53	ODS	Pravice
1	KDU-ČSL	Střed
47	KSČM	Levice
721	TOP 09	Pravice
768	ANO 2011	Střed

Zdroj: Volby.cz (2017b)

Diplomová práce pracuje s celkovým počtem 6 246 obcí. Z analýzy byly vyřazeny vojenské újezdy (Tab. 2), jelikož v jejich případě nejsou data za volební výsledky k dispozici. Dále pak byly z analýzy vyřazeny dvě obce – Krhová (okres Vsetín) a Poličná (okres Vsetín) z důvodu neexistence dat za sociodemografické charakteristiky. Obě tyto obce vznikly 1. 1. 2013, tedy až po uskutečnění SLDB 2011.

Tab. 2: Seznam vojenských újezdů

Vojenský újezd	Okres
Boletice	Český Krumlov
Brdy	Příbram
Březina	Vyškov
Hradiště	Karlovy Vary
Libavá	Olomouc

Zdroj: Ministerstvo vnitra České republiky (2010)

Výše zmíněná data a vztahy mezi nimi budou analyzovány pomocí programu SAS 9.4. Následná prostorová interpolace bude provedena v programu ArcMap 10.4.1, stejně jako výsledné kartografické výstupy rozložení volební podpory a sociodemografických charakteristik.

2.2.1 Nezávislé proměnné

Nezávislé proměnné částečně vycházejí z Teorie konfliktních linií (Podkapitola 3.4). Je zde obsažena především socioekonomická konfliktní linie, která byla pro budování českého stranického systému klíčová. Dále jsou zde obsaženy konfliktní linie církev-stát a modifikovaná konfliktní linie materialismus-postmaterialismus.

Z datového souboru sociodemografických charakteristik obyvatelstva bylo vybráno celkem pět charakteristik:

- *Nezaměstnanost* – reprezentuje sociální stratifikaci obyvatelstva na základě jejich socioekonomického statusu. Charakteristika je vyjádřena jako podíl nezaměstnaných

osob k ekonomicky aktivním osobám. Z důvodu dominance socioekonomické konfliktní linie v českém stranickém systému je tato charakteristika velmi důležitá.

- *Vzdělání* – definuje vzdělanostní strukturu obyvatelstva. Charakteristika je definovaná jako podíl osob s vysokoškolským titulem k obyvatelstvu ve věku 18 a více let. Dle Ingleharta (2008) je tato charakteristika představitelem konfliktní linie materialismus-postmaterialismus.
- *Náboženství* – definuje náboženskou strukturu společnosti. Vzhledem ke skutečnosti, že na našem území převládá západní křesťanství, byl pro tuto proměnou vybrán podíl osob ve věku 18 a více let hlásící se k římskokatolické církvi. Počet osob je vztažen k obyvatelstvu ve věku 18 a více let v rozhodný okamžik SLDB 2011 (26. 3. 2011). Tato charakteristika je důležitá především pro konfliktní linii církev-stát.
- *Národnost* – vyjadřuje národnostní strukturu obyvatelstva. Tato proměnná je charakterizovaná jako podíl osob ve věku 18 a více let s deklarovanou českou, moravskou nebo slezskou národností. Počet osob je opět vztažen k obyvatelstvu ve věku 18 a více let v rozhodný okamžik SLDB 2011.
- *Věk* – charakteristika reprezentuje demografickou strukturu obyvatelstva a vyjadřuje průběh stárnutí obyvatelstva v jednotlivých obcích. Charakteristika je reprezentovaná podílem osob ve věku 65 a více let. Počet osob je vztažen k populaci ve věku 18 a více let. Ukazatel bude reprezentován za obě pohlaví dohromady.

Jsem si vědoma, že výsledky analýzy nemusí naplno vyjadřovat reálný stav. Data za volební výsledky byla zpracovaná a publikovaná za trvale bydlící obyvatelstvo. V případě komunálních voleb může volič volit pouze v místě svého trvalého bydliště. Naopak definitivní výsledky pocházející ze SLDB 2011 byly poprvé zpracovány a publikovány za obvykle bydlící obyvatelstvo. Z odlišného zpracování dat mohou tedy vzniknout jisté nepřesnosti.

Jisté zkreslenosti mohou vzniknout i skutečnosti, že analyzovaná data pocházejí z odlišných let. Data za volební výsledky pocházejí z roku 2014. Naopak data za sociodemografické charakteristiky byla získána v roce 2011. Datová základna SLDB 2011 představuje nejuniverzálnější zdroj, ze kterého publikovaná data pro následující roky vycházejí. Je nutno zdůraznit i skutečnost, že v práci budou použity pouze charakteristiky, u kterých se nepředpokládají výraznější změny ve vývoji během několika málo let. Proto se domnívám, že je vhodné tato data použít i za cenu drobného zkreslení.

2.3 Použité metody

V předkládané práci bude využito několik statistických metod. V první řadě bude využita korelační analýza, která představí základní vztahy mezi proměnnými. Závislost jednotlivých nezávislých proměnných pak bude podrobněji zkoumat vícenásobná regrese. Prostorovému hledisku analýzy se bude následně věnovat interpolační metoda IDW. Teoretický rámec metod bude objasněn pomocí literatury od Hendla (2015) a od Rabušice (2004) pro korelační analýzu a vícenásobnou regresi, dále pak od Ježka (2016) pro metodu IDW.

2.3.1 Korelační analýza

Korelaci lze chápat jako vzájemný vztah dvou proměnných. Analýza říká, že „dvě proměnné jsou korelované (resp. asociované), jestliže určité hodnoty jedné proměnné mají tendenci se vyskytovat společně s určitými hodnotami druhé proměnné“ (Hendl, 2015, s. 250)

Pro měření síly korelace byla navržena řada koeficientů. V rámci této diplomové práce, však bude korelace reprezentována pomocí Pearsonova korelačního koeficientu. Tento koeficient měří sílu závislosti mezi dvěma spojitými proměnnými. Konkrétněji měří sílu jejich lineárního vztahu. Pro jiné než lineární vztahy není volba tohoto koeficientu vhodná. K dalším předpokladům Pearsonova korelačního koeficientu lze přiřadit i normální rozložení a nezávislost analyzovaných proměnných.

Hodnota korelačního koeficientu může nabývat hodnot v uzavřeném intervalu [-1, 1]. V případě, že koeficient nabývá hodnoty 1, jedná se o přímou (pozitivní) závislost. Naopak pokud hodnota koeficientu nabývá hodnoty -1, jedná se o nepřímou (negativní) závislost. Čím je absolutní hodnota koeficientu vyšší, tím významnější je i síla vztahu analyzovaných proměnných. Hodnota 0 znamená, že mezi proměnnými nelze nalézt statisticky významný vztah.

Sílu vztahu lze rozdělit do tří kategorií na malou, střední a velkou. Samotné hodnoty pro jednotlivé kategorie je však obtížné definovat a zaleží především na velikosti analyzovaného datového souboru. V diplomové práci bude využito možné rozdělení, které bylo částečně převzato od Hendla (2015):

- Lineární nezávislost: 0,00 až 0,09
- Malá závislost: 0,10 až 0,30
- Střední závislost: 0,31 až 0,70
- Velká závislost: 0,71 až 1,00

Korelační koeficient lze počítat pomocí kovariance (s_{xy}) a směrodatných odchylek (s_x a s_y) obou proměnných (Hendl, 2015):

$$s_{xy} = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{n - 1}$$
$$r_{xy} = \frac{s_{xy}}{s_x s_y}$$

Již výše bylo zmíněno, že korelační koeficient bude sestaven v programu SAS 9.4. Zde je kód, který bylo pro potřeby korelační analýzy nutno vytvořit:

```
proc corr data=DP pearson vardef=n;  
var nezaměstnanost vzdělání náboženství národnost podil65;  
with levice;  
weight obyvatelstvo 18 a více let;  
where levice>0;  
run;
```

Kód představuje spuštění programu, kde bude korelační analýza provedena pouze za volební výsledky levicových stran. Pro pravicové a středové strany bude kód obdobný (místo levice bude do kódu dosazena pravice, resp. střed).

Analýzovaný datový soubor byl považován za základní. Z tohoto důvodu byl do programu přidán příkaz *vardef=n*. Tento příkaz upravuje jmenovatele při výpočtu rozptylu a směrodatné odchylky. Defaultně je v SASu nastaven počet stupňů volnosti $n - 1$. Příkazem *vardef=n* bude program pracovat s celkovým počtem pozorování. Klíčovým slovem *var* definujeme charakteristiky, u kterých chceme zjistit korelaci s proměnnou levice (klíčové slovo *with*). Pomocí klíčového slova *weight* definujeme proměnnou (počet obyvatel ve věku 18 a více let), pomocí které vážíme při konstrukci koeficientu každé pozorování. Výsledný program je pak spuštěn klíčovým slovem *run*.

Samotný korelační koeficient nám sdělí pouze informaci, jestli jsou dvě proměnné na sebe závislé, resp. nezávislé. Již nám však nepodá informaci, která proměnná je závislá, a která je nezávislá. Tuto informaci nám následně může poskytnout regresní analýza.

2.3.2 Vícenásobná regrese

Existuje jen málo jevů, které může být vysvětleno jednou proměnnou. Z tohoto důvodu byla navržena metoda vícenásobné regrese. Na rozdíl od korelační analýzy může vícenásobná regresní analýza studovat více proměnných najednou. Dále lze pomocí této metody predikovat z výsledných hodnot nezávislých proměnných hodnoty pro závislou proměnnou. Vícenásobná regresní analýza pracuje s jednou závislou proměnnou a více nezávislými. Rovnici vícenásobné regrese si tedy lze představit takto (Rabušic, 2004):

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3$$

Y je v této rovnici závislá proměnná (v našem případě volební výsledky). Parametr a je konstanta. Koeficienty b_1 , b_2 a b_3 lze definovat jako regresní koeficienty. X_1 , X_2 a X_3 jsou hodnoty nezávislých proměnných (v našem případě sociodemografické charakteristiky). Hodnoty nezávislých proměnných mohou pokračovat až do X_n . Záleží, kolik nezávislých proměnných do modelu přidáme.

Vícenásobná regrese předpokládá normální rozložení analyzovaných proměnných. V případě velkých datových souborů však tento předpoklad není plně dodržován, neboť jeho porušením nebudou výsledky analýzy příliš ovlivněné. Dále vícenásobná regrese předpokládá lineární vztah proměnných.

Výsledky vícenásobné regrese jsou velmi náchylné na multikolinearitu. Tudíž pravděpodobně nejdůležitějším předpokladem analýzy je vyloučení multikolinearity. Multikolinearita v praxi znamená, že „*nezávislé proměnné nebo jejich podmnožina jsou vzájemně silně korelovány*“ (Hendl, 2015, s. 393). Multikolinearitu můžeme zjistit prostřednictvím korelace jednotlivých proměnných. Tudíž případný vliv multikolinearity bude odhalen již při sestřování Pearsonova korelačního koeficientu.

Kvalitu regresního modelu udává index determinace, který může nabývat hodnot v uzavřeném intervalu $[0, 1]$. Hodnota koeficientu udává, jaká část variability vysvětlované proměnné je nezávislými proměnnými vysvětlena. Čím více se hodnota blíží k 1, tím větší podíl variability nezávislých proměnných byl modelem vysvětlen.

Slabinou koeficientu determinace je skutečnost, že je značně ovlivňován počtem proměnných. Z tohoto důvodu je doporučováno využívat i tzv. upravený index determinace, který bere v potaz

počet proměnných vstupujících do modelu. Hodnota tohoto koeficientu se přizpůsobuje počtu vstoupených proměnných do modelu a vždy bývá nižší než hodnota samotného indexu determinace.

Vícenásobná regrese bude modelovaná také pomocí metody postupného vkládání proměnných (metoda Stepwise). Do regresního modelu budou postupně přidávány nezávislé proměnné podle toho, jak zlepšují kvalitu daného modelu. Pokud proměnná ztratí pro kvalitu modelu význam, může být díky této metodě z analýzy odstraněna. Do modelu vstupují pouze ty proměnné, kde lze s vysvětlovanou proměnnou nalézt statisticky významný vztah. Tuto metodu lze definovat jako „metodu k nalezení „nejlepšího“ modelu“ (Rabušic, 2004, s. 6). Metoda se opakuje do té doby, dokud přidání další proměnné přispěje ke zvýšení podílu vysvětlené variability dat (doku se hodnota koeficientu determinace bude zvyšovat).

Pro konstrukci vícenásobné regrese v programu SAS 9.4. bylo opět potřeba vytvořit kód:

```
proc reg data=DP;  
model levice= nezaměstnanost vzdělání náboženství národnost věk / selection=stepwise;  
weight obyvatelstvo 18+;  
where levice>0 and pravice>0 and střed>0;  
run;  
quit;
```

Výše představený kód opět analyzuje pouze výsledky levicových stran. Pro analýzu zbylých dvou částí politického spektra je nutno místo levice dosadit pravice, resp. střed. Celkově byl tento kód spuštěn dvakrát. V prvním kódu byl vyjmut příkaz *selection=stepwise*. Tento příkaz definuje, že vícenásobná regrese bude počítaná pomocí metody postupného vkládání proměnných. Klíčové slovo *model* představuje výše zobrazenou rovnici (str. 19). Před = se nachází závislá proměnná, za = naopak proměnné nezávislé.

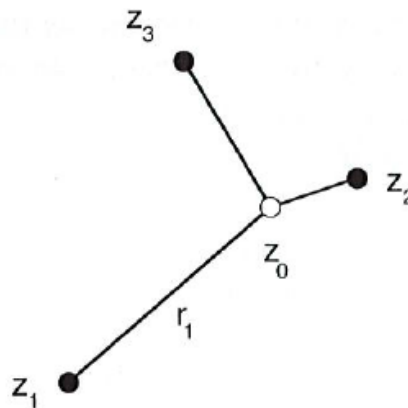
2.3.3 Metoda IDW

Metoda inverzních vzdáleností (*Inverse Distance Weighting*) je jednou z nejjednodušších, a přitom velmi často používanou metodou prostorové interpolace. „Je založena na váženém průměru, jehož váhy jsou nepřímo úměrné nějaké mocnině vzdáleností mezi interpolovaným bodem a datovými body“ (Ježek, 2016, s. 17). Metoda IDW pracuje s myšlenkou, že hodnoty, které jsou k odhadovanému bodu blíže, mají na něj větší vliv než hodnoty vzdálenější (Obr. 1). Váha proměnné na odhadované body tedy ubývá se vzdáleností.

Metoda IDW je deterministickou metodou, což v praxi znamená, že při výpočtu nepoužívá pravděpodobnostní složku. Metodu lze definovat jako přesný interpolátor, tedy že interpolace prochází datovými body.

IDW je přímou předchůdkyní geostatistiky. Na jejích základech vznikl v 60. letech 20. století tento vědní obor. Z tohoto důvodu se v mnoha ohledech může jevit jako nedokonalá. Hlavní nevýhodou je skutečnost, že IDW neuvažuje vlastnosti prostorové veličiny a vzájemné rozložení datových bodů. Dále metoda vytváří kruhové struktury okolo vstupních hodnot. V neposlední řadě nedokáže tato metoda vypočítat hodnoty vyšší nebo nižší, než jsou hodnoty vstupních dat. Jinými slovy lze říci, že minimum a maximum se nachází ve vstupních hodnotách (Ježek, 2016).

Obr. 1: Odhad hodnoty v určitém bodě

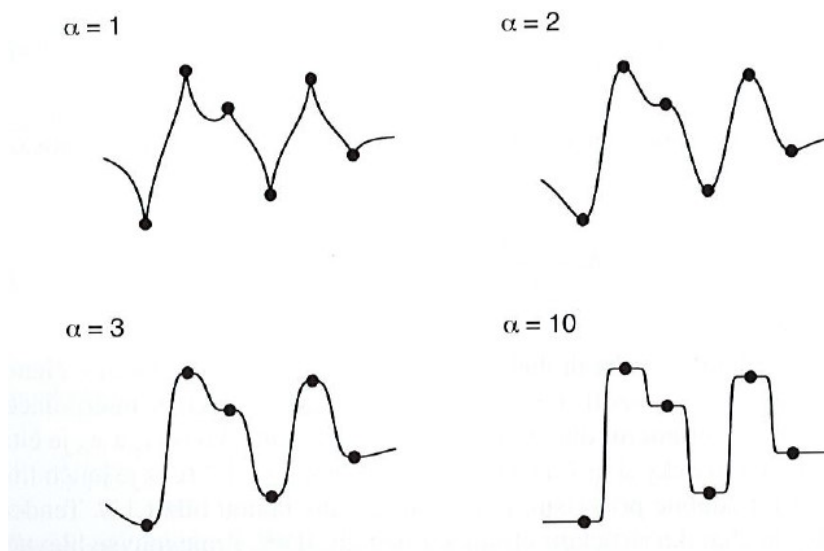
Zdroj: Ježek (2016)

Pro výpočet metody IDW tedy potřebujeme znát vzdálenost (r_i) mezi odhadovaným (z_0^*) a známým bodem (z_i). Parametr α reprezentuje mocninu. Odhad IDW se provádí pomocí vzorce (Ježek, 2016):

$$z_0^* = \frac{\sum \frac{1}{r_i^\alpha} z_i}{\sum \frac{1}{r_j^\alpha}}$$

Za parametr α se běžně volí mocnina 1, 2, 3 nebo 10. Odlišně zvolené mocniny pak produkují mírně lišící se výsledky. Se zvyšující se mocninou roste vliv nejbližšího bodu. Dle Ježka (2016) je nejvýhodnější zvolit koeficient $\alpha=2$. Při zvolení koeficientu $\alpha=1$ produkuje metoda v interpolovaných bodech špičky (Obr. 2). Naopak při zvolení vyššího koeficientu se stává průběh interpolace v okolí interpolovaných bodů stále plošší a mezi jednotlivými body pak nastávají strmé přechody (Obr. 2). Se zvyšující se mocninou se zároveň zvyšuje i vliv nejbližšího bodu. Parametr $\alpha=2$ byl zvolen i pro předkládanou práci.

Obr. 2: Porovnání metody IDW pro mocninu $\alpha = 1, 2, 3$ a 10

Zdroj: Ježek (2016)

Kapitola 3

Volební geografie

Volební geografie (*Electoral geography, Geography of Elections*) je subdisciplínou politické geografie a lze ji definovat jako „disciplínu studující geografické aspekty organizace, průběhu a výsledků voleb“ (Gregory a kol., 2009, s. 187). Volební geografie spolupracuje s dalšími vědními obory, především pak s politologií, sociologií, ekonomikou či demografií (Pink, 2005, s. 148). Lze vytyčit tři hlavní cíle, na které se volební geografie zaměřuje (Kostelecký, 1993, s. 169):

- Prostorová diferenciací volebních výsledků a faktory, které tuto diferenciací podmiňují
- Vliv geografických faktorů na hlasování
- Význam prostorové diferenciací volebních výsledků a volebních systémů pro vytváření zastupitelských orgánů

Následující kapitola je rozdělena do čtyř podkapitol. První dvě podkapitoly se zaměří na vývoj této subdisciplíny ve světě, resp. v České republice. Následující podkapitola se bude věnovat přístupům a hlavním nástrojům volební geografie. Poslední část kapitoly se stručně zaměří na Teorii konfliktních linií.

3.1 Vývoj volební geografie ve světě

Kořeny světového vývoje volební geografie sahají až do začátku 20. století. Základy této subdisciplíny položil v roce 1913 francouzský geograf, sociolog a představitel francouzské geografické školy André Siegfried ve svém díle *Tableau politique de l' Ouest ouest ouest la Troisième République*. Autor se zde snažil vysvětlit regionálně odlišné volební preference v jednotlivých regionech západní Francie v období Třetí republiky¹ (Madleňák, 2010). Publikace měla značně deskriptivní charakter. Práce postrádala sofistikovanější výpočty a byla založena čistě na porovnávacím principu.

Významnější rozvoj volební geografie byl zaznamenán po 2. světové válce s nástupem nových kvantitativních postupů. Velkou měrou k rozvoji přispěl i rozmach výpočetní techniky. Za nejvýznamnější publikaci z této doby lze pokládat dílo *Party Systems and Voter Alignments*:

¹ Období Třetí francouzské republiky se datuje mezi lety 1870–1940.

Cross-National Perspectives od Rokkana a Lipseta (1967). Zde byl poprvé představen ucelený koncept konfliktních linií vysvětlený v závěrečné části této kapitoly (3.4).

Za nejdynamičtější období pak můžeme považovat 70. a 80. léta 20. století. Rozvoj subdisciplíny byl v tomto období spojen se jmény Ronalda Johna Johnstona, Petera Jamese Taylora a F. M. Shelleye. V roce 1979 pak byla publikovaná studie *Geography of Elections*, kde byly popsány a definovány výše zmíněné cíle volební geografie (Johnston, Taylor, 1979). Dále publikace analyzovala jednotlivá specifika volebního chování všech států USA. Právě na severoamerické prostředí, především pak na prezidentské volby, byla zaměřena významná část studií a publikací (Pink, 2012). Za příklad lze uvést publikace od Martise (1982) nebo Morrilla (1982).

Směr vývoje volební geografie se změnil na začátku 90. let 20. století v souvislosti s postupnou demokratizací středoevropského a východoevropského prostoru. Publikované články a monografie již přestaly být primárně zaměřené na anglo-americké prostředí, nýbrž rozšířily své analýzy i na nově demokratizované státy. Za nejvýznamnější ukázkou lze pravděpodobně uvést Rusko a analýzu tamějších prezidentských voleb. Příkladem pak může být studie od Gehlbacha (2000). Autor zde porovnával prezidentské volby v roce 1991 a 1996, především pak územní volební podporu tehdejšího prezidenta Borise Jelcina. Na rozdíl od jiných studií bylo zjištěno, že volební podpora byla v obou volbách regionálně odlišná (Gehlbach, 2000).

Další směr vývoje volební geografie se začal věnovat analýze voleb na nižších územních jednotkách. Subdisciplína se začala zaměřovat také na sledování vývojových tendencí v regionech (Warf, Leib, 2011).

3.2 Vývoj volební geografie v České republice

Z důvodu neexistence soutěživých voleb v socialistickém Československu se volební geografie začala na českém území rozvíjet až v průběhu 90. let 20. století. První pojednání o volební geografii České republiky, resp. Československa bylo publikováno v roce 1991. Autory byli Jehlička a Sýkora (1991). Autoři se ve studii zaměřili na první svobodné volby do Federálního shromáždění v roce 1990. Byly zde srovnávány volební výsledky těchto voleb s výsledky ve volbách v letech 1920–1946. Autoři zde pracovali s myšlenkou, že volební výsledky v jednotlivých regionech jsou ovlivněny tradičními charakteristikami daného regionu a zůstaly stejné i přes přerušení kontinuity politického vývoje během komunistického období. Za stranu s nejstálější voličskou podporou pak byla označena ČSL. Následující studie však naznačily, že tyto výsledky by měly být revidovány (Balík, 2006; Kostecký a kol., 2014).

Prvními parlamentními volbami a územní podpoře dle základních sociodemografických charakteristik se zabývali také autoři Kostecký a Blažek (1991). Ekonomickými, sociálními a historickými vlivy na odlišné volební chování v různých regionech se pak zabýval Kostecký (1994). Na úrovni tehdejších okresů analyzoval územní voličskou podporu jednotlivých stran na základě vybraných sociodemografických a dalších specifíků (podíl vysokoškolského obyvatelstva, skladba obyvatelstva dle věku, podíl urbanismu v regionu, podíl vykonaných UTP aj.).

Nejvíce publikací je zaměřeno na volby do Poslanecké sněmovny (př. Kostecký, Mikešová a kol., 2015). Volbám druhého řádu je již věnovaná nižší pozornost. Výjimku představuje pár

studií zaměřující se na další typy voleb. Vývojem voleb do Senátu se věnoval např. Eibl a Pink (2012). Ve studii se zaměřili na úspěšnost jednotlivých politických stran i na vliv sociodemografických charakteristik voličů na výsledky voleb.

Za zmínku stojí také díla zaměřující se na volby do krajských zastupitelstev (Šaradín, 2008, Eibl a kol., 2009). Publikace se zaměřují na volební geografii voleb do výše zmíněných voleb v roce 2004, resp. v roce 2008. Volbami do Evropského parlamentu se věnoval Šaradín (2004, 2008). V publikaci *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice* se zaměřil na geografii voleb do Evropského parlamentu a na volby do krajských zastupitelstev.

Prvním prezidentským volbám s přímou účastí veřejnosti se věnoval Maškarinec (2013). Díky využití explorační prostorové analýzy dat bylo zjištěno, že vysoká podpora pro Miloše Zemana spadala především do moravských regionů a do regionů kraje Vysočina. Naopak podpora Karla Schwarzenberga byla zjištěna spíše v českých regionech. Bylo také zjištěno, že regiony s podporou Karla Schwarzenberga lze definovat jako regiony s růstovým potenciálem. Naopak regiony s vysokou volební podporou pro Miloše Zemana lze vymezit jako regiony problémové (Maškarinec, 2013).

Naopak volbám do obecních zastupitelstev byla doposavad věnovaná nejnižší pozornost. Řada autorů považuje analýzu volebních výsledků v obcích na celostátní úrovni za velmi pracnou a metodologicky náročnou (Balík, 2006). Okrajově je volební geografie voleb do obecních zastupitelstev zmíněna v publikaci *Studie o volbách do zastupitelstev obcí* (Šaradín, Outlý, 2004). Podrobněji pak byly analyzovány komunální volby v roce 2002 (Balík, Krutílek, 2003).

Další možností zkoumání je analýza územní volební podpory určité politické strany v určitém časovém období, popř. pouze v určitém regionu. K autorům, kteří se tomuto tématu věnovali, patří např. Balík (2006), Voda (2011) nebo Maškarinec (2011), který se zaměřil na analýzu kontinuity předválečných voličských vzorců ČSSD, KDU-ČSL, KSČM a ODS v oblasti Libereckého kraje.

3.3 Přístupy ve volební geografii

Ve volební geografii jsou využívány dva hlavní přístupy – kompozitní a kontextuální. Kompozitní přístup očekává, že prostorová diferenciací volebních výsledků je důsledkem složení obyvatelstva daného regionu. Obecně lze tedy říci, že kompozitní přístup předpokládá, že jedinci, kteří jsou zařazeni do stejné sociální, etnické, náboženské, popř. jiné skupiny, budou mít podobné volební chování, protože mají podobné sociální postavení, zájmy a hodnotové myšlení (Pink, 2005). Primárním jsou v tomto přístupu struktury obyvatelstva. Cílem tohoto přístupu je pak hledání vztahu mezi jedincem a jeho příslušností ke skupině. Tento přístup bude využit i v této diplomové práci. Kompozitní přístup se většinou opírá o kvantitativní metody a statistické postupy.

Naopak kontextuální přístup se zaměřuje především na prostor, ve kterém daný člověk žije. Přístup předpokládá, že proces socializace je územně specifický. I když dva lidé žijí v odlišných regionech, ale pocházejí ze stejné sociální skupiny, tak byli vystaveni odlišnému vývoji zájmů, zkušeností a chování. Právě tento odlišný vývoj může mít vliv na jejich volební chování.

Kontextuální výzkum se opírá především o kvalitativní metody. Kvalitativní metody však nejsou obsahem práce. Tudiž nebude na kontextuální přístup v této práci brán zřetel.

Kontextuální přístup definuje 4 základní geografické faktory, které mají vliv na hlasování voličů (Kostelecký, 1993):

- *Sousedský efekt (Friends and neighbors effect)* – v rodišti nebo bydlišti kandidáta získá kandidát zpravidla více hlasů než v ostatních regionech.
- *Efekt nákazy (Neighborhood effect)* – volební chování jedince je ovlivněno a tvořeno názory a postoji lidí v jeho okolí. Tento efekt nejčastěji směřuje k pozitivnímu ovlivnění a jedinec si osvojí politické chování svého okolí. Ve výjimečných případech se může jednat o negativní ovlivnění, kdy volič hlasuje v protikladu s postoji svého okolí.
- *Efekt kampaně (Campaign effect)* – odráží prostorově diferencovaný vliv lokální volební kampaně. Je typický pro většinové volební systémy s vícemandátovými volebními obvody.
- *Hlasování o sporném bodu (Issue voting)* – hlasování voličů je ovlivněno názorem kandidáta na specifickou otázku, která je v daném prostoru aktuální.

3.4 Teorie konfliktních linií

Každý politický subjekt oslovuje jinou sociální skupinu a hájí jejich práva a zájmy. Určité náznaky vlivu sociálních struktur na vývoj stranických systémů se objevovaly již před 2. polovinou 60. let 20. století. Za přelomovou práci v této oblasti lze však považovat publikaci *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives* od norského politologa a sociologa Steina Rokkana a amerického sociologa Seymoura Martina Lipseta (1967). V publikaci byla představena myšlenka konfliktních linií (*cleavages*) uvnitř společnosti. Samotný pojem *cleavages* je však spojován spíše se jménem Rokkana.

Teorie konfliktních linií je politologickou teorií, která je založena na historicko-sociologickém přístupu. Základní myšlenka teorie předpokládá, že současný stranický systém západoevropských států je výsledkem dlouhodobých a kontinuálních historických procesů spolu s vlivem konfliktů uvnitř společnosti. Primárním cílem je vyhledat v dané společnosti základní štěpící linie, díky nimž může dojít k potenciálnímu konfliktu. Konfliktní linie vychází ze socioekonomického rozdělení společnosti a z odlišných cílů jednotlivých sociálních skupin. Teorie obhajuje myšlenku, že pokud jsou konfliktní linie dostatečně zakořeněné ve společnosti, následně se vytvoří politické uskupení, které transformuje požadavky určité skupiny do svých volebních programů. Tuto teorii využívají především zastánci kompozitního přístupu volební geografie.

Dle Rokkana a Lipseta (1967) vznikaly konfliktní linie v průběhu národní a průmyslové revoluce. Obě tyto revoluce daly podnět k funkcionálnímu i teritoriálnímu rozdělení společnosti. Kombinací obou revolucí a funkcionálního a teritoriálního štěpení se v průběhu času vymezily čtyři základní konfliktní linie (Tab. 3). Národní revoluce vyvolala procesy budování národa a uvědomění si své národní identity a příslušnosti. Vyvolala také proces sekularizace a odklonění se od církve v jednotlivých společnostech. Průmyslová revoluce pak naopak vyvolala silnou

sociální mobilitu a novou hierarchii sociální stratifikace společnosti. Za následek průmyslové revoluce lze tedy považovat rychlejší a významnější růst měst (Hloušek, 2002). Mimo jiné tato linie vytvořila také konfliktní linii vlastníci-pracující, která byla dle Rokkana a Lipseta (1967) považovaná za tu nejdůležitější. Veškeré konfliktní linie vznikly v západoevropském prostředí protestním hnutím proti zvyklostem a kulturním standardům tehdejší společnosti (Hloušek, 2002).

Tab. 3: Typologie konfliktních linií

	Teritoriální dimenze	Funkcionální dimenze
Národní revoluce	Konfliktní linie centrum-periferie	Konfliktní linie církev-stát
Průmyslová revoluce	Konfliktní linie město-venkov	Konfliktní linie vlastníci-pracující

Zdroj: Hloušek (2002)

S vývojem společnosti začaly vznikat nové kategorie zájmů obyvatelstva. V závislosti začaly vznikat i nové struktury obyvatelstva. Z tohoto důvodu přišly jisté modifikace doplňující klasickou myšlenku Teorie konfliktních linií. Za zmínku stojí modifikace od amerického politologa Rolanda Ingleharta. Inglehart definoval novou konfliktní linii materialismus-postmaterialismus. Mezi významné charakteristiky pro tuto konfliktní linii přiřadil i úroveň vzdělání jako postmaterialistickou hodnotu (Inglehart, 2008).

Teorie konfliktních linií byla vyvinuta na základě tradic a vývoje západoevropského prostředí. Byla založena na principu dlouhého a kontinuálního vývoje, který následně zformoval stabilní skupiny populace s vyprofilovanou identitou. Z tohoto důvodu byla následná aplikace teorie na středoevropské prostředí značně komplikovaná. Kontinuita vývoje byla přerušena komunistickým režimem, který se zasadil o změnu tradičních sociálních skupin. V následující podkapitole se práce zaměří na vývoj konfliktních linií v českém stranickém systému.

3.4.1 Konfliktní linie v České republice

V případě České republiky, resp. Československa nelze mluvit o kontinuálním stranickém vývoji. Lze pouze zkoumat některé přetrvávající prvky v předválečném stranickém systému (u politických stran KDU-ČSL a KSČ(M)). Můžeme tedy usuzovat, že současná podoba stranického systému a politických stran se začala utvářet až po listopadu 1989 (Hloušek, 2004, s. 89).

V první fázi se konfliktní linie vytvořila mezi představitelem komunistické tradice (KSČM) a nekomunistickou opozicí (především OF). O něco méně byla viditelná konfliktní linie církev-stát, která byla reprezentovaná KDU (později KDU-ČSL). Patrná byla i nacionalistická konfliktní linie, která však byla reprezentovaná především uskupeními reprezentující práva Moravanů. Vzhledem k národnostní homogenizaci našeho území během komunistického období byl politický vliv ostatních národnostních skupin spíše marginální. Tato konfliktní linie však po roce 1992 ztratila své opodstatnění v souvislosti s růstem významu ostatních konfliktních linií (především pak socioekonomické konfliktní linie). Částečně byla viditelná konfliktní linie město-venkov reprezentovaná účelovým uskupením zemědělských stran známým pod názvem *Spojenectví venkova a zemědělců*. Vzhledem k tomu, že však toto uskupení nezískalo dostatečnou podporu pro vstup do Parlamentu, byl i samotný vliv této konfliktní linie nevýznamný.

Rozpad OF v roce 1991 vyvolal další politická štěpení. Tato politická štěpení byla viditelná již při parlamentních volbách v roce 1992 a v následném politickém vývoji v letech 1992–1996.

Týkala se socioekonomické konfliktní linie, především pak otázek ohledně hospodářské politiky, názorů na hospodářskou reformu, liberalizaci cen a privatizaci (Cabada, 2007). V prvních měsících po listopadu 1989 hrála socioekonomická konfliktní linie pouze marginální roli. Bylo to z toho důvodu, že samotná otázka ekonomické transformace byla předmětem povolebních jednání. Po parlamentních volbách v roce 1992 proti sobě stály strany podporující tyto kroky (ODS, ODA) a strany, které tyto kroky nepodporovaly (ČSSD, KSČM). Mezi nimi kolísala nerozhodná KDU-ČSL. V druhé polovině 90. let vliv této konfliktní linie ještě více posílil. Dominance této linie tak byla naplno potvrzena. Vývojem této konfliktní linie se v českém stranickém systému vytvořily stabilní levicové i pravicové politické subjekty.

Nadále však byla patrná konfliktní linie církev-stát. Vzhledem k nízkému podílu věřících však neměla takovou dominanci jako např. v sousedním Polsku. Z tohoto důvodu se linie (a její představitel – KDU-ČSL) zaměřila také na témata, která v případě strany obhajující náboženské hodnoty nejsou příliš typická. Za příklad lze uvést obranu hodnot venkova a zemědělců.

Pro následující analýzu bych jednotlivé parlamentní subjekty rozdělila do politického spektra na základě Tab. 1. Do levé části politického spektra byly zařazeny ČSSD a KSČM jako představitelé ochrany sociálních jistot a solidarity. Naopak ODS byla zařazena do pravé části politického spektra jako představitel osobní odpovědnosti. KDU-ČSL byla zařazena do středu. Jak bude zmíněno v následující části práce, KDU-ČSL se v průběhu vývoje snažila vytvářet jakýsi „jazýček na vahách“ a koaličně spolupracovat jak s pravicí, tak i s levicí. TOP 09 byla z důvodu svého zaměření označena jako pravice. Zařazení pramení ze skutečnosti, že tato strana po volbách v roce 2010 vytvořila parlamentní koalici právě s pravicovou ODS. Nejnovější politický subjekt (ANO 2011) není zatím jednoznačně vyprofilovaný. Vzhledem k jeho orientaci a k vytvoření koalice s KDU-ČSL a ČSSD po předčasných parlamentních volbách v roce 2013 však bylo hnutí zařazeno do středu politického spektra.

Kapitola 4

Volby do obecních zastupitelstev

Následující kapitola se zaměří na souhrnný nástin vývoje voleb do obecních zastupitelstev. V úvodu kapitola stručně představí vývojové tendence počtu obcí a definuje vznik obce jako samosprávné jednotky. Následně se kapitola přesune k legislativě a k institucionálnímu vývoji těchto voleb po roce 1989. V poslední části kapitola představí hlavní výsledky voleb, které na našem území po roce 1989 proběhly. Celkově se konalo sedm voleb do obecních zastupitelstev (1990, 1994, 1998, 2002, 2006, 2010 a 2014). Tato kapitola stručně charakterizuje hlavní výsledky a dlouhodobé trendy všech těchto voleb. Následně se podrobněji zaměří na volby do obecních zastupitelstev v roce 2014.

4.1 Vývoj počtu obcí na území České republiky

Obec lze definovat jako „základní územní samosprávné společenství občanů tvořící územní celek, který je vymezen hranicí území obce“ (Česko, 2000).

Tab. 4: Počet obcí dle jednotlivých sčítání lidu na území České republiky, 1921–2011

Rok	Počet obcí	Index změny (1921=100)	Rozdíl
1921	11 417	100,00	0
1930	11 768	103,07	351
1950	11 459	100,37	-309
1961	8 726	76,43	-2 733
1970	7 511	65,79	-1 215
1980	4 778	41,85	-2 733
1991	5 768	50,52	990
2001	6 258	54,81	490
2011	6 251	54,75	-7

Zdroj: ČSÚ (2016a) a vlastní výpočty

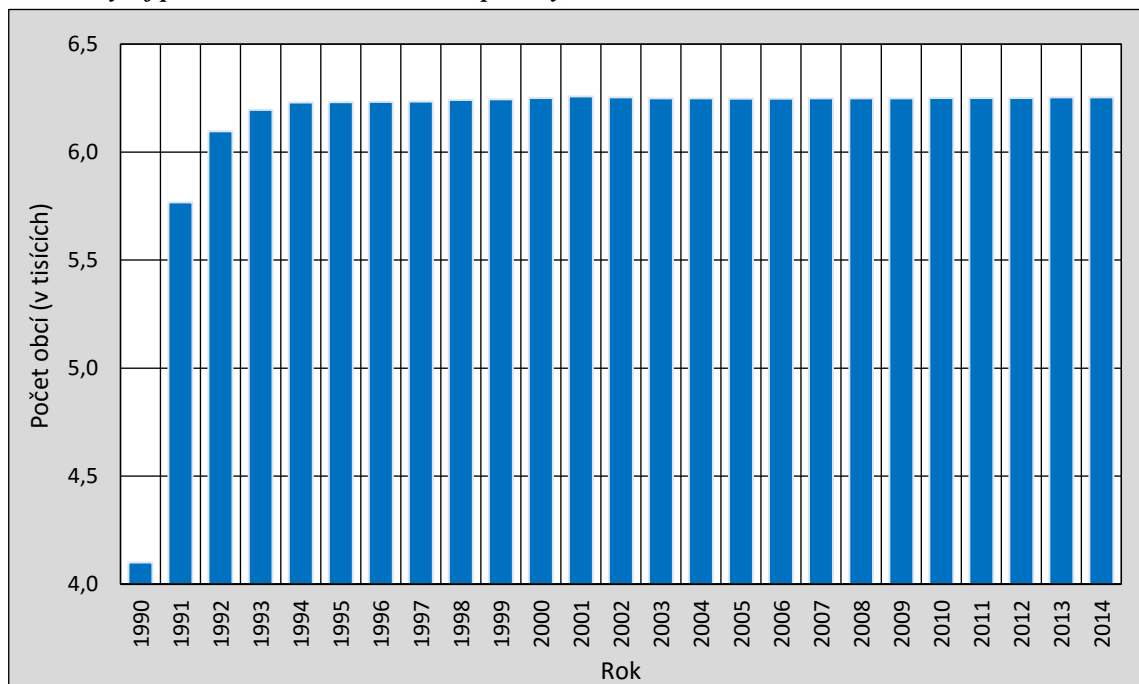
Historicky se počet obcí na našem území výrazně měnil. Po druhé světové válce až do roku 1989 převažoval trend, kdy se celkový počet obcí na našem území snižoval. V prvních letech po válce to bylo způsobeno především vylidněním pohraničí. Odsunem Němců převážně německé obce zpustly a následně zanikly. Během komunistického režimu pak docházelo k výraznému

integračnímu procesu a obce byly organizovaně slučovány. Jejich počet poklesl mezi roky 1950 a 1970 z 11 459 na 4 778 (Tab. 4).

V roce 1971 byla zavedena středisková soustava osídlení, která podminila další pokles absolutního počtu obcí. Dle Perlína (1998) lze střediskovou soustavu obcí považovat za negativní selekci. Středisková soustava obcí neměla pro obce stimulační charakter. Naopak docházelo k potlačování rozvoje menších sídel definovaných jako nestřediskové. Středisková soustava osídlení byla následně zrušena v roce 1990.

Po roce 1989 se počet obcí začal opět zvyšovat. Nejvýznamnější nárůst byl zaznamenán v letech 1990 až 1993, kdy počet obcí narostl ze 4 100 (1990) na 6 196 (1993). Nejdříve se osamostatnily obce, které byly sloučeny nejpozději. Dle Hampla a Müllera (1998) byl tento dezintegrační proces způsoben především politickou aktivizací lokálních komunit a přirozenou reakcí na předchozí centrálně organizovanou integraci obcí. Posléze se nárůst zpomalil a přibližně od roku 1994 se počet obcí téměř ustálil. V roce 2014 se na území České republiky nacházelo celkem 6 253 obcí (Obr. 3). Lze však říci, že s ohledem na rozlohu území a početní velikost státu je tento počet příliš vysoký (Hampl, Müller, 1998).

Obr. 3: Vývoj počtu obcí na území České republiky, 1990–2014

Zdroj: ČSÚ (2016b) a vlastní zpracování

Poznámka: Stav k 1. 1. 2014

V současné době již nelze předpokládat významnější nárůst počtu obcí. Podle Zákona č. 128/2000 Sb. o obcích nemůže vzniknout nová obec, která by měla nižší počet obyvatel, než je 1 000 (Česko, 2000). Můžeme tedy usuzovat, že stav sídelní struktury na území České republiky je víceméně trvalý a nebude se již výrazněji měnit.

Z hlediska počtu obcí dominují obce s nižším počtem obyvatel. V České republice se nachází celkem 3 456 obcí, kde žije 499 obyvatel a méně (Tab. 5). Tento počet představuje 55,3 % celkového počtu obcí na našem území. Na druhou stranu v těchto obcích žije pouze necelých 8 % obyvatelstva. Celkem 43 % obyvatelstva žije v obcích nad 20 tisíc obyvatel. Těchto obcí je však

v České republice pouze 63 a představují jenom 1 % z celkového počtu obcí. Tyto hodnoty dokazují rozdrobenost sídelní struktury v České republice.

Tab. 5: Velikostní struktura obcí v roce 2014

Velikostní struktura	Počet obcí	Podíl obcí
Do 199 obyvatel	1 455	23,3
200 až 499 obyvatel	2 001	32,0
500 až 999 obyvatel	1 369	21,9
1 000 až 1 999 obyvatel	745	11,9
2 000 až 4 999 obyvatel	412	6,6
5 000 až 9 999 obyvatel	140	2,2
10 000 až 19 999 obyvatel	68	1,1
20 000 až 49 999 obyvatel	43	0,7
50 000 až 99 999 obyvatel	15	0,2
100 000 a více obyvatel	5	0,1
Celkem	6 253	100,0

Zdroj: ČSÚ (2014)

Poznámka: Stav k 1. 1. 2014

4.2 Vývoj obecní samosprávy na území České republiky

Prozatímní obecní Zákon č. 170/1849 definoval, že „základem svobodného státu je svobodná obec“ (Čopík, 2014, s. 28). Tímto zákonem byly na našem území v roce 1849 položeny základy obecní samosprávy a byla zavedena dvojkolejnost veřejné správy. Dvojkolejnost veřejné správy v praxi znamená, že státní správa a samospráva jsou od sebe oddělené. Zákon dále definoval, že pokud se obec skládala z více osad, mohly si jednotlivé osady² zřídit své vlastní samosprávné orgány.

V roce 1862 byl vydán rámcový Říšský zákon č. 18/1862, na který v následujících letech navazovaly zemské zákony jednotlivě pro oblast českou, moravskou a slezskou. Slezsko vydalo svůj zemský zákon 15. listopadu 1863. Morava tak učinila o čtyři měsíce později, konkrétně 15. března 1864. Čechy svůj zákon vydaly 16. dubna 1864. Náplň zákonů byla téměř totožná. Lišila se pouze v drobnostech. Tyto zákony byly platné až do rozpadu habsburské monarchie v roce 1918.

Dle říšského zákona měly obce pravomoci samostatné i přenesené působnosti.³ Záhy po vydání zákona se však spektrum činností přenesené působnosti začalo rozšiřovat. Podle tehdejšího starosty samosprávného okresu Hlinsko převyšoval v roce 1900 objem práce přenesené působnosti přibližně třikrát objem práce působnosti samostatné (Čopík, 2014). Tím pádem začaly narůstat finanční náklady jednotlivých samospráv. Obce však nedostávaly adekvátní množství financí a začaly se zadlužovat. Během první republiky se finanční situace

² V roce 1960 byl pojem osada přejmenován na část obce.

³ V přenesené působnosti jedná obec jako vykonavatel státní správy. Za příklad přenesené působnosti můžeme v současné době zvolit evidenci obyvatelstva, oprávnění vydávat občanské průkazy a cestovní pasy, oprávnění vydávat stavební povolení aj. Samostatná působnost je výkonem samosprávy daného celku. Příkladem samostatné působnosti může být vydávání obecně závazných vyhlášek, svolání místního referenda, pojmenování ulic a veřejných prostranství, vytváření a realizování rozpočtu aj.

obcí nezlepšila. Velikost problému se pak naplno projevila během hospodářské krize ve 30. letech 20. století, kdy zadluženost jednotlivých samospráv začala výrazně ohrožovat finanční zájmy velkých bank (Balík, 2009).

První republika v mnohém navazovala na habsburské zákony. Významným zásahem do voleb do obecních zastupitelstev bylo vydání Zákona č. 76/1919 Sb., který volební právo definoval jako všeobecné, rovné a tajné. V roce 1919 bylo tedy aktivní i pasivní volební právo rozšířeno i na ženy. Do té doby volební právo neměly. Ženám, které vlastnily velkostatek, bylo během habsburské monarchie volební právo přiznáno. Musel však za ně volit zástupce (nejčastěji manžel). Aktivní volební právo náleželo každému, kdo v dané obci bydlel déle než tři měsíce, a který dosáhl věku 21 let. Podmínkami pro pasivní právo bylo dosažení minimálního věku 26 let a trvalý pobyt v dané obci po dobu minimálně jednoho roku (Čopík, 2014).

Nastolení nových politických a společenských poměrů na konci 30. let 20. století se projevilo i na obecní úrovni. V roce 1938 došlo k rozpuštění KSČ a všichni zastupitelé této strany byli zbaveni svých mandátů. Samotný zánik obecní samosprávy pak přišel se zřízením Protektorátu Čechy a Morava v polovině března 1939. Prakticky ve všech obcích nad 3 000 obyvatel bylo zastupitelstvo rozpuštěno a na jejich místo bylo dosazeno úřednictvo. V roce 1941 pak byl osadám odepřen samosprávný status, který po skončení 2. světové války již nebyl obnoven.

V roce 1945 byla oficiálně zrušena dvojkolejnost veřejné správy a byl zaveden hierarchický systém národních výborů. V čele obcí byly místní národní výbory, pod jejichž kompetenci spadala správa dané obce. Národní výbory měly na starosti především otázky týkající se provozu a správy jeslí, mateřských a základních škol, školních jídelen, knihoven a dalších kulturních zařízení, dále pak správu místních komunikací, jejich údržbu a osvětlení. Měly na starosti také rozmístění služeb v obci a stanovení jejich otevíracích dob. V neposlední řadě měly pod správou i evidenci obyvatelstva, požární ochranu, výstavbu obecních domů a následné hospodaření s těmito domy, ochranu zemědělské a lesní půdy, ochranu životního prostředí aj. (Balík, 2009).

Po roce 1989 byla instituce národních výborů oficiálně zrušena. Zároveň byl Zákonem č. 294/1990 Sb. znovu obnoven dvojkolejný systém veřejné správy. Základem místní samosprávy se tak opět staly obce.

4.3 Institucionální rámec

Současný charakter voleb do obecních zastupitelstev lze dle Charváta (2012) považovat za ten nejkompexnější a nejsložitější. Od roku 1990 vláda schválila celkem čtyři zákony upravující pravidla pro volby do obecních zastupitelstev (č. 368/1990 Sb., č. 298/1992, č. 152/1994 Sb. a č. 491/2001 Sb.).

Volby do obecních zastupitelstev se konají na základě všeobecného, rovného a přímého práva a probíhají prostřednictvím tajného hlasování. Občané ve volbách volí kandidáty jednotlivých politických stran a uskupení do zastupitelstev obcí. Dle zákona se volby konají jednou za čtyři roky ve lhůtě počínající třicátým dnem před uplynutím funkčního období a končící dnem jeho uplynutí (Česko, 2001).

Složitost voleb do obecních zastupitelstev spočívá především v množnostech hlasování. V těchto volbách je voliči umožněno využít preferenčního hlasování. Pomocí preferenčního hlasování může volič volit pro tolik kandidátů, kolik je míst v zastupitelstvu a sestavit si tak své „ideální“ zastupitelstvo. Volič tak má celkově tři možnosti, jak a pro koho volit (Balík, 2009, s. 97):

- Volič má možnost volit určitou stranu. V tomto případě volič zakřížkuje danou stranu a volí pak počet členů této strany, kolik je míst v zastupitelstvu podle toho, jak jsou seřazení na kandidátní listině.
- Volič může zakřížkovat počet kandidátů do zastupitelstva napříč stranami. Každému zakřížkovanému kandidátovi bude přičten jeden hlas. Opět však může volit pro tolik kandidátů, kolik je míst v zastupitelstvu obce.
- Volič může předchozí dva způsoby zkombinovat a označit jednu politickou stranu a z ostatních stran jednotlivé kandidáty. Volební hlas tak získají všichni jednotlivě označení kandidáti a z označené strany tolik kandidátů, kolik zbývá do početní velikosti zastupitelstva.

V letech 1990 a 1994 byly ve volbách do obecních zastupitelstev využívány volné kandidátní listiny. V praxi to znamenalo, že pořadí kandidátů na kandidátní listině bylo předem určeno. Voliči však mohli přidělovat preferenční hlasy. Mandáty pak byly stranám přidělovány na základě podílu všech preferencí udělených kandidátům strany. V rámci strany však byly mandáty přiděleny kandidátům, kteří obdrželi nejvíce preferenčních hlasů (Balík, 2009). Po roce 1994 došlo k mírné revizi a zpřísnění podmínek. Aby se změnilo pořadí kandidáta na kandidátní listině, musel kandidát dosáhnout stanoveného podílu oproti průměru kandidátky (Balík, 2009, s. 96).

Další obtížnost spočívá také v přepočítávání hlasů na mandáty. Hlasy odevzdané jednotlivým kandidátům jsou v první řadě hlasy pro jednotlivé politické strany, které kandidáty nominovaly. Počet mandátů pro jednotlivé strany a uskupení je přepočítáváno pomocí d'Hondtovy metody. Uzavírací klauzule je 5 %. Uzavírací klauzule byla poprvé využita ve volbách v roce 2002. Zavedení volební klauzule mohlo být vnímáno jako snaha o oslabení šancí nezávislých kandidátů (Outlý, 2003).

Aktivní volební právo mají všichni občané České republiky, kteří mají trvalý pobyt v dané obci a kteří nejpozději v druhý den voleb dosáhli plnoletosti, tedy oslavili své osmnácté narozeniny. Podmínky pasivního volebního práva jsou podobné jako v případě aktivního práva. Opět jsou podmíněny dosažením plnoletosti nejpozději druhý volební den a trvalým bydlištěm v dané obci. V souvislosti se začleněním České republiky do EU byla do voleb do obecních zastupitelstev přidána možnost aktivního i pasivního volebního práva i pro občany ostatních států. Podmínkou je opět plnoletost a trvalý pobyt na území dané obce. Tato možnost platí pouze pro občany EU, neboť ostatní státy nemají s Českou republikou podepsanou oboustrannou smlouvu, která by volbu svým krajanům umožňovala (Machová, 2013).

Jak již bylo zmíněno, občané ve volbách volí své kandidáty do zastupitelstev obcí. Z tohoto důvodu bude v následující části zastupitelstvo obce podrobněji představeno. Bude představena jeho početní velikost, jeho usnášeníschopnost a hlavní pravomoci. Vzhledem k charakteru práce a jejímu zaměření na volby do obecních zastupitelstev je bezpředmětné představovat další obecní orgány.

4.3.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce je považováno za rozhodující obecní orgán. Je oprávněno rozhodovat o nejdůležitějších záležitostech, které jsou v působnosti obce. Zastupitelstvo rozhoduje o věcech v samostatné i přenesené působnosti, které byly státní správou delegovány na obce.

Počet členů zastupitelstva je dán populační velikostí dané obce. Obecně však platí, že každé zastupitelstvo má lichý počet členů. Nejnižší počet je pět členů. Nejvyšší počet členů je 55 (Tab. 6). Praha má speciální status a její zastupitelstvo se skládá celkem z 65 členů.

Tab. 6: Počet zastupitelů dle velikosti obce

Velikost obce	Počet členů zastupitelstva
do 500 obyvatel	5 až 9 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7 až 15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11 až 25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15 až 35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25 až 45 členů
nad 150 000 obyvatel	35 až 55 členů
Praha	65 členů

Zdroj: Česko (2000)

Zastupitelstvo se schází dle potřeby, nejméně však jednou za tři měsíce, vždy na území obce. Pokud se zastupitelstvo nesejde v usnášeníschopné podobě, je zasedání rozpuštěno a náhradní zasedání se musí konat do 15 dní. Zastupitelstvo je usnášeníschopné, pokud je přítomná nadpoloviční většina členů. Pokud se zastupitelstvo nesejde po dobu delší, než je šest měsíců, je Ministerstvem vnitra rozpuštěno. Proti tomuto rozhodnutí může obec podat žalobu k soudu. Zasedání zpravidla vede starosta, popř. nejstarší člen zastupitelstva. Zasedání zastupitelstva jsou vždy veřejná. Nejpozději do deseti dnů musí být pořízen zápis o průběhu zasedání, který je následně volně k dispozici pro každého občana (Balík, 2009).

Mezi záležitosti samostatné působnosti, o kterých zastupitelstvo rozhoduje, patří především volba a odvolání starosty, dále pak schvalování územního a regulačního plánu, obecního rozpočtu a programu rozvoje obce, vydávání obecně závazných vyhlášek, rozhodnutí o vyhlášení místního referenda, stanovení výše odměn neuvolněným členům zastupitelstva, zřizování a rušení místní policie, rozhodování o spolupráci s jinými obcemi, udělování nebo odnímání čestného občanství nebo rozhodování o názvech částí obce, ulic a dalších veřejných prostranství (Česko, 2000). Dále si zastupitelstvo může vyhradit další pravomoci s výjimkou pravomocí, které náleží Radě obce.

Také může zastupitelstvo rozhodovat i ve věcech majetkoprávního charakteru. K těmto pravomocím lze zařadit – rozhodování o nabytí a zcizení nemovitostí a zřízení věcného břemena, rozhodování o poskytnutí darů osobám v hodnotě nad 20 000 Kč v jednom kalendářním roce, rozhodování o poskytnutí dotace nad 50 000 Kč, rozhodování o vkladech do právnických osob nebo rozhodování o splátkách s lhůtou delší než 18 měsíců a bezúplatném postoupení pohledávek (Česko, 2000).

Zastupitelstvo může zřídit zvláštní kontrolní orgány, které se nazývají výbory. Ze zákona je povinnost zřídit minimálně dva výbory – finanční a kontrolní (Česko, 2000). Povinností finančního výboru je především kontrola hospodaření s majetkem a finančními prostředky. Naopak kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce. Dále také

kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory. Oba výbory musí mít nejméně tři členy, přičemž součástí těchto výborů nemůže být starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu nebo zaměstnanci obecního úřadu, kteří mají na starosti rozpočtové a účetní práce.

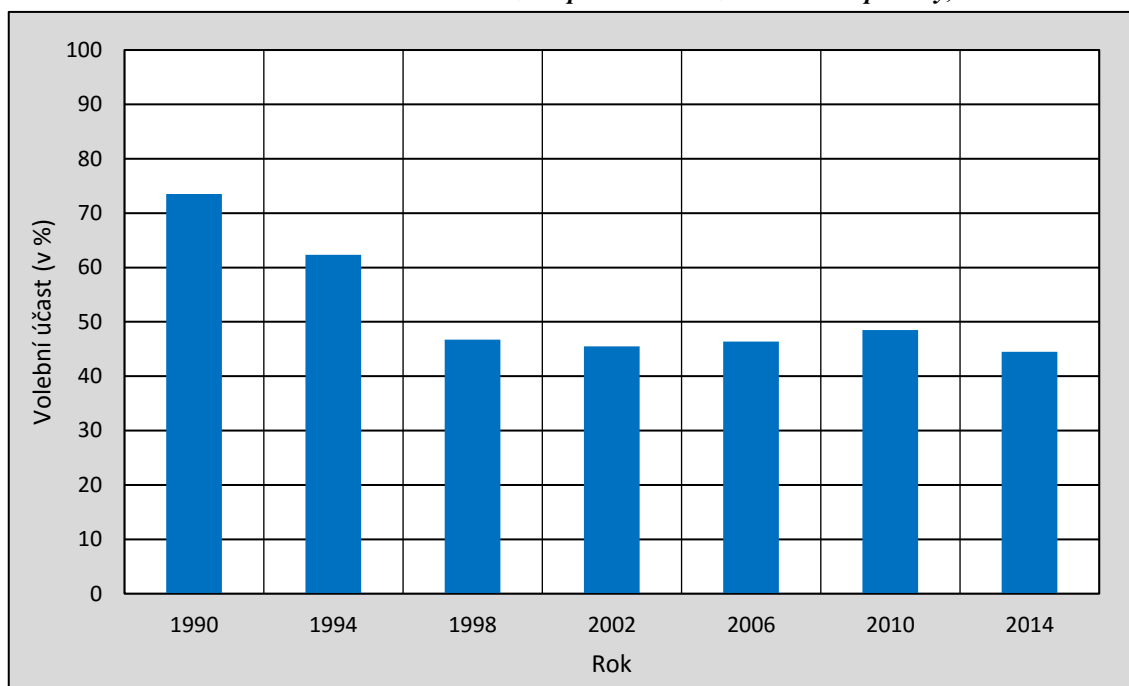
4.4 Volby do obecních zastupitelstev v letech 1990–2010

Od obnovení místní samosprávy na začátku 90. let se konalo celkem sedm voleb do obecních zastupitelstev (1990, 1994, 1998, 2002, 2006, 2010 a 2014). Následující část kapitoly se zaměří na hlavní vývojové trendy a výsledky těchto voleb.

4.4.1 Volební účast

Volby do obecních zastupitelstev společně s volbami do krajských zastupitelstev a do Evropského parlamentu lze považovat za volby druhého řádu. Účast voličů na těchto volbách je zpravidla nižší, neboť se zde rozhoduje o otázkách a pravomocích, které jsou méně důležité a nemají přímý dopad na exekutivu.

Obr. 4: Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 1990–2014

Zdroj: Volby.cz (2017c) a vlastní zpracování

Od počátku 90. let volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev klesala. Od roku 1990 volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev klesla o 29 procentních bodů, tedy téměř o 40 %. Volební účast nejvýrazněji klesala do voleb v roce 1998. Od té doby spíše stagnovala a pohybovala se v rozmezí 45 až 50 % (Obr. 4). Z čísel je patrné, že v průběhu 90. let občané postupně ztráceli zájem o vývoj komunální politiky na našem území.

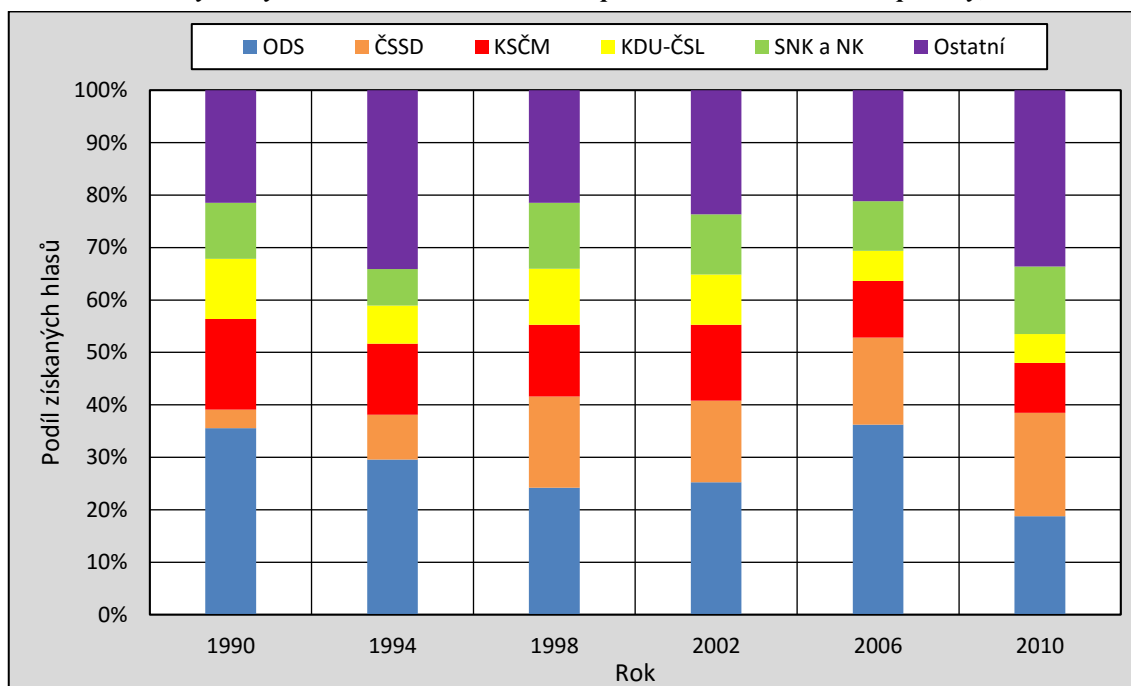
Procento volební účasti však nelze generalizovat. Lze definovat regiony s tradičně nadprůměrnou nebo naopak podprůměrnou volební účastí. Dle výsledků z Volby.cz (2017a, 2017c) lze říci, že k regionům s nadprůměrnou účastí patří především východní oblast Vysočiny, dále pak oblasti Jihomoravského a Plzeňského kraje (viz Obr. 9, na kterém je zobrazena volební

účast z roku 2014). Naopak již tradičně k regionům s podprůměrnou volební účastí patří Ústecký, Karlovarský a Moravskoslezský kraj. Také sem lze zařadit i obce městského typu, především pak statutární města.⁴ Obecně lze říci, že v případě volební účasti platí nepřímá úměrnost. Čím je obec větší a významnější, tím je volební účast v této obci nižší. Toto stanovisko může být způsobeno skutečností, že ve větších obcích jsou kandidáti pro voliče anonymní. Naopak v menších obcích se obyvatelé navzájem znají, což může zvyšovat jejich motivaci volit z důvodu faktoru „známé tváře“.

4.4.2 Výsledky voleb

Volby v roce 1990 se konaly v prosinci. Jednalo se o první svobodné volby od roku 1938. Dle Cabady (2007) se jednalo o volby, které lze definovat jako „plebiscit proti komunismu“. Jasným vítězem se zde stalo OF, které získalo 35,6 % hlasů a 31,7 % všech mandátů. Druhou nejsilnější stranou se stala KSČM se ziskem 17,2 % hlasů a 14,4 % mandátů. V pořadí třetí nejsilnější stranou se stala KDU-ČSL, která získala 12,1 % hlasů a 11,5 % mandátů. KSČM i KDU-ČSL těžily především ze stabilní organizační struktury založené již během komunistického období a vítězily především v menších obcích, kde OF často vůbec nekandidovalo. Naopak nově obnovená ČSSD ve volbách nezaznamenala významnější výsledek, neboť z důvodu chybějící volební infrastruktury nebyli její kandidáti v jednotlivých obcích dostatečně zastoupeni.

Obr. 5: Volební výsledky ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 1990–2010

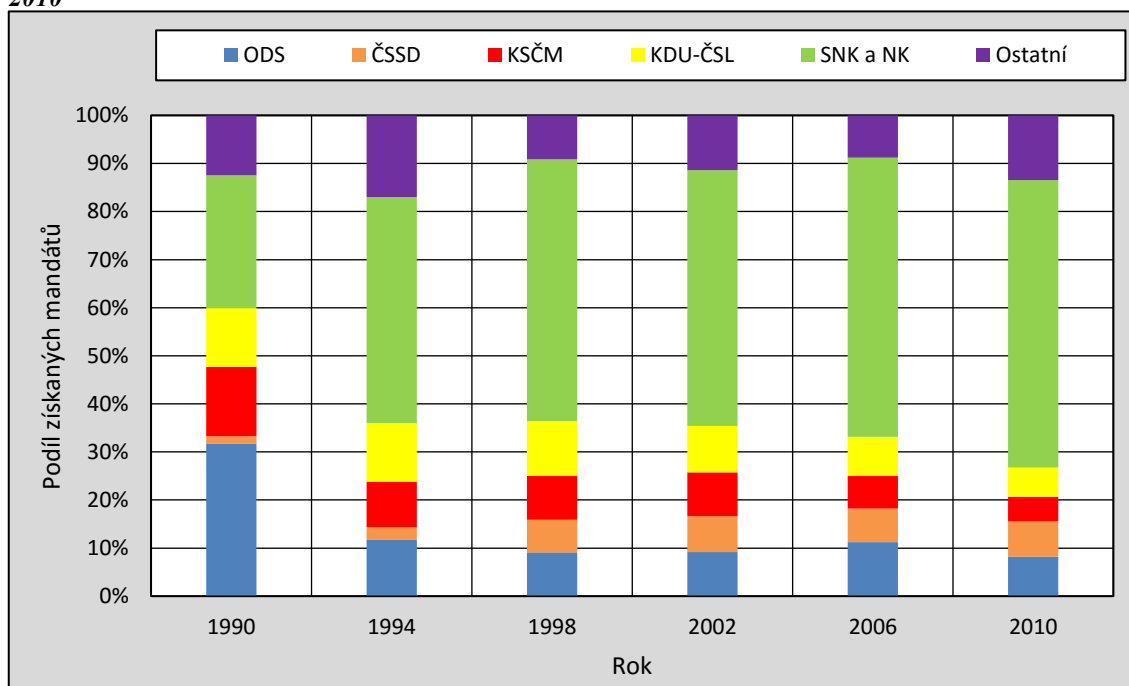
Zdroj: Volby.cz (2017c) a vlastní zpracování

Poznámka: Volební výsledek za ODS pro rok 1990 je volebním výsledkem OF, jakožto přímého předchůdce ODS.

⁴ Na území České republiky existuje celkem 26 měst se statutem statutárního města – Brno, České Budějovice, Děčín, Frýdek-Místek, Havířov, Hradec Králové, Chomutov, Jablonec nad Nisou, Jihlava, Karlovy Vary, Karviná, Kladno, Liberec, Mladá Boleslav, Most, Olomouc, Opava, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Praha, Prostějov, Přerov, Teplice, Ústí nad Labem a Zlín

Pokud bychom měli definovat dlouhodobé trendy voleb do obecních zastupitelstev od roku 1994, můžeme konstatovat, že vliv tradičních parlamentních stran se snižuje na úkor nezávislých kandidátů a jejich sdružení. Možnost kandidatury NK a SNK byla umožněna až ve volbách v roce 1990. Během první republiky nebyla tato tradice zavedena. Od roku 1994 byly provedeny dva pokusy o znemožnění jejich kandidatury. První pokus nastal v roce 1994 a cílem bylo omezení kandidatury SNK. V roce 2001 pak byla zavedena 5 % volební klauzule, která měla zamezit kandidatuře NK (str. 32). Z výsledků voleb je patrné, že ani jeden pokus nebyl úspěšný. Vliv jednotlivých nezávislých kandidátů od roku 1990 klesal a následně se stabilizoval. Tito kandidáti tradičně získávají okolo 1 % hlasů a přibližně 10 % mandátů. Naopak velmi významně narůstá vliv SNK. Tato uskupení získávala v letech 1994–2010 v rozmezí 40 až 50 % mandátů. Společně s NK tedy běžně získávají více než 50 % mandátů (Obr. 6). Významný vliv SNK a NK vede k roztržitosti územní samosprávy, která může mít za následek oslabení vazby obecní samosprávy na centrální politickou reprezentaci.

Obr. 6: Podíl získaných mandátů ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 1990–2010

Zdroj: Volby.cz (2017c) a vlastní zpracování

Poznámka: Volební výsledek za ODS pro rok 1990 je volebním výsledkem OF, jakožto přímého předchůdce ODS.

Nejsilnější politickou stranou je ODS, která nejvyšší úspěch zaznamenala v roce 2006, kdy získala téměř 35 % hlasů, ale už jen 10 % mandátů (Obr. 5, Obr. 6). ČSSD nejdříve vykazovala slabé volební výsledky, které byly způsobeny nedostatečným zakotvením strany na politickém poli. Od roku 1998 pak strana vykazovala stabilní volební výsledky v rozmezí 15 až 20 % platných hlasů. Podpora KSČM se stejně jako u dalších typů voleb tradičně pohybuje v rozmezí 10 až 15 % platných hlasů. Naopak výsledky KDU-ČSL v průběhu času klesají. Do voleb v roce 2002 se jejich volební podpora pohybovala okolo 10 % platných hlasů. V roce 2006 a 2010 se však pohybovala již jen mírně nad 5 % platných hlasů.

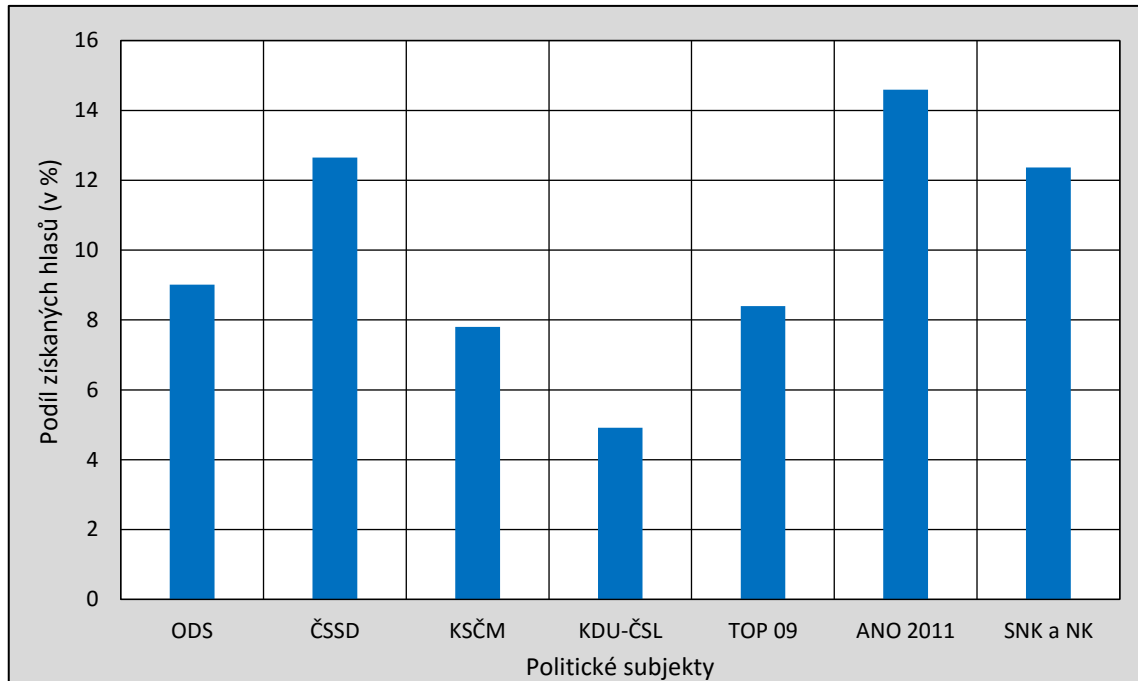
Z hlediska získání mandátů se jako neúspěšnější parlamentní strana jevila až do roku 2002 KDU-ČSL. Poté byla vystřídána ODS. Podíl získaných mandátů však byl pro parlamentní strany

nízký a v průběhu sledovaného období neustále klesal. Například během sledovaného období KSČM a KDU-ČSL, strany, které v roce 1990 měly nejvyšší podíl získaných mandátů, své mandáty ztratily. KDU-ČSL měla v roce 2010 přibližně o jednu polovinu méně mandátů než v roce 1990. Pokles KSČM byl ještě markantnější. Strana v tomto období ztratila více než 60 % mandátů.

4.5 Volby do obecních zastupitelstev v roce 2014

Dle Balíka, Gongaly a kol. (2015) lze komunální volby v roce 2014 považovat za novou vývojovou etapu. Etapa ukončená v roce 2010 byla charakteristická relativně různorodými volebními výsledky jednotlivých politických stran. Různorodost kulminovala v roce 2006, kdy volby s přehledem vyhrála ODS. Naopak druhou fází lze definovat jako sblížování se politických výsledků jednotlivých politických stran a uskupení. Z hlediska vývoje mandátů lze pak sblížování pozorovat již od roku 1998.

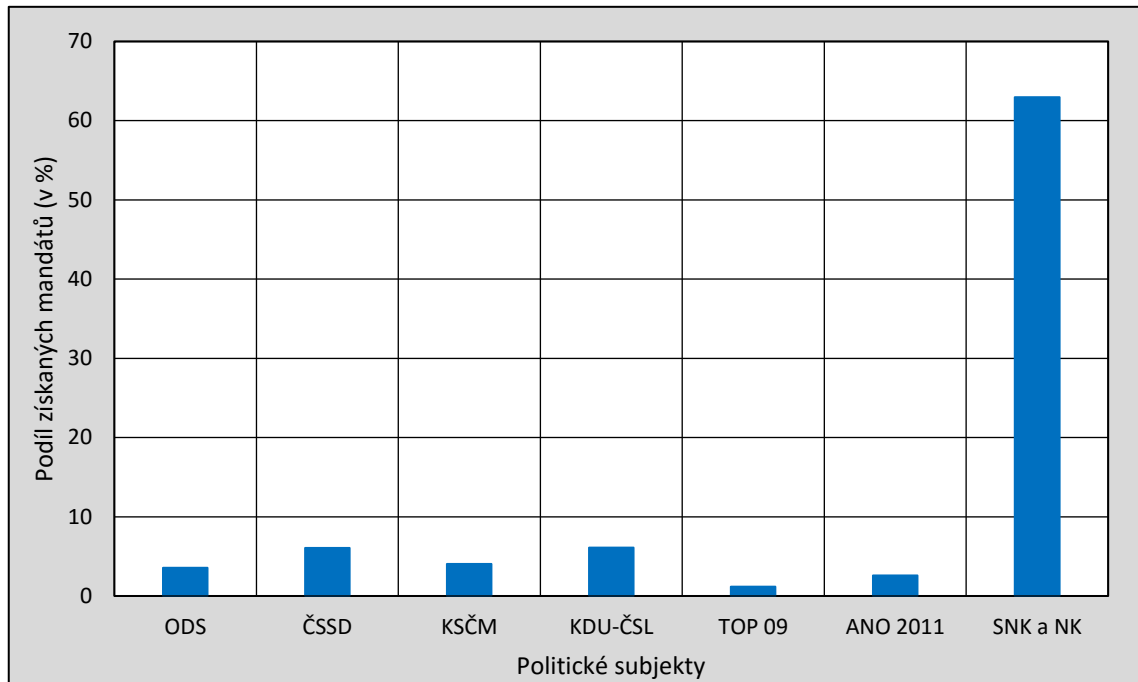
Obr. 7: Volební výsledky ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 2014

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní zpracování

Ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2014 je nadále vidět trend poklesu vlivu parlamentních stran na úkor nezávislých kandidátů a sdružení. Z parlamentních politických subjektů bylo nejúspěšnější hnutí ANO 2011, které získalo 14,6 % platných hlasů (Obr. 7). Za hnutím následovala ODS a ČSSD. Parlamentní strany však opět nebyly schopné získat významnější podíl mandátů. Nejsilnější v oblasti mandátů se tak opět staly NK a SNK, kteří dohromady získali téměř 63 % všech mandátů (Obr. 8). Mandátově se nejsilnější parlamentní stranou stala KDU-ČSL, která získala 6,1 % všech mandátů. Důvodem však nebylo zlepšení postavení KDU-ČSL, nýbrž výrazné oslabení ostatních parlamentních stran.

Obr. 8: Podíl získaných mandátů ve volbách do obecních zastupitelstev na území České republiky, 2014

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní zpracování

Z regionální analýzy podílu získaných hlasů je patrné, že víceméně kopírují tradiční jádrové, resp. odlehle regiony jednotlivých stran. Do voleb však vstoupily i NK a SNK, které tyto tradiční vzorce výrazně narušují (Příloha 7). Nejzřetelněji jsou volební vzorce stran viditelné v případě KDU-ČSL, jejíž volební výsledky jsou silně regionálně ukotvené. Lze říci, že v severních Čechách tato strana získala velmi nízké výsledky. Naopak velmi silná byla v moravských regionech (Příloha 4). Nejvíce se jí pak dařilo v okrese Uherské Hradiště (20,2 % získaných hlasů).

U ostatních stran již nejsou volební vzorce tak výrazné. Volební podpora ODS byla v těchto volbách poměrně regionálně vyrovnaná. Nadprůměrný volební výsledek získala strana v obcích okresu Mladá Boleslav (20,3 % v celém okrese), dále pak v oblastech okresu Trutnov, okresu Jablonec nad Nisou a okresu Klatovy. Také se jí dařilo ve velkých městech a jejich okolí (Příloha 1). Naopak nejméně se ODS dařilo v obcích okresu Znojmo a okresu Třebíč.

V porovnání s ODS byla ČSSD úspěšnější ve více oblastech. Nejvýznamnější úspěch je patrný v oblastech Ústeckého a Moravskoslezského kraje, dále pak v určitých oblastech kraje Karlovarského (především okres Cheb). Naopak slabší podporu strana zaznamenala především v oblastech Libereckého a Královéhradeckého kraje, dále pak ve Středočeském kraji, především pak v zázemí hlavního města, v okresech Praha-východ a Praha-západ (Příloha 2).

Výsledky KSČM ve volbách do obecních zastupitelstev naznačují, že tato strana má silné postavení v pohraničních regionech, především pak v severozápadních Čechách (Příloha 3). Naopak slabší postavení strana vykazuje ve vnitrostátních oblastech, především pak ve Středočeském kraji a v oblastech Libereckého a Královéhradeckého kraje. Nejsilnější výsledek (17,7 % získaných hlasů) získala KSČM v okrese Karviná. Naopak nejslabší výsledek (1,3 %) byl registrován v okrese Praha-západ.

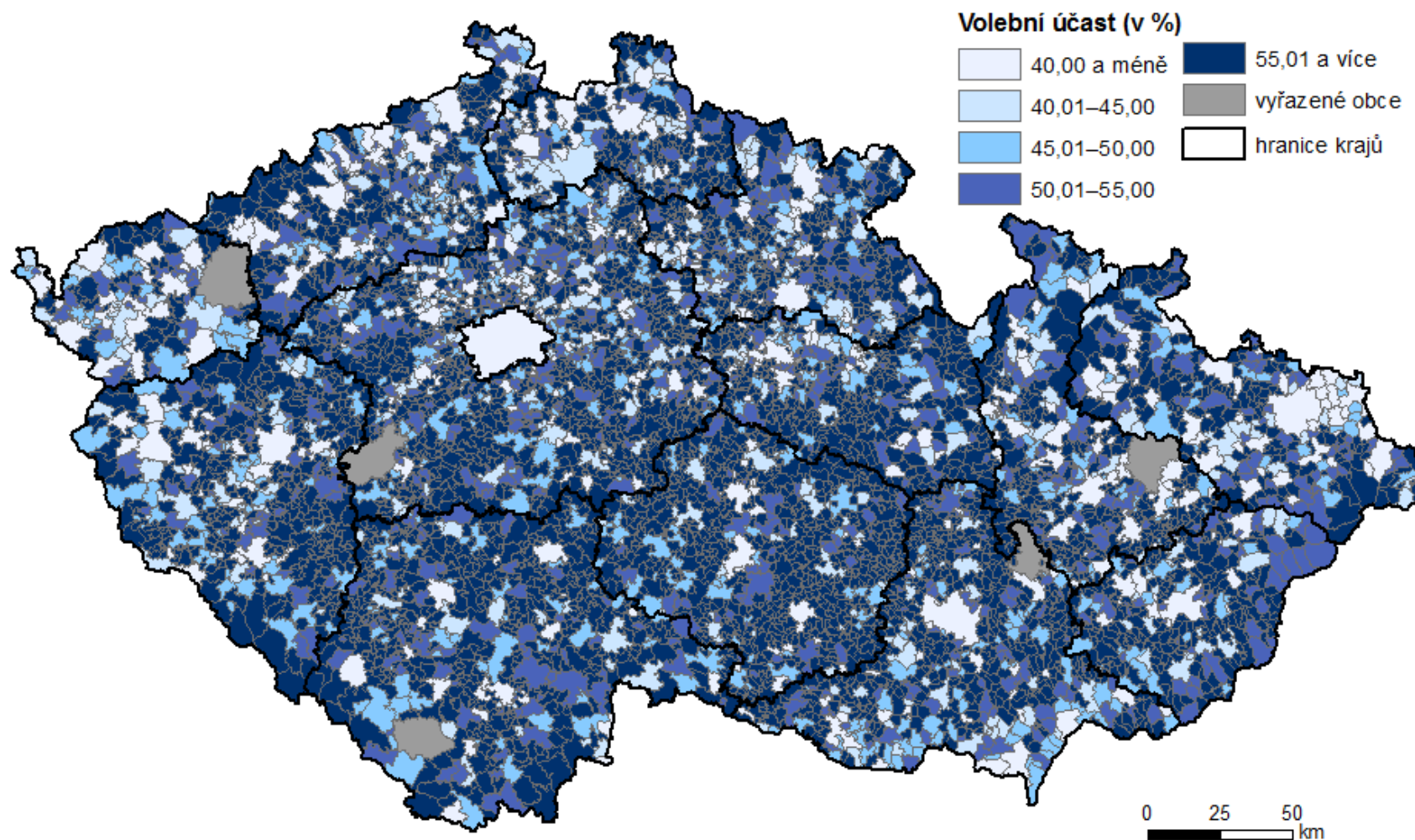
TOP 09 ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2014 získala velmi podprůměrné volební výsledky. Je to způsobeno jejím zasazením v komunální politice, o kterém bude zmínka v následující kapitole. Nejsilnější pozici (18,6 % hlasů) získala v Praze. Významnější výsledky strana zaznamenala také v některých okresech Plzeňského, Ústeckého, Karlovarského a Libereckého kraje. Na Vysočině a v moravských okresech byly výsledky této strany spíše marginální (Příloha 5).

V roce 2014 se hnutí ANO 2011 poprvé účastnilo tohoto typu voleb. Regionální podpora byla poměrně vyrovnaná. Významnější výsledky hnutí zaznamenalo ve větších městech a v přilehlém okolí (Příloha 6). Nadprůměrné výsledky byly zaznamenány i v obcích okresu Tachov. Naopak slabší výsledky hnutí vykazovalo v kraji Vysočina, dále pak v Pardubickém kraji.

SNK i NK byla nejvíce úspěšná v malých obcích. V obcích městského typu se jim již tolik nedařilo (Příloha 7). SNK byla úspěšná v okresech kolem velkých měst (Plzeň-sever Plzeň-jih, Brno-venkov), dále pak v okresech Plzeňského kraje. V okrese Kolín pak SNK získala nejvýznamnější výsledek (59,9 %). Naopak NK byli úspěšní především v kraji Vysočina. Svůj nejvýznamnější výsledek (7,4 %) pak nezávislí kandidáti získali v okrese Pelhřimov (Volby.cz, 2017a).

Údaje o volební účasti na úrovni krajů potvrzují dlouhodobé vývojové trendy. Nejnižší hodnoty volební účasti byly zaznamenány ve velkých městech (Praha, Brno, Plzeň a Ostrava). Dále se k podprůměrné volební účasti řadily i okresy na severu Čech (Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj) a vybrané oblasti Moravskoslezského kraje (především Ostravsko). Naopak k okresům s nadprůměrnou volební účastí se řadily okresy kraje Vysočina, dále pak okresy Plzeňského a Jihomoravského kraje. Nejvyšší hodnota volební účasti (55,9 %) byla zaznamenána v okresu Žďár nad Sázavou. Naopak nejnižší hodnota (31,1 %) byla zaznamenána v okresu Karviná (Obr. 9). I v těchto volbách platila nepřímá úměrnost, že vyšší volební účast byla zjištěna v menších obcích.

Obr. 9: Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev na úrovni obcí České republiky, 2014

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Kapitola 5

Vývoj vybraných politických uskupení

Obnovení politické plurality započalo již 19. listopadu 1989, kdy bylo v Činoherním klubu založeno Občanské fórum. Jednalo se o první protikomunistické hnutí. Ještě v průběhu roku 1989 byl zrušen Článek č. 4 o vedoucím postavení KSČ. V následujícím období začala vznikat nová politická hnutí a komunistickým režimem zakázané strany začaly obnovovat svou politickou činnost. Tento trend byl urychlen rozpadem OF v roce 1991, ze kterého vzešla spousta více či méně úspěšných politických uskupení. K podobě blízké západoevropskému stranickému modelu se ten český přiblížil v polovině 90. let 20. století.

Následující kapitola je rozdělena do šesti podkapitol, z nichž každá se zaměřuje na jedno současné parlamentní uskupení – ODS, ČSSD, KSČM, KDU-ČSL, TOP 09 a ANO 2011. V podkapitolách bude zmíněn jejich vnitrostranický vývoj, jejich volební výsledky ve volbách prvního i druhého řádu, a především jejich zařazení v rámci politického spektra. Definice jejich zařazení je důležitá zejména pro následující analytickou kapitolu.

5.1 ODS

Občanská demokratická strana oficiálně vznikla v březnu 1991 jako nejvýznamnější nástupnická strana OF. Strana se utvořila pod tehdejšími předsedou Václavem Klausem. Během první poloviny 90. let měla dominantní postavení a až do roku 1998 byla vždy v čele vládnoucí koalice. Z hlediska parlamentních politických stran byla nejsilnější i na komunální úrovni.

V roce 1997 však strana i celá vláda zažila první politickou krizi. V tomto roce se objevily zprávy týkající se pochybného financování ODS. Na základě toho KDU-ČSL a ODA, strany ve vládnoucí koalici, odstoupily. Uvnitř ODS se utvořila opoziční frakce, která se následně od ODS oddělila a vytvořila nový politický subjekt US v čele s Janem Rumlem a Ivanem Pilipem. Václav Klaus byl následně vyzván k odstoupení. Vzhledem k tomu, že se tyto skutečnosti staly během Klausovy návštěvy Sarajeva, mluví se v souvislosti s touto situací o tzv. Sarajevském atentátu. Václav Klaus podal na konci listopadu 1997 demisi a sestavením úřednické vlády byl pověřen Josef Tošovský.

Vnitrostranická krize ovlivnila politické výsledky ODS na komunální i celorepublikové úrovni. V obou případech jejich volební podpora poklesla (Obr. 5, Obr. 6). V předčasných

volbách v roce 1998 vyhrála ČSSD, která následně sestavila menšinovou jednobarevnou vládu s podporou ODS. Tato podpora se nazývá jako tzv. Opoziční smlouva. Do čela vlády se ODS opět dostala po parlamentních volbách v roce 2006, kdy byl předsedou Mirek Topolánek. Svoji pozici obhájila i v parlamentních volbách v roce 2010, kterým předcházelo nevyslovení důvěry vládě a následné sestavení úřednické vlády v čele s Janem Fischerem. Volby ODS vyhrála opět, tentokrát v čele s Petrem Nečasem. Ani tato vláda však nepřečkala celé volební období a v roce 2013 byl Petr Nečas vnějšími skutečnostmi nucen podat rezignaci z důvodu podezření z korupce tří exposlanců ODS. Následně se novým a současným předsedou ODS stal Petr Fiala. Předčasné parlamentní volby vyhrála ČSSD. Od rezignace se ODS potýkala vnitrostranickou krizí, která ovlivňovala volební výsledky strany na všech úrovních. V předčasných volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013 získala necelých 8 %. Ve volbách do obecních zastupitelstev o rok později získala 9 % hlasů.

ODS je pravicovou stranou. Je členem Evropské demokratické unie a její program vychází z tradic evropské konzervatismu. Obhajuje především soukromé vlastnictví, volný trh a podnikavost. Strana se opírá o čtyři poděbradské artikuly definované v roce 1998:

- Soukromí je nedotknutelné
- Levný stát
- Nezadlužená budoucnost
- Solidarita zodpovědných

ODS byla jednoznačně pro vstup České republiky do EU a NATO. Vstup do EU strana chápala jako „*příležitost k budování prostoru svobody, otevřenosti a liberálního řádu*“ (ODS, 2002).

Struktura strany je čtyřstupňová – místní sdružení, oblastní sdružení, regionální sdružení a centrální orgány. Z hlediska teritoriálního pokrytí patří ODS ke stranám s nejvyšší mírou územního pokrytí (Spáč, 2013, s. 83) Nejvyšším orgánem strany je Kongres, který se schází minimálně jednou za dva roky.

V průběhu 90. let 20. století členská základna ODS rostla. Na počátku vzniku měla ODS celkem 18,5 tisíce členů. O rok později se členská základna navýšila na 23 tisíc. Po vnitrostranické krizi a odchodu části členů do konkurenčních politických subjektů se členská základna snížila přibližně o 25 %. Růst členské základny byl obnoven až po roce 2004. Maximum (31 011) členů měla strana v roce 2010 (Rieger, 2014). Od té doby členská základna začala pomalu klesat, což může být způsobeno vznikem nových konkurenčních politických stran.

ODS má silnou pozici především v Praze a jejím okolí, dále pak v Brně a v Plzni. Mezi další bašty lze zařadit okresy na východě Čech a Moravy, především pak okresy Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Vsetín nebo Zlín. Naopak k regionům s tradičně nižší podporou pro ODS lze zařadit Moravskoslezský, Ústecký kraj a kraj Vysočina (Příloha 1).

5.2 ČSSD

Kořeny současné ČSSD sahají až do 19. století, kdy vznikaly první odborové a vzdělávací spolky. Především během období První republiky byla socialistická strana považovaná za jednu z nejsilnějších stran. Podílela se na tvorbě většiny tehdejších vlád. Po podepsání Mnichovské dohody byla strana rozpuštěna. Po druhé světové válce byla činnost strany obnovena a strana se zařadila mezi strany Národní fronty. V roce 1948 však byla strana násilně spojena s komunistickou stranou. Její politická činnost však přetrvala v exilové podobě.

K oficiálnímu obnovení strany došlo na XXIV. sjezdu uspořádaném v březnu 1990. I přes silnou tradici byla obnovená sociální demokracie považovaná za nově vzniklou stranu. Důvodem byla především obava části představitelů OF, že by jim ČSSD mohla konkurovat a odčerpávat tím hlasy voličů. (Cabada, 2007).

Prvním polistopadovým předsedou se stal Jiří Horák, který byl ve funkci do roku 1993. Následně byl vystřídán Milošem Zemanem. Pod Zemanovým vedením pomalu docházelo k utlumování vnitrostranických proudů a strana se celkem rychle stala nejsilnější opoziční a levicovou stranou. V první polovině 90. let lze volební výsledky ČSSD považovat za marginální. Významnější úspěch strana zaznamenala až v parlamentních volbách v roce 1996, kdy získala druhý nejsilnější výsledek – 26,4 % hlasů. Díky předčasným volbám v roce 1998 strana poprvé usedla do vládních postů a Miloš Zeman se stal premiérem. Vládní stranou byla až do roku 2006. Po volbách do Poslanecké sněmovny v tomto roce odešla do opozice. Do vládnoucí pozice se opět dostala v předčasných volbách v roce 2013, kdy se premiérem Bohuslav Sobotka.

Od konce 90. let 20. století strana v jednotlivých průzkumech popularity vykazovala snižující se volební podporu (Cabada, 2007). Na začátku 21. století pak strana procházela vnitrostranickou krizí, která se podepsala i na preferenci strany. Po neúspěchu ČSSD ve volbách do Evropského parlamentu v roce 2004 rezignoval tehdejší předseda Vladimír Špidla na tento post. Novým předsedou strany se stal Stanislav Gross. Z důvodu aféry nejasného financování koupě bytu však po několika měsících na post předsedy strany rezignoval a byl vystřídán Jiřím Paroubkem. Jiří Paroubek byl v čele strany do roku 2010, kdy rezignoval po neúspěchu ČSSD v parlamentních volbách. Z důvodu vnitrostranických problémů vykazovala ČSSD slabé výsledky ve volbách do krajských zastupitelstev v roce 2004, ve volbách do Senátu v roce 2004 i ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2002.

ČSSD lze definovat jako levicovou politickou stranou, která je založena na třech základních principech – svoboda, spravedlnost a solidarita. Strana upřednostňuje sociálně tržní hospodářství a sociální benefity pro širší část veřejnosti. Dlouhodobým cílem strany je „*moderní sociální stát, který má sloužit sociálně slabším a vytváří sociální společenství a vzájemné uznání všech občanů*“ (ČSSD, 2009). V minulosti strana podporovala rychlé začlenění do evropských struktur i do organizace NATO.

Struktura strany je čtyřstupňová – místní organizace, okresní organizace, krajská organizace a ústředí. Vrcholným orgánem ČSSD je sjezd, který je svoláván zpravidla jednou za dva roky. Sjezd stanovuje politický program, schvaluje stanovy, volí a odvolává předsedu strany a jeho místopředsedy.

Na začátku 90. let 20. století měla ČSSD přibližně 10 tisíc členů. S posilováním její pozice v průběhu 90. let 20. století počet členů narůstal. Na konci 90. let začal počet členů stagnovat okolo hodnoty 18 tisíc. V roce 2010 měla ČSSD téměř 23 tisíc, což z ní udělalo třetí nejsilnější stranu politické scény (Rieger, 2014).

K regionům, kde tato strana získává nadprůměrný počet voličských hlasů, patří především západní a severní Čechy, dále pak severní Morava a Slezsko. Naopak v Praze má ČSSD tradičně slabší pozici. Nižší míru podpory lze vysledovat i ve Středočeském a Jihočeském kraji (Příloha 2).

5.3 KSČM

Přímá předchůdkyně této strany, Komunistická strana Československá, vznikla v roce 1921 oddělením bolševické frakce uvnitř sociální levice. Během První republiky neměla tato strana koaliční potenciál, a proto byla pokaždé v opozici. V roce 1938 byla strana zakázána. Její politická činnost byla znovu zlegalizována až po druhé světové válce. Vzhledem k poválečné atmosféře ve společnosti vyhrála v roce 1946 KSČ první poválečné volby se ziskem 40 % hlasů. Již v tehdejší době vznikly tradiční voličské základny této strany, když strana zvítězila v regionech, ve kterých má silnou podporu i v současné době. K těmto regionům patří zejména severozápadní Čechy, severní Morava, Slezsko a několik okresů na jihu Čech (Kunštát, 2013, s. 52). Naopak nejnižší zisky má strana v Praze, dále pak v Královéhradeckém a Zlínském kraji (Příloha 3).

Současný název KSČM byl schválen v březnu 1990. KSČM je jedinou komunistickou stranou států střední Evropy, která se po roce 1989 netransformovala a neodsoudila činy uskutečněné během komunistického období. Neochotu transformace můžeme vysvětlit skutečností, že na rozdíl od sousedního Polska i Maďarska, tehdejší Československo až do posledních dnů nevykazovalo vyšší míru politické případně i ekonomické liberalizace. Dále byla strana nesmírně zatížená dobou normalizace, kdy byly ve straně prováděny systematické čistky a členové s proreformními tendencemi byli ze strany hromadně vyloučeni. Z tohoto důvodu byla strana až do konce 80. let 20. století složena ze členů, kteří byli v otázkách postojů a dalšího směřování strany jednotní.

Je však nutno zmínit, že po roce 1989 vznikla vlna reformátorů, kteří usilovali o transformaci komunistické strany. Na prvním polistopadovém sjezdu strany v březnu 1990 byl předsedou zvolen Jiří Svoboda, představitel reformního křídla strany. Svoboda se několikrát pokoušel změnit orientaci a název strany, neboť se domníval, že právě název nedovoluje straně vytvářet levicové koalice. Navrhoval změnu názvu na Stranu demokratického socialismu nebo na Stranu demokratické levice (Kunštát, 2013). Svobodův pohled však sdílela pouze nepatrná část strany. Proto se Svoboda ještě před sjezdem konaném v červnu 1993 rozhodl rezignovat na post předsedy strany. Na směnu byl novým předsedou zvolen Miroslav Grebeníček, představitel ortodoxního křídla strany. V roce 2005 Grebeníček na post předsedy strany rezignoval a byl vystřídán Vojtěchem Filipem, který tento post vykonává i v současnosti. Změna předsedy však nepřinesla významnější změny orientace strany, její ideologii nebo vztahu k minulosti.

Po vítězství ortodoxního křídla se ze strany oddělily další skupinky a následně založily nové politické strany. K těmto stranám můžeme zařadit např. Levý blok, Strana demokratické levice nebo Komunistická strana Československa, která sama sebe pokládá za přímého nástupce KSČ. Některé z těchto stran již zanikly. Jiné sice stále existují, jejich vliv je však marginální. V následujících letech došlo ke stabilizaci strany, která navenek působí jako homogenní uskupení.

Programovým cílem strany je socialismus. Jedná se o levicovou stranu, která ostře vystupovala proti vstupu České republiky do EU i NATO. I po začlenění KSČM české členství v těchto organizacích nadále kritizuje. KSČM usiluje o zakotvení práva na práci a bydlení. Také podporuje myšlenku plné zaměstnanosti.

Vzhledem k charakteru KSČM nemá tato strana v současnosti téměř žádný koaliční potenciál. KSČM má tradiční podporu voličů okolo 10 až 15 %. Tento zisk stranu pokaždé dostal do Poslanecké sněmovny. Nejvýznamnější úspěch zaznamenala strana v roce 2002, kdy získala více než 18 % hlasů. KSČM je jedinou parlamentní stranou, která ve všech volbách do Poslanecké sněmovny uspěla, pokaždé však zůstala v opozici. Také ve volbách do krajských a obecních zastupitelstev se straně poměrně daří. I zde strana vykazuje stabilní volební výsledky v rozmezí 10 až 15 %. Především v menších obcích je velmi úspěšná a často dokáže ovládnout obecní zastupitelstva. Například ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2002 získala KSČM i dva posty primátorů. Konkrétně se tak stalo v Karviné a v Havířově. Lze konstatovat, že koaliční potenciál strany se na nižších úrovních zvyšuje. Již méně se straně daří ve volbách do Senátu, což je dáno jejich charakterem většinového volebního systému (Cabada, 2007).

KSČM disponuje významným počtem členů. I přestože, především v 1. polovině 90. let, strana z hlediska počtu členů značně zeslábla, stále je považovaná za stranu s nejvyšší voličskou základnou. V roce 1989 členská základna čítala 1,538 milionů členů. V roce 1992 tento počet klesnul na 350 tisíc členů. V roce 2004 měla strana více jak 100 tisíc členů. V listopadu 2013 počet členů strany klesnul na 51 tisíc (Rieger, 2014). Členská základna nadále oslabuje. Dle zdrojů se jedná o pokles o 5 až 6 tisíc za rok. Relativně lze pokles vyjádřit o 8 % (Kunštát, 2013).

Organizace KSČM je třístupňová – základní organizace, okresní organizace a ústřední orgány. Nejvyšším orgánem strany je Sjezd, který je zpravidla svoláván jednou za čtyři roky. Na sjezdu se řeší nejvýznamnější činnosti a směřování strany. Také se zde volí předseda. Dále se zde schvalují stanovy strany, program a hospodářské směřování strany.

5.4 KDU-ČSL

KDU-ČSL je jedna z nejstarších českých politických stran. Kořeny Československé strany lidové sahají až do 19. století. Během první republiky si strana vytvořila pověst nepostradatelného článku při sestavování vlády. V letech 1921–1938 byla součástí každé sestavené vlády. Během komunistického režimu byla začleněná ke stranám, které společně vystupovaly pod názvem Národní fronta.

Oficiální název strany KDU-ČSL je známý od roku 1992, kdy se ČSL spojila s KDU. Prvním polistopadovým premiérem se v roce 1989 stal Josef Bartončík. Těsně před volbami v roce 1990 byl označen jako spolupracovník StB. V září téhož roku na mimořádném sjezdu strany znovu kandidoval. Novým předsedou však byl zvolen Josef Lux, který tento post zastával až do roku

1998, kdy musel ze zdravotních důvodů odstoupit. V postu předsedy strany jej vystřídal Jan Kasal. O dva roky později jej při obhajobě tohoto postu porazil Cyril Svoboda. Také Cyril Svoboda na pozici předsedy vydržel pouze dva roky a byl nahrazen Miroslavem Kalouskem. Z důvodu nesouhlasu o dalším směřování KDU-ČSL Miroslav Kalousek ze strany odešel a založil nový politický subjekt – TOP 09.

Pod vedením Miroslava Kalouska se strana stala silně antikomunistickým uskupením. Na druhou stranu se však Kalousek po volbách do Poslanecké sněmovny tajně účastnil jednání o případné menšinové koalici ČSSD s KDU-ČSL s tichou podporou KSČM. Tento čin jej stal předsednické křeslo.

Až do roku 2010 byla KDU-ČSL stranou, která se pokaždé dostala do Poslanecké sněmovny. Ve volbách v roce 2010 získala pouze 4,4 % hlasů a nepřekročila tak 5 % uzavírací klauzuli. V reakci na neúspěch rezignoval tehdejší předseda Cyril Svoboda. V 90. letech si KDU-ČSL navázala na prvorepublikovou tradici a snažila se působit jako nepostradatelný článek každé vládnoucí koalice. Do roku 1998 se jí tato strategie vyplácela. Díky opoziční smlouvě mezi ČSSD a ODS však zůstala poprvé v opozici. V návaznosti na Opoziční smlouvu vytvořila spolu s dalšími politickými subjekty (US, DEU a ODA) Čtyřkoalici jako protiváhu proti spolupráci ČSSD s ODS. V roce 2002 následně vytvořila vládu společně s ČSSD a US.

KDU-ČSL lze považovat za středovou stranu. Idea strany se opírá o křesťanské a tradiční hodnoty. Strana však odmítá přímou vazbu na katolickou církev. Strana prosazuje silný důraz na rodinu, soukromé vlastnictví a sociálně-tržní hospodářství. Podporuje rozvoj venkova. Strana se staví proti liberálním a sociálnědemokratickým hodnotám. KDU-ČSL prosazovala vstup České republiky do EU i NATO a nadále souhlasí s budoucí účastí České republiky v těchto organizacích.

Struktura strany je čtyřstupňová – místní organizace, okresní organizace, krajská organizace a celostátní organizace. Nejvyšším orgánem strany je Sjezd, který je svoláván minimálně jednou za dva roky.

Z hlediska počtu členů se jedná o druhou nejsilnější stranu. V průběhu posledních dvaceti let se však strana rovněž musela potýkat se ztrátou členské základny. V roce 2013 se členská základna skládala téměř z 30 tisíců členů. Oproti roku 1994 se jedná o pokles o 69 %, když strana v tomto roce měla 95 tisíc členů (Rieger, 2014).

Strana má tradičně silnou voličskou pozici především v jihomoravské části České republiky. Za nejvýznamnější bašty KDU-ČSL lze pokládat Uherské Hradiště, Hodonín a Blansko na Moravě, dále pak Žďár nad Sázavou, Havlíčkův Brod a Pelhřimov na Vysočině a Ústí nad Orlicí, Svitavy, Rychnov nad Kněžnou, Náchod a Chrudim nacházející se v Pardubickém a Královéhradeckém kraji (Příloha 4).

5.5 TOP 09

Název TOP 09 je zkratkou pro **T**radice, **O**dpovědnost, **P**rosperita, které jsou doplněny rokem vzniku strany. Strana TOP 09 vznikla v červnu 2009. Kořeny strany však sahají již k roku 2006, kdy KDU-ČSL získala v parlamentních volbách výrazně nižší volební zisk než ve volbách v roce 2002. Tím byla ohrožena autorita předsednictva v čele s Miroslavem Kalouskem. Z důvodu začínajících vnitrostranických neshod byl zvolen nový předseda strany. Vnitrostranická krize vyvrcholila na jaře roku 2009, kdy část politiků v čele s Miroslavem Kalouskem z KDU-ČSL odešla a založila nový politický subjekt. Významným přínosem se pro stranu stal příchod Karla Schwarzenbergera, který byl následně zvolen předsedou strany. Post předsedy vykonával do roku 2015, kdy jej na postu vystřídal Miroslav Kalousek.

V prvních parlamentních volbách v roce 2010 zaznamenala strana úspěch. Zařadila se na třetí místo za ODS a ČSSD. Následně vytvořila vládní koalici společně s ODS a VV. Klíčovou roli zde sehrála pozice Karla Schwarzenberga, který patřil mezi kandidáty s největším počtem preferenčních hlasů (Spáček, 2013). Dalším determinantem pro příznivý výsledek byla i regionální spolupráce se STAN. V předčasných volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013 se strana stala čtvrtou nejsilnější stranou se ziskem necelých 12 %. Po vytvoření vládnoucí koalice ČSSD, ANO 2011 a KDU-ČSL odešla TOP 09 do opozice.

Z hlediska voleb do obecních zastupitelstev se při založení strany předpokládalo, že strana významně ovlivní dlouhodobé trendy na poli komunální politiky. TOP 09 se od KDU-ČSL odštěpila na všech stranických úrovních, tudíž se očekávalo, že TOP 09 převezme kvalitní voličskou základnu i v nejmenších obcích. Tento předpoklad však nebyl naplněn. Z důvodu nedostatku personálních kapacit se strana uchytila především ve větších městech. V menších obcích má strana marginální význam. Z tohoto důvodu lze TOP 09 definovat jako „*stranu bez komunálního zázemí*“ (Balík, Gongala, 2015, s. 11).

Ideově lze stranu nalézt na pravé straně politického spektra. Strana vychází z evropských tradic křesťansko-judaistické kultury. TOP 09 je stranou proevropskou, podporuje tedy posílení České republiky v evropských strukturách i v organizaci NATO. K hodnotám, které TOP 09 uznává, patří především individuální lidská svoboda, tradiční humanismus a právní stát. Naopak strana odmítá populismus.

Organizační struktura strany je čtyřstupňová – místní, regionální, krajská a celostátní. Na každé úrovni funguje výbor a sněm.

V době svého vzniku měla TOP 09 okolo 2,5 tisíce členů. S volebními úspěchy členská základna rostla a v roce 2012 měla strana 4,4 tisíce členů. V současné době však dochází k poklesu členů a v roce 2014 měla TOP 09 přibližně o 600 členů méně (Rieger, 2014). Pokles členů souvisí s poklesem preferencí strany a se slabšími politickými výsledky ve všech typech voleb.

Mezi regiony podporující TOP 09 patří především velká města a přiléhající venkovské oblasti (Praha, Praha-východ, Praha-západ, Brno a Plzeň). Z důvodu spolupráce se STAN byla strana silná i na severovýchodě Čech, především v Libereckém kraji (okresy Liberec, Jablonec nad Nisou a Semily). Silnější postavení lze nalézt i v Královéhradeckém kraji (okresy Hradec Králové

a Jičín). Naopak slabší pozici má TOP 09 v Moravskoslezském, Ústeckém a Olomouckém kraji (Příloha 5). "

5.6 ANO 2011

Nejmladší parlamentní uskupení vzniklo v roce 2012 v návaznosti na občanské sdružení Akce nespokojených občanů založeného v roce 2011. Zakladatelem a doposud jediným předsedou je podnikatel Andrej Babiš.

V prvních parlamentních volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013 se ANO 2011 stalo druhým nejsilnějším politickým uskupením. Hnutí získalo téměř 19 % hlasů. Volební úspěchy ANO 2011 získalo i ve volbách do obecních zastupitelstev v roce 2014 (zisk 14,6 % hlasů) a ve volbách do Senátu ve stejném roce, kde strana získala 4 mandáty.

ANO 2011 sebe samo prezentuje jako nepolitický subjekt a neoznačuje se za politickou stranu, nýbrž za hnutí. Z hlediska volebního programu bych hnutí zařadila do středu politického spektra. Hnutí se zaměřuje na podporu podnikatelů, odstranění korupce a růst zaměstnanosti. Dále prohlašuje nezvyšování daní a snížení DPH (Mikešová, 2013). Hnutí ANO 2011 si zakládá především na čtyřech klíčových hodnotách (ANO, 2016):

- Svoboda
- Solidarita a zodpovědnost k spoluobčanům
- Zdravý rozum a snaha hledat řešení
- Rodina a soulad mezi generacemi

Organizace ANO 2011 je čtyřstupňová – místní, oblastní, krajská a celostátní. Vrcholným orgánem je Celostátní sněm, který se schází jednou za dva roky. Řeší se zde nejdůležitější otázky týkající se dalšího směřování hnutí. Dalším významným orgánem je Představenstvo.

Vzhledem ke krátkému působení ANO 2011 na politické scéně je obtížné určit regiony s nadprůměrnou podporou. V parlamentních volbách v roce 2013 byla volební podpora ANO 2011 územně vyrovnaná. Nižší výsledky měla pouze v kraji Vysočina, popř. v Pardubickém kraji (Příloha 6).

Kapitola 6

Analýza vztahů volebních výsledků a sociodemografických charakteristik

Následující kapitola se již plně zaměří na analýzu vztahů, závislostí a prostorových konfigurací volebních výsledků a sociodemografických charakteristik. Z důvodu velké sídelní rozdrobenosti nebylo pro levice, pravici ani střed personálně možné kandidovat ve všech sídelních jednotkách České republiky (Tab. 7). Nejméně jednotlivé části kandidovaly v malých obcích do 499 obyvatel včetně. Tyto obce pak většinou následně ovládli nezávislí kandidáti nebo sdružení nezávislých kandidátů. V této velikostní kategorii kandidovala levice pouze v 10,0 %, střed v 8,5 % a pravice pouze ve 2,0 % obcích. Celé politické spektrum pak kandidovalo pouze v šesti (0,2 %) obcích této velikostní kategorie. Naopak s narůstající početní velikostí obcí se kandidatura současných parlamentních stran zvyšovala, což je částečně způsobeno snižující se kandidaturou nezávislých kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů (Příloha 7).

Tab. 7: Počty obcí s kandidaturou levicových, pravicových a středových stran

Velikostní kategorie	ČR	Levice		Pravice		Střed		Politické spektrum	
	Celkem	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet	Podíl	Počet	Podíl
Do 499 obyvatel	3 519	352	10,0	69	2,0	300	8,5	6	0,2
500 až 2 999 obyvatel	2 290	997	43,5	399	17,4	792	34,6	146	6,4
3 000 až 9 999 obyvatel	307	289	94,1	225	73,3	238	77,5	177	57,7
10 000 až 49 999 obyvatel	112	112	100,0	105	93,8	107	95,5	100	89,3
50 000 až 149 999 obyvatel	14	14	100,0	14	100,0	14	100,0	14	100,0
150 000 a více obyvatel	4	4	100,0	4	100,0	4	100,0	4	100,0
Celkem	6 246	1 768	28,3	816	13,1	1 455	23,3	447	7,2

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní zpracování

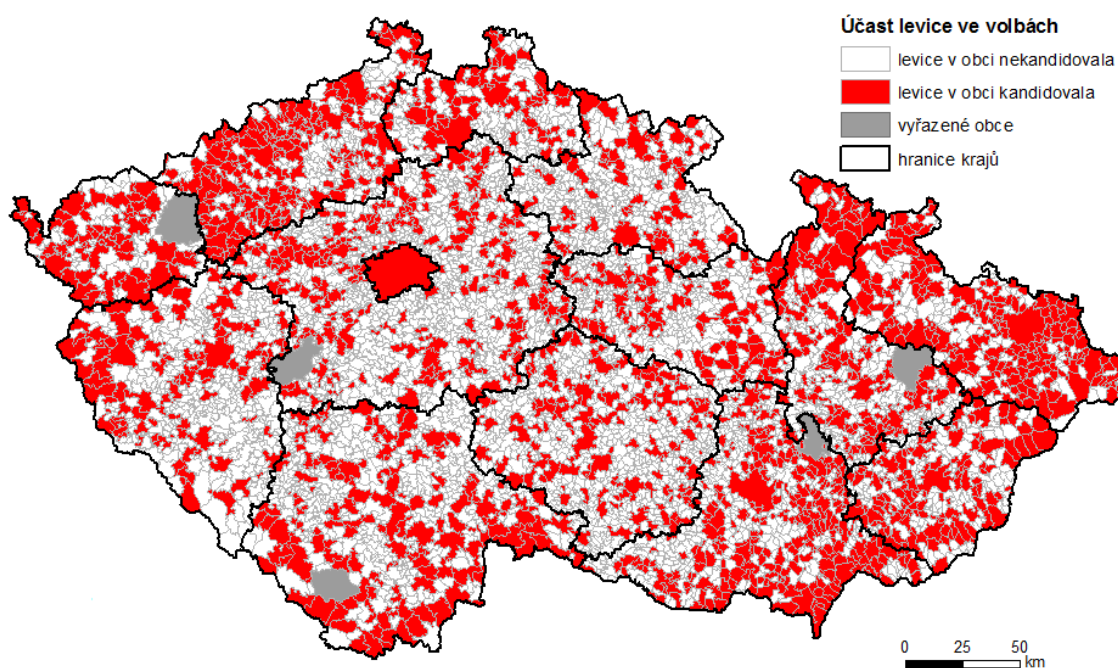
Z hlediska parlamentních stran byla v nejmenších obcích (do 499 obyvatel) nejúspěšnější KDU-ČSL. Své kandidáty postavila celkem v 275 obcích (7,8 %) do 499 obyvatel a často dokázala ovládnout celé zastupitelstvo. Naopak v lidnatějších obcích vykazovala v porovnání

s ostatními parlamentními stranami slabší výsledky. Také KSČM a ČSSD v těchto volbách těžila z dobré organizační struktury i v nejmenších sídelních jednotkách. KSČM postavila kandidátní listiny v 189 (5,4 %) obcích, ČSSD pak v 187 (5,3 %) obcích do 499 obyvatel. Kandidatura ostatních parlamentních stran pak byla již spíše marginální.

Celkově levice kandidovala v 1 768 obcích (28,3 %), střed pak v 1 455 obcích (23,3 %). Právce byla z hlediska sestavení kandidátních listin nejméně úspěšná. Své kandidáty postavila pouze v 816 obcí (13,1 %). Nízká míra kandidatury pravice dokládá slabé komunální zakotvení TOP 09 (samotná TOP 09 kandidovala pouze v 305 obcích) a stranické problémy uvnitř ODS. K vyššímu podílu kandidatury levice a středu přispěla poměrně kvalitní organizační struktura KDU-ČSL a KSČM. KSČM postavila své kandidáty celkem v 1 276 obcích (20,4 %), naopak KDU-ČSL v 1 158 obcích (18,5 %).

Zajímavé by také bylo podívat se na regionální rozložení obcí, kde jednotlivé části politického spektra kandidovaly. V případě levice se jedná o rovnoměrné rozložení. Vyšší koncentrace obcí s kandidaturou levicových stran je patrná na severu Čech a severu Moravy (především pak Ostravsko). Nadprůměrné zastoupení je viditelné také v Karlovarském kraji, dále pak v severní části Plzeňského kraje (okres Tachov) a v pohraničních oblastech kraje Jihomoravského (Příloha 13). Naopak slabší zastoupení levicových stran je znatelné především na Šumavě, dále pak na Vysočině, ve východních Čechách (především Královéhradecký kraj) a v oblastech kolem hlavního města (Obr. 10).

Obr. 10: Regionální rozložení obcí s kandidaturou levice ve volbách do obecních zastupitelstev, 2014

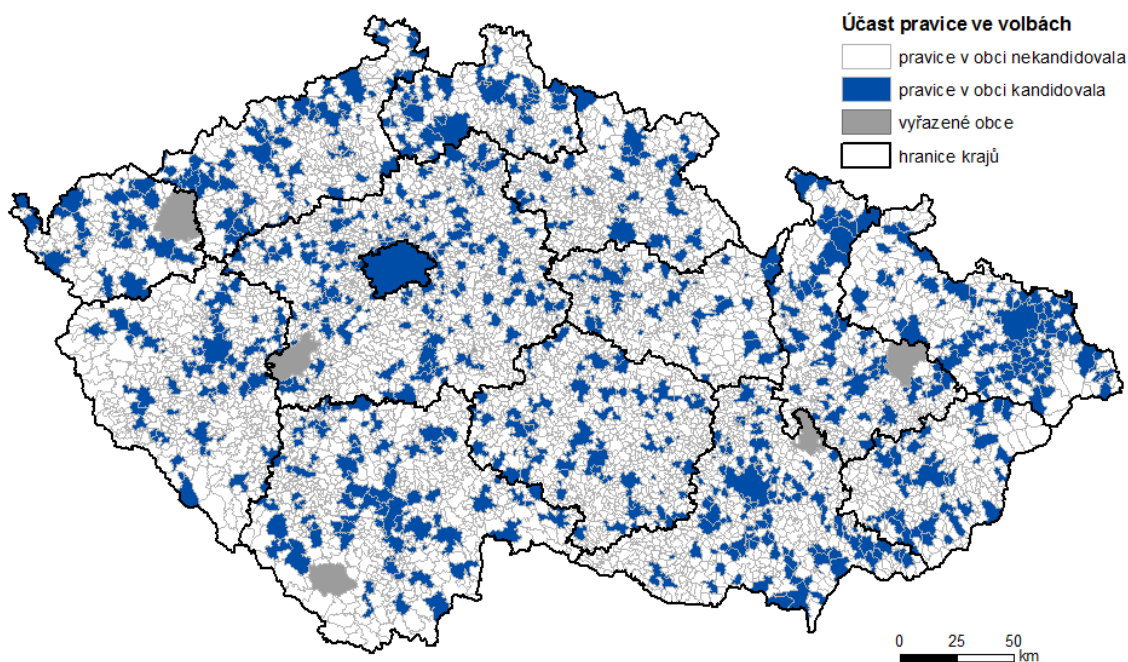

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

V porovnání s levicovými stranami je zastoupení pravicových stran daleko nižší. Kandidatura pravicových stran se objevuje především ve velkých městech (Praha, Brno, Plzeň, Ostrava) a v jejich bezprostředním okolí. Vyšší koncentraci kandidatury lze vidět i v oblastech Karlovarského, Ústeckého a Libereckého kraje (Příloha 13). Kandidatura v oblastech Libereckého kraje je více spojená s TOP 09, neboť zde strana v minulosti koaličně spolupracovala

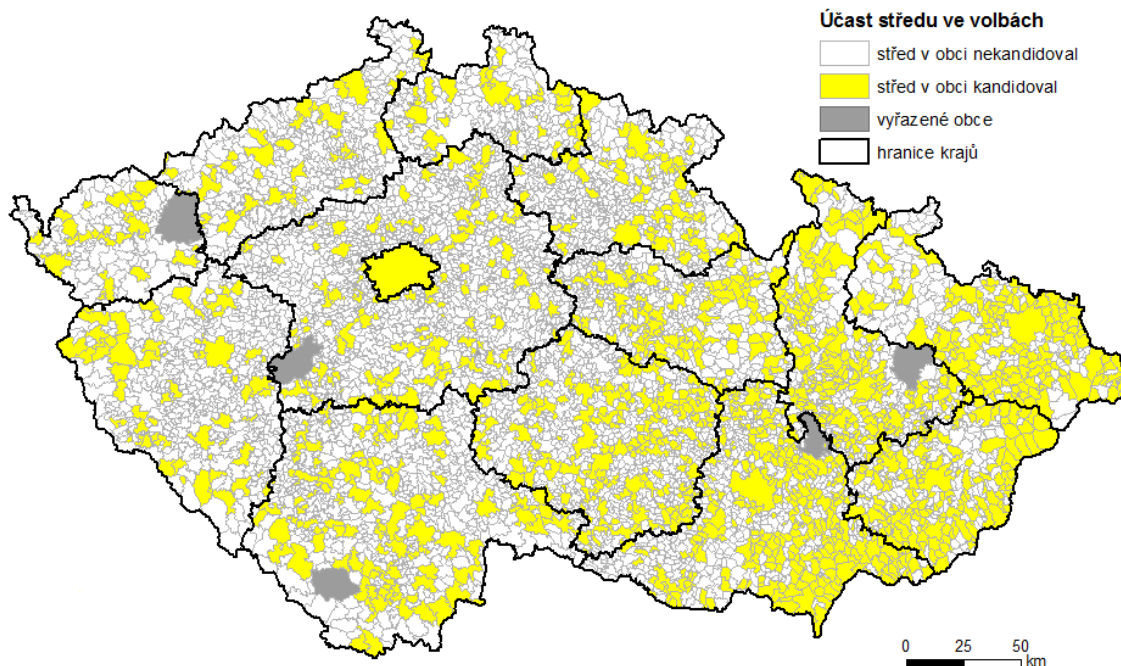
se STAN (str. 47). Naopak za oblasti, kde pravicové strany příliš nekandidovaly, lze považovat Královéhradecký a Pardubický kraj, dále pak kraj Vysočina (Obr. 11).

Obr. 11: Regionální rozložení obcí s kandidaturou pravice ve volbách do obecních zastupitelstev, 2014

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1.

Obr. 12: Regionální rozložení obcí s kandidaturou středu ve volbách do obecních zastupitelstev, 2014

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

V případě kandidatury středových stran je patrná jasná koncentrace v oblasti jižní a východní Moravy, dále pak ve větších městech a v oblastech Moravskoslezského a Jihočeského kraje (Obr. 12). Naopak nižší zastoupení je patrné v Plzeňském, Ústeckém a Středočeském kraji (Příloha 13). Vyšší míra kandidatury v moravských oblastech je spojená především s kandidaturou KDU-ČSL.

Naopak kandidatura v českých regionech je více spojená s kandidaturou ANO 2011 (Příloha 4, Příloha 6).

Sociodemografické charakteristiky vybrané pro následnou analýzu byly definovány již z podkapitole 2.2.1. V následující části bych se ráda podívala na jejich základní popisnou statistiku. Lze vidět, že v celkovém počtu obcí se nacházejí značné rozdíly. Proti sobě stojí obce s velmi výraznými početními rozdíly. Nejmenší počet obyvatel (17) byl zjištěn v obci Vysoká Lhota (okres Pelhřimov).

Tab. 8: Základní popisná statistika sociodemografických charakteristik

Sociodemografická charakteristika	Minimum	Maximum	Průměr	Medián
Celkový počet obyvatel	17	1 079 179	1374	336
Nezaměstnanost	0,0	56,4	10,4	9,6
Vzdělání	0,0	34,4	7,7	7,0
Náboženství	0,0	76,8	14,8	11,3
Národnost	14,3	100,0	71,0	71,4
Věk	1,4	59,4	19,5	19,1

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní výpočty

Nejvyšší *nezaměstnanost* (56,4 %) se nacházela v obci Bílá Voda (okres Jeseník). Naopak plná zaměstnanost (100 %) se vyskytovala celkem v 45 obcích. Všechny tyto obce lze zařadit do nejnižší velikostní kategorie (do 499 obyvatel). Nacházejí se především ve Středočeském, Jihočeském a Královéhradeckém kraji, dále pak v kraji Vysočina. Průměrná hodnota míry nezaměstnanosti byla 10,4 % (Tab. 8). Naopak vyšší míra nezaměstnanosti byla zjištěna v kraji Olomouckém (okres Jeseník), Moravskoslezském (okres Bruntál) a Ústeckém, na Moravě pak především v oblasti Znojemska (Příloha 8).

Nejvyšší hodnota (34,4 %) v případě sociodemografické charakteristiky *vzdělání* byla zjištěna v obci Hlincová Hora (okres České Budějovice). Naopak nulový podíl osob s vysokoškolským vzděláním byl zjištěn celkem v 45 obcích, které však nejsou nijak regionálně shlukované. Ve všech případech se jednalo o obce do 499 obyvatel. Průměrná hodnota charakteristiky *vzdělání* pak byla 7,7 % (Tab. 9). Vyšší podíl osob s vysokoškolským titulem byl zjištěn v krajských městech a v jejich bezprostředním okolí (Příloha 9). Lze tedy říci, že vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel se vyskytuje především v okolí center vysokoškolského vzdělání (krajské univerzity).

V případě charakteristiky *náboženství* lze vysledovat pravděpodobně nejvýznamnější rozdíly. Bylo zjištěno celkem 28 obcí, kde se k římskokatolické církvi nepřihlásil žádný resident. Naopak nejvyšší hodnota (75,8 %) byla zjištěna v obci Zblovce (okres Znojmo). Průměrně se pak podíl osob hlásících se k římskokatolické církvi pohyboval kolem hodnoty 14,8 % (Tab. 9). Je však nutno podotknout, že tento ukazatel nemusí nutně představovat reálný stav. Při SLDB 2011 bylo vyplnění náboženské příslušnosti dobrovolné. Tudíž značná část sčítacích lístků zůstala nevyplněna. Regionálně (Příloha 10) se vyšší podíl této charakteristiky vyskytoval především na jihovýchodní Moravě (okresy Uherské Hradiště a Hodonín), dále pak v kraji Vysočina (okresy Žďár nad Sázavou a Třebíč).

U charakteristiky *národnost* deklarovaly celkem 2 obce – Čilá (okres Rokycany) a Kyjov (okres Žďár nad Sázavou) 100 % příslušnost k české (resp. moravské nebo slezské) národnosti.

Nejnižší podíl (14,3 %) pak byl zjištěn v obci Bělušice (okres Most). Průměrná hodnota této charakteristiky se pohybovala kolem 71 % (Tab. 9). Je však nutno podotknout, že stejně jako v případě charakteristiky *náboženství*, tak i v případě národnosti bylo vyplnění v rámci SLDB 2011 dobrovolné. Může se tedy stát, že ukazatel nemusí představovat skutečnou realitu. Lze však předpokládat, že tato nepřesnost se bude týkat spíše jiných národností než české (resp. moravské a slezské). Regionálně se obce s nižším podílem české národnosti nacházejí v pohraničních regionech, kde jsou více ovlivněny národnostními menšinami ze sousedních států (Příloha 11).

Poslední sociodemografickou charakteristikou byl pro tuto práci vybrán podíl osob 65 a více let. Nejnižší podíl (1,4 %) byl zjištěn v obci Všehrady (okres Chomutov). Naopak nejvyšší podíl (59,4 %) byl registrován v obci Radkova Lhota (okres Přerov). Průměrně se pak charakteristika pohybovala kolem hodnoty 19,5 % (Příloha 12).

Následující část kapitoly je rozdělena na dvě hlavní oblasti – kapitola zaměřující se na výsledky vícerozměrné statistiky (korelační analýza a vícenásobná regrese) a na výsledky prostorové interpolace IDW.

6.1 Vícerozměrná statistika

6.1.1 Korelační analýza

Prvním krokem analytické části této diplomové práce bylo zjistit možnou korelaci volebních výsledků a sociodemografických charakteristik. Sociodemografické charakteristiky již byly definovány v podkapitole 2.2.1. Postup výpočtu pak byl představen v podkapitole 2.3.1. Korelační analýza byla provedena pouze za obce, kde levicové, středové a pravicové strany získaly nenulový výsledek. Celkově byly provedeny tři na sobě nezávislé korelační analýzy, každá pro jednu část politického spektra. Korelační analýza za levici bude konstruovaná celkem z 1 768 (23,2 %) obcí, za pravici z 816 (13,1 %) obcí a za střed z 1 415 (23,3 %) obcí.

Již na celorepublikové úrovni je jasně zřetelné, že existují statisticky významné vztahy mezi sociodemografickými charakteristikami a volebními výsledky. Přesto se však, zvláště u sociodemografických charakteristik *národnost* a *věk*, pohybují hodnoty u všech částí politického spektra kolem 0 (Tab. 9). Nejvýznamnější závislost je patrná v případě sociodemografické charakteristiky *nezaměstnanost* pro pravicové strany. Dle klasifikace se jedná o střední zápornou závislost (-0,47). K této závislosti nejvíce přispívají výsledky TOP 09. Pokud bychom do korelační analýzy zapojili pouze výsledky této parlamentní strany, dosáhli bychom hodnoty korelačního koeficientu -0,49 (střední závislost). V případě druhé pravicové strany (ODS) je hodnota tohoto koeficientu -0,17 (malá závislost).

Dále mají pravicové strany statisticky významnou závislost s charakteristikou *vzdělání* (0,37). V tomto případě se jedná o střední kladnou závislost. K této závislosti opět nejvíce přispívají volební výsledky TOP 09. Pokud bychom do korelační analýzy zapojili samotné výsledky TOP 09, vyšla by nám hodnota pro tuto sociodemografickou charakteristiku 0,64 (střední závislost).

Malé negativní vztahy vykazují volební výsledky pravicových stran také s proměnnými *národnost* (-0,19), *náboženství* (-0,12) i *věk* (-0,15).

Tab. 9: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu na celostátní úrovni

Sociodemografická charakteristika	Levice	Pravice	Střed
Nezaměstnanost	0,31	-0,47	0,05
Vzdělání	-0,27	0,37	0,13
Náboženství	0,04	-0,12	0,27
Národnost	0,03	-0,19	0,04
Věk	0,05	-0,15	0,05

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: Tučně označené hodnoty splňují podmínku statistické významnosti na hladině 5 %.

Středové parlamentní strany jsou nejvíce spojeny s charakteristikou *náboženství* (0,27). K této závislosti nejvíce přispívají volební výsledky KDU-ČSL. Orientace této strany se zaměřuje především na křesťansky založené obyvatelstvo, a pokud bychom do analýzy připojili také celkové výsledky KDU-ČSL, dostali bychom závislost s touto charakteristikou 0,59 (střední závislost). Naopak samotné výsledky druhé středové strany (ANO 2011) vykazují s touto charakteristikou střední zápornou korelaci (-0,43).

Malou asociaci lze vysledovat také v případě charakteristiky *vzdělání* (0,13). K této závislosti naopak více přispívá hnutí ANO 2011. Jedná o střední kladnou závislost (0,53). Celkově pouze malá závislost pro středové strany jako celek je způsobená střední negativní závislostí ze strany KDU-ČSL (-0,32). U charakteristik *nezaměstnanost*, *národnost* a *věk* nebyly v případě středových stran zjištěny statisticky významné vztahy. Byla však zjištěna malá závislost (0,27) mezi volebními výsledky samotné KDU-ČSL a charakteristikou *národnost*.

Levicové strany nejčastěji korelují s charakteristikou *nezaměstnanost*. Na celostátní se jedná o střední kladnou závislost (0,31). K této závislosti více přispívají volební výsledky KSČM. V případě této strany se jedná o střední kladnou závislost (0,34). Naopak závislost samotných výsledků ČSSD s charakteristikou *nezaměstnanost* je 0,15 (malá závislost).

Dále volební výsledky levicových stran vykazují malou negativní závislost s proměnnou *vzdělání* (-0,27). K této negativní závislosti opět více přispívají volební výsledky KSČM (-0,32). V případě samotných volebních výsledků ČSSD se jedná o malou zápornou závislost (-0,10).

Statisticky významná závislost byla zjištěna i v případě charakteristiky *věk*. Na celostátní úrovni se však hodnota korelačního koeficientu pohybuje okolo 0 (Tab. 9). V případě charakteristik *národnost* a *náboženství* nebyla zjištěna statisticky významná závislost. Hodnoty těchto koeficientů se pohybují okolo 0 (Tab. 9).

Nízká závislost jednotlivých charakteristik je s největší pravděpodobností způsobena již několikrát zmíněnou sídelní rozdrobeností a vysokým počtem malých obcí. K vysoké sídelní rozdrobenosti se připojuje i skutečnost, že v těchto malých obcích nejčastěji kandidují pouze SNK, popř. NK. Pro jednotlivé parlamentní strany je často velmi obtížné sehnat potřebné personální kapacity pro kandidaturu v nejmenších obcích.

Z tohoto důvodu byly obce rozděleny do dvou skupin – obce s počtem obyvatel do 2 999 včetně a obce s vyšším počtem obyvatel. Kategorie byly vymezeny na základě celkového počtu obyvatel bez specifikace volič/nevůlič. Následně byla vytvořena korelační analýza pro obě skupiny a pro všechny části politického spektra. Dle výsledků bylo zjištěno, že s rostoucí početní velikostí obce se zvyšuje i závislost volebních výsledků na sociodemografických charakteristikách. U všech částí politického spektra byla zjištěna zvyšující se míra asociace.

Tab. 10: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu pro levicové strany

Velikostní kategorie	Nezaměstnanost	Vzdělání	Náboženství	Národnost	Věk
2 999 a méně obyvatel	0,06	-0,12	-0,04	-0,04	0,00
3 000 a více obyvatel	0,46	-0,38	0,11	0,08	0,09

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: Tučně označené hodnoty splňují podmínku statistické významnosti na hladině 5 %.

V případě levice byly za nejvýznamnější sociodemografické charakteristiky shledány charakteristiky *nezaměstnanost* a *vzdělání*. U charakteristiky *nezaměstnanost* se jedná o kladnou závislost a hodnota korelačního koeficientu vzrostla o 0,4 z hodnoty 0,06 na hodnotu 0,46 (Tab. 10). Naopak v případě *vzdělání* se jedná o střední zápornou korelaci (-0,38). Za nejméně asociovanou sociodemografickou charakteristiku s volebními výsledky levicových stran byla shledaná charakteristika *národnost*, která nabývala pouze hodnoty 0,08 (malá závislost) pro obce s počtem obyvatel 3 000 a více (Tab. 10).

Tab. 11: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu pro pravicové strany

Velikostní kategorie	Nezaměstnanost	Vzdělání	Náboženství	Národnost	Věk
2 999 a méně obyvatel	-0,09	0,02	-0,05	0,00	-0,06
3 000 a více obyvatel	-0,58	0,49	-0,17	-0,26	-0,15

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: Tučně označené hodnoty splňují podmínku statistické významnosti na hladině 5 %.

Situace pravicových stran vykazuje protichůdné trendy se situací stran levicových. I v tomto případě lze za nejvýznamnější charakteristiky považovat *nezaměstnanost* a *vzdělání*. V případě pravice však *nezaměstnanost* vykazuje střední zápornou korelaci (-0,58 pro obce s počtem obyvatel 3 000 a více) a *vzdělání* (0,49 pro obce stejné kategorie) naopak kladnou (Tab. 11). Za nejméně asociovanou charakteristiku zde lze považovat charakteristiku *věk* (-0,15 pro obce s počtem obyvatel 3 000 a více).

Tab. 12: Hodnoty Pearsonova korelačního koeficientu pro středové strany

Velikostní kategorie	Nezaměstnanost	Vzdělání	Náboženství	Národnost	Věk
2 999 a méně obyvatel	-0,05	-0,03	0,24	0,05	0,02
3 000 a více obyvatel	0,08	0,29	0,24	0,06	0,08

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: Tučně označené hodnoty splňují podmínku statistické významnosti na hladině 5 %.

V případě středových parlamentních stran je nejvýznamnější závislost patrná v případě sociodemografických charakteristik *vzdělání* a *náboženství* (Tab. 12). Jedná se o kladnou závislost (0,29, resp. 0,24). Pouze malá závislost u charakteristiky *náboženství* v obcích s počtem obyvatel 3 000 a více je pravděpodobně způsobena oslabujícím vlivem KDU-ČSL, a naopak silícím vlivem ANO 2011. V těchto obcích klesá podíl osob hlásících se k římskokatolické církvi a začínají zde hrát roli jiné faktory. Nejméně asociovanou proměnnou je zde opět proměnná *národnost*. Hodnota korelačního koeficientu v obcích s 3 000 a více obyvateli dosahuje pouze 0,06. Také proměnné *nezaměstnanost* a *věk* významněji nekorelují s volebními výsledky středových stran.

6.1.2 Vícenásobná regrese

V následující části výzkumu vlivu sociodemografických charakteristik na volební výsledky na úrovni lokální politiky bude provedena metoda vícenásobné regrese. Za závislé proměnné zde byly zvoleny volební výsledky levice, resp. pravice, resp. středu. Nezávislé proměnné byly definovány již v podkapitole 2.2.1. Postup výpočtu analýzy pak byl představen v podkapitole 2.3.2.

Vícenásobná regresní analýza byla provedena ve dvou fázích vždy odděleně za jednotlivé části spektra. V první fázi do analýzy vstupovaly pouze ty obce, kde měly všechny tři části politického spektra nenulový výsledek. Celkově se jednalo o 447 obcí. Druhou fází je pak metoda postupného vkládání nezávislých proměnných. Do modelu byly postupně přidávány nezávislé proměnné, které nejvíce přispívaly k vysvětlení variability dat. Stejně jako v případě korelační analýzy i vícenásobná regrese byla provedena jak na celostátní úrovni, tak i na základě výše zmíněných velikostních kategorií.

V prvé řadě však bylo potřeba vyloučit vliv multikolinearity. Z tohoto důvodu byl sestrojen Pearsonův korelační koeficient jednotlivých kombinací nezávislých proměnných. Koeficient byl sestrojen za všechny obce, kde levice, pravice i střed získaly nenulový výsledek. Je patrné, že žádná nezávislá proměnná nevykazuje silnou závislost blízkou se k hodnotě 1, anebo k hodnotě -1 (Tab. 13). Nejvýznamnější závislost je zde patrná v případě kombinace proměnných *nezaměstnanost* a *vzdělání* (-0,42). Jedná se o střední zápornou závislost. Další malou závislost lze vysledovat v případě proměnných *národnost* a *věk* (0,27), dále pak mezi proměnnými *národnost* a *vzdělání* (0,25) a mezi proměnnými *národnost* a *náboženství* (0,24). Naopak absolutní nezávislost (hodnota blízká se k 0) byla zjištěna v případě kombinace proměnných *náboženství* a *vzdělání*, dále pak u kombinace proměnných *náboženství* a *nezaměstnanost*, popř. *vzdělání* a *věk*. Z výsledku tedy vyplývá, že vliv multikolinearity na vícenásobnou regresní analýzu může být vyloučen.

Tab. 13: Zhodnocení vlivu multikolinearity

Nezávislé proměnné	Nezaměstnanost	Vzdělání	Náboženství	Národnost	Věk
Nezaměstnanost	1,00	-0,42	0,01	-0,21	-0,14
Vzdělání	-0,42	1,00	0,01	0,25	0,05
Náboženství	0,01	0,01	1,00	0,24	0,19
Národnost	-0,21	0,25	0,24	1,00	0,27
Věk	-0,14	0,05	0,19	0,27	1,00

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní výpočty

V první fázi výpočtu vícenásobné regrese na celostátní úrovni byly provedeny celkem tři modely, do kterých vstupovaly obce s nenulovými volebními výsledky pro levicové, pravicové i středové strany (N=447). Do tohoto modelu byly přidány všechny nezávislé proměnné bez ohledu na to, jestli a jakou měrou přispívají ke zlepšení modelu (jak moc přispívají ke zvýšení podílu vysvětlené variability dat).

V této fázi byl dle Tab. 14 zjištěn nejmenší podíl vysvětlené variability v případě středových stran (0,25 pro koeficient determinace, resp. 0,24 pro upravený koeficient determinace). Následuje levice, u které bylo tímto modelem vysvětleno 27,0 % (resp. 26,0 % variability).

Nejvýznamnější podíl variability pak byl vysvětlen v případě stran pravicových (0,38, resp. 0,37 pro upravený koeficient determinace).

Tab. 14: Výsledky vícenásobné regresní analýzy na celostátní úrovni

		Levice	Pravice	Střed
První fáze	Koeficient determinace	0,27	0,38	0,25
	Upravený koeficient determinace	0,26	0,37	0,24
Druhá fáze	Koeficient determinace	0,27	0,38	0,25
	Upravený koeficient determinace	0,26	0,37	0,24

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: První fáze představuje klasickou vícenásobnou regresi. Druhou fází je analýza konstruovaná pomocí metody Stepwise (postupného vkládání proměnných do modelu).

V metodě postupného přidávání proměnných (druhá fáze) byly do modelu přidávány nezávislé proměnné mající statisticky významný vliv na volební výsledky. Tato fáze opět pracuje se 447 obcemi, kde měly levice, pravice i střed nenulové volební výsledky.

Již na první pohled je patrné, že rozdíly mezi první a druhou fází vícenásobné regrese jsou velmi malé, nezjistitelné na hodnotě dvou desetinných míst (Obr. 14). Lze tedy říci, že charakteristiky, které nebyly pro první fází statisticky významné, nejsou pro dané spektrum nijak důležité, neboť nepřispívají ke zlepšení kvality daného modelu.

V případě levice byly ve druhé fázi signifikantní celkem tři nezávislé proměnné – *nezaměstnanost*, *vzdělání* a *věk* (Příloha 14). Proměnné *národnost* a *náboženství* nebyly pro konstrukci tohoto modelu statisticky významné. Za nejvýznamnější proměnnou byla definovaná proměnná *nezaměstnanost*. Jednoduchá regresní analýza, kde za nezávislou proměnnou vstupovala pouze charakteristika *nezaměstnanost*, vysvětlovala celkem 24,6 % variability. Následně byla do modelu přidána proměnná *vzdělání*, která zlepšila kvalitu daného modelu o 1,3 % vysvětlené variability. V posledním kroku byla přidána proměnná *věk*. Přidáním této proměnné se podíl vysvětlené variability zvýšil o dalších 1,1 % na výsledných 27,0 % vysvětlené variability (Tab. 14).

V případě pravice byly do regresního modelu přidány celkem čtyři proměnné – *nezaměstnanost*, *národnost*, *vzdělání* a *věk* (Příloha 14). Proměnná *náboženství* nebyla pro tento model statisticky významná (v první ani v druhé fázi vícenásobné regrese nevysvětlila tato proměnná žádnou variabilitu dat). V prvním kroku této analýzy byla do modelu přidána proměnná *nezaměstnanost*, jakožto představitelka nejvýznamnější záporné korelace, vysvětlující celkem 30,0 % variability dat. Jako druhá vstoupila do modelu proměnná *národnost*, která podíl vysvětlené variability navýšila o 5,8 % na 35,8 %. V pořadí třetí do modelu vstoupila proměnná *věk*. Zde je již navýšení nižší, přibližně o 0,9 %. Proměnná *vzdělání* vstoupila do modelu jako poslední. Tato proměnná navýšila podíl vysvětlené variability tohoto modelu o 1,0 % na výsledných 37,7 % vysvětlené variability (Tab. 14).

Jako poslední byla modelovaná vícenásobná regrese s postupným přidáváním proměnných pro středové strany. Do modelu byly přidány opět čtyři proměnné – *vzdělání*, *nezaměstnanost*, *náboženství* a *národnost* (Příloha 14). Proměnná *věk* nebyla pro tento model statisticky významná a nevysvětlila žádnou variabilitu dat. Jako první byla do modelu přidána proměnná *vzdělání*, která samotná vysvětlila celkem 8,0 % variability dat. Po ní byla do modelu přidána proměnná *nezaměstnanost*, která podíl vysvětlené variability navýšila téměř o 9,8 % na 17,8 %. V pořadí

třetí byla do modelu začleněna proměnná *náboženství*, která kvalitu tohoto modelu navýšila o dalších 5,9 % vysvětlené variability. O výsledný podíl vysvětlené variability (24,8 %) se postarala proměnná *národnost*, která podíl navýšila o 1,1 %.

Stejně jako v případě korelační analýzy, i vícenásobná regresní analýza byla provedena na základě velikostního rozdělení obcí. Analýza opět proběhla pouze za obce, kde všechny tři části spektra postavily své kandidáty (N=152 pro obce do 2 999 obyvatel a N=295 pro obce s počtem obyvatel 3 000 a více). U všech tří částí politického spektra došlo u velikostní kategorie 3 000 a více obyvatel k navýšení podílu vysvětlené variability. Naopak pro obce s počtem obyvatel 2 999 a méně tento model téměř žádnou variabilitu nevysvětloval. Na základě výsledků tedy můžeme usuzovat, že vliv sociodemografických charakteristik byl opět shledán významnějším u obcí s vyšším počtem obyvatel.

Tab. 15: Výsledky vícenásobné regrese pro levicové strany

Velikostní kategorie	Výsledek	První fáze	Druhá fáze
2 999 a méně obyvatel	Koeficient determinace	0,01	0,00
	Upravený koeficient determinace	-0,02	0,00
3 000 a více obyvatel	Koeficient determinace	0,32	0,32
	Upravený koeficient determinace	0,31	0,31

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: První fáze představuje klasickou vícenásobnou regresi. Druhou fází je analýza konstruovaná pomocí metody Stepwise (postupného vkládání proměnných do modelu).

V případě levicových stran nebyla u obcí do 2 999 obyvatel vysvětlena prakticky žádná variabilita dat (Tab. 15). Ve druhé fázi (metoda Stepwise) pak nebyl u žádné proměnné shledán na hladině 5 % statisticky významný vztah (Příloha 15).

V případě druhé kategorie obcí (3 000 a více obyvatel) se podíl vysvětlené variability navýšil oproti podílu na celostátní úrovni o 5,0 % (resp. o 4,0 % pro upravený koeficient determinace). U tohoto modelu pak byly signifikantní celkem čtyři proměnné – *nezaměstnanost*, *vzdělání*, *náboženství* a *věk*.

Do druhé fáze vstoupily v případě levice celkem čtyři proměnné – *nezaměstnanost*, *vzdělání*, *náboženství* a *věk* (Příloha 16). Jako první do modelu vstoupila proměnná *nezaměstnanost*. Oproti vícenásobné regresi na celostátní úrovni tato proměnná vysvětluje významnější podíl variability (celkem 28,2 %). Na druhém místě vstoupila do modelu proměnná *vzdělání*, která podíl vysvětlené variability navýšila o 1,9 % na 30,1 %. V pořadí třetí do modelu vstoupila proměnná *náboženství*, která hodnotu koeficientu determinace zvýšila o 1,4 %. O konečný výsledek vysvětlené variability se postarala nezávislá proměnná *věk*, která výsledek navýšila celkově o 0,5 % na 32,0 % (Tab. 15).

Také v případě pravice nebyla u obcí do 2 999 obyvatel vysvětlena téměř žádná variabilita dat (2,0 % vysvětlené variability dat). Ve druhé fázi pak nebyla nalezena žádná statisticky významná proměnná (Příloha 15). V případě obcí s 3 000 a více obyvateli byl opět zjištěn vyšší podíl vysvětlené variability. Vysvětlená variabilita se navýšila o 5,0 % v případě koeficientu determinace i upraveného koeficientu determinace. V případě tohoto modelu pak byly všechny proměnné definovány jako statisticky významné.

Do druhé fáze vstoupilo všech pět nezávislých proměnných (Příloha 16). Jako první vstoupila proměnná *nezaměstnanost*, která samotná dokázala vysvětlit 33,9 % variability dat. Na druhém místě do modelu vstoupila proměnná *národnost*, která podíl navýšila o 6,5 % na 40,4 % vysvětlené variability. Na třetím místě do modelu vstoupila proměnná *vzdělání*, která vysvětlila další 1,0 % variability dat. Na předposledním místě do modelu vstoupila proměnná *věk* a podíl vysvětlené variability se navýšil o 1,2 % na 42,6 %. Jako poslední do modelu vstoupila proměnná *náboženství*, která výsledný podíl vysvětlené variability navýšila již jen nepatrně o 0,6 % na výsledných 43,2 % (Tab. 16).

Tab. 16: Výsledky vícenásobné regrese pro pravicové strany

Velikostní kategorie	Výsledek	První fáze	Druhá fáze
2 999 a méně obyvatel	Koeficient determinace	0,02	0,00
	Upravený koeficient determinace	-0,01	0,00
3 000 a více obyvatel	Koeficient determinace	0,43	0,43
	Upravený koeficient determinace	0,42	0,42

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: První fáze představuje klasickou vícenásobnou regresi. Druhou fází je analýza konstruovaná pomocí metody Stepwise (postupného vkládání proměnných do modelu).

Z hlediska všech tří částí politického spektra byl u středových stran ve velikostní kategorii obcí do 2 999 obyvatel vysvětlen nejvyšší podíl variability dat (4,0 %). Ve druhé fázi pak byla nalezena jedna statisticky významná proměnná (*vzdělání*), která dokázala vysvětlit celkem 2,0 % variability dat (Příloha 15). U obcí nad 3 000 obyvatel byl znovu nalezen vyšší podíl vysvětlené variability. Celkově se podíl navýšil o 4,0 % pro koeficient determinace i pro upravený koeficient determinace.

Tab. 17: Výsledky vícenásobné výsledky pro středové strany

Velikostní kategorie	Výsledek	První fáze	Druhá fáze
2 999 a méně obyvatel	Koeficient determinace	0,04	0,03
	Upravený koeficient determinace	0,01	0,02
3 000 a více obyvatel	Koeficient determinace	0,29	0,29
	Upravený koeficient determinace	0,28	0,28

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: První fáze představuje klasickou vícenásobnou regresi. Druhou fází je analýza konstruovaná pomocí metody Stepwise (postupného vkládání proměnných do modelu).

Metoda postupného přidávání proměnných u obcí velikostní kategorie 3 000 a více obyvatel pracovala celkem se čtyřmi proměnnými – *nezaměstnanost*, *vzdělání*, *náboženství* a *národnost* (Příloha 16). Jako první byla do modelu přidána proměnná *vzdělání*, která samotná vysvětlila 8,5 % variability. V pořadí druhá do modelu vstoupila proměnná *nezaměstnanost*, která podíl vysvětlené variability navýšila o 12,2 % na 20,7 %. Po ní do modelu vstoupila proměnná *náboženství*. Zde došlo k navýšení o 6,6 %. Jako poslední byla do modelu přidána proměnná *národnost*, která navýšila podíl vysvětlené variability o 1,6 % na 28,9 % (Tab. 17).

Stejně jako v případě vícenásobné regrese na celostátní úrovni, i zde se hodnota koeficientu determinace (i upraveného koeficientu determinace) u všech částí politického spektra i u obou

fázi analýzy lišila pouze minimálně, nezjistitelně v rozmezí dvou desetinných míst (Obr. 15, Obr. 16 a Obr. 17).

6.1.3 Závěry z vícerozměrné statistiky

V následující části bych ráda shrnula výsledky z předcházejících dvou podkapitol. Podkapitoly se zaměřovaly na vlivy sociodemografických charakteristik, které by mohly mít účinek na rozhodování voličů o tom, jaké politické spektrum je pro ně to „nejideálnější“. V následujících odstavcích budou tyto vlivy shrnuty na základě rozdělení levice, pravice a střed.

Pro levicovou část politického spektra byla velmi důležitá charakteristika *nezaměstnanost*. Středně silná závislost nám napovídá, že levicové strany mají vyšší šanci na úspěch v obcích, kde je registrovaná vyšší míra nezaměstnanosti. Naopak v případě levicových stran byla zjištěna středně silná záporná korelace s charakteristikou *vzdělání*. Lze tedy říci, že levice má nižší šanci na úspěch v obcích s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. Z výsledků tedy můžeme usuzovat, že „typický“ volič levicových stran pochází z problémových regionů s vyšší mírou nezaměstnanosti. Jeho dokončené vzdělání pak bude nižší než vysokoškolské. Naopak korelační analýza i vícenásobná regrese potvrdily skutečnost, že mezi volebními výsledky levicových stran a charakteristikou *národnost* nelze vysledovat žádný vzájemný vztah. Neutrální vztah můžeme vysledovat také v případě charakteristiky *náboženství*. U charakteristiky *věk* bylo zjištěno, že tato charakteristika má statisticky významný vliv s volebními výsledky levicových stran a vysvětluje část variability dat. Vliv je však poměrně malý a lze říci, že *věk* není v případě levice podstatným determinantem pro rozhodování voličů.

Z analýzy bylo zjištěno, že v případě pravicových stran se odehrávají přesně opačné trendy než v případě stran levicových. Pravicové strany mají nižší šanci uspět v obcích s vyšší nezaměstnaností, a naopak vyšší šanci v obcích s vyšším podílem osob s vysokoškolským titulem. K tomuto závěru dospěli i Kostecký a Čermák (2004). V rámci všech tří skupin politického spektra vykazují pravicové strany nejvýznamnější vzájemné vztahy s výše definovanými sociodemografickými charakteristikami. Alespoň malé závislosti lze nalézt u všech charakteristik. Je zde také znatelná negativní korelace volebních výsledků s charakteristikou *národnost*. Tudíž čím vyšší mají pravicové strany volební výsledky, tím nižší procento české (resp. moravské a slezské) se v obci vyskytuje. Lze tedy usuzovat, že občané s jinou deklarovanou národností, než českou volí častěji pravicové strany. Podobný vztah je patrný i v případě charakteristiky *věk*, který opět napovídá, že pravicové strany mají vyšší šanci na úspěch v regionech s nižším podílem osob ve věku 65 a více let.

Pro středové strany lze za nejvýznamnější charakteristikou považovat *náboženství*. Ve vyšších velikostních kategoriích se toto pojítka pomalu ztrácí, neboť KDU-ČSL, která je nejvíce spojena s křesťanskými hodnotami, nejvíce těží v menších obcích. V lidnatějších obcích však klesá podíl osob hlásící se k římskokatolické církvi. Tím pádem klesá i potenciální voličská základna KDU-ČSL. Středně silný vztah byl u středových stran zjištěn i v případě charakteristiky *vzdělání*. Zde je však vazba o poznání nižší z důvodu záporného vztahu s KDU-ČSL. Je to způsobeno skutečností, že osoby s vysokoškolským titulem nejsou přímo spjatí s hnutím ANO 2011. Tito lidé mají i jiné možnosti pro rozhodování a častěji volí pravicové strany. Na druhou stranu KDU-ČSL je historicky spjatá s podporou křesťansky založeného obyvatelstva. Tudíž

převážná většina z nich tuto stranu ve volbách podporuje. Již několikrát však bylo naznačeno, že hnutí ANO 2011 zatím není stranicky ani voličsky vyhraněno. Proto se mezi sympatizanty tohoto hnutí najdou, jak nezaměstnané osoby s nižším vzděláním, tak i osoby zaměstnané se vzděláním vyšším. Z tohoto důvodu se vazba středových stran na definované sociodemografické charakteristiky se zvyšující se velikostní kategorií obcí ztrácí. Pomocí vícerozměrné analýzy bylo zjištěno, že toto politické spektrum nevykazuje žádný společný vztah s charakteristikou věk. Dále bylo zjištěno, že volební výsledky středových stran nevykazují významnější vztahy s charakteristikou národnost. Tato nezávislost je výsledkem negativní korelace (-0,28) ANO 2011 s charakteristikou národnost, a naopak pozitivní korelace (0,27) s KDU-ČSL. Můžeme tedy usuzovat, že středové politické spektrum se skládá z velmi nesourodých subjektů a jejich voliči se v řadě charakteristikách odlišují.

S rostoucí velikostní kategorií obce roste i vliv jednotlivých sociodemografických charakteristik. Můžeme tedy usuzovat, že rozhodování voličů na základě jejich sociodemografických specifik se v lidnatějších obcích zvyšuje. Tím se zvyšuje i anonymita voleb, neboť v nejmenších obcích lidé často volí na základě známé tváře nebo vlastních zkušeností z řad nezávislých kandidátů, popř. jejich sdružení.

6.2 Metoda IDW

Následující podkapitola se bude již věnovat prostorové stránce problematiky. Metodologický postup této metody byl objasněn již v podkapitole 2.3.3. V předcházející části analytické kapitoly byly zjištěny základní vztahy mezi sociodemografickými charakteristikami a volebními výsledky jednotlivých částí politického spektra. Závislosti byly zjišťovány na úrovni celostátní, dále pak pro obce s počtem obyvatel 2 999 včetně a pro obce, kde žije 3 000 a více obyvatel. Byly zjištěny rozdíly mezi oběma velikostními kategoriemi. Cílem následující podkapitoly je pomocí metody IDW interpolovat hladinu volebních výsledků a jednotlivých sociodemografických charakteristik do prostoru.

Interpolace bude provedena z obcí, kde žije 3 000 a více obyvatel. Dle aktuálního Zákona č. 128/2000 Sb. o obcích je tato hodnota minimální hodnotou pro vznik města (Česko, 2000). Celkově se jedná o 437 obcí (Obr. 13). U těchto obcí byl již potvrzen předpoklad, že voliči se zde více rozhodují na základě svých sociodemografických specifik a jednotlivé parlamentní strany mají v těchto obcích vyšší šanci na úspěch.

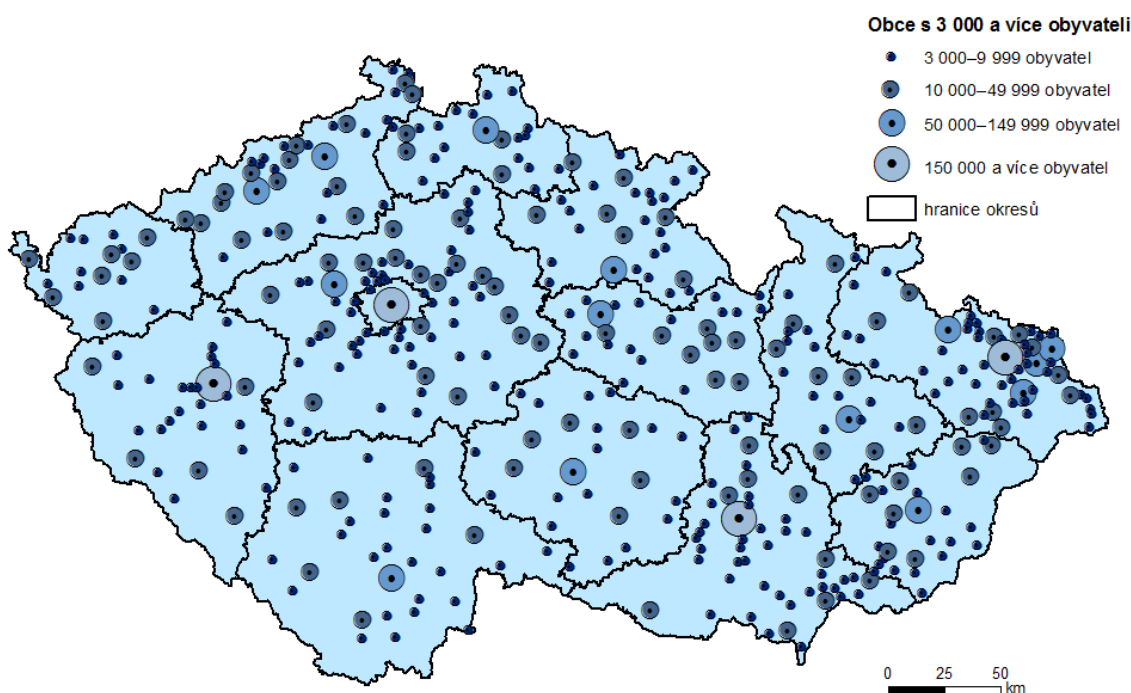
Tab. 18: Základní popisná charakteristika sociodemografických charakteristik u obcí s 3 000 a více obyvateli

Sociodemografická charakteristika	Minimum	Maximum	Průměr	Medián
Nezaměstnanost	4,2	21,7	10,1	9,4
Vzdělání	2,3	31,2	10,9	10,2
Náboženství	1,1	55,5	11,8	9,5
Národnost	53,3	85,8	70,5	71,1
Věk	6,0	29,1	19,2	19,3

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní výpočty

Obce s počtem obyvatel 3 000 a více mají mírně odlišnou sociodemografickou strukturu než obce velikostní kategorie do 2 999 obyvatel. Nachází se zde více osob s vysokoškolským titulem, a naopak méně osob hlásících se k římskokatolické církvi (Tab. 18). Průměrná míra nezaměstnanosti je u obou velikostních kategorií poměrně vyrovnaná (u obcí do 2 999 obyvatel včetně je průměrná míra nezaměstnanosti 10,5 %). Také proměnná věk je více méně vyrovnaná (u obcí do 2 999 obyvatel včetně je tato hodnota 19,5 %). U charakteristiky *národnost* nelze opět zaznamenat významnější rozdíly mezi velikostními kategoriemi (71 % pro obce do 2 999 obyvatel včetně). Lze tedy říci, že pro rozdíl mezi definovanými velikostními kategoriemi jsou důležité především charakteristiky *vzdělání* a *náboženství*.

Obr. 13: Regionální rozložení obcí s více než 3 000 obyvatel, 2011

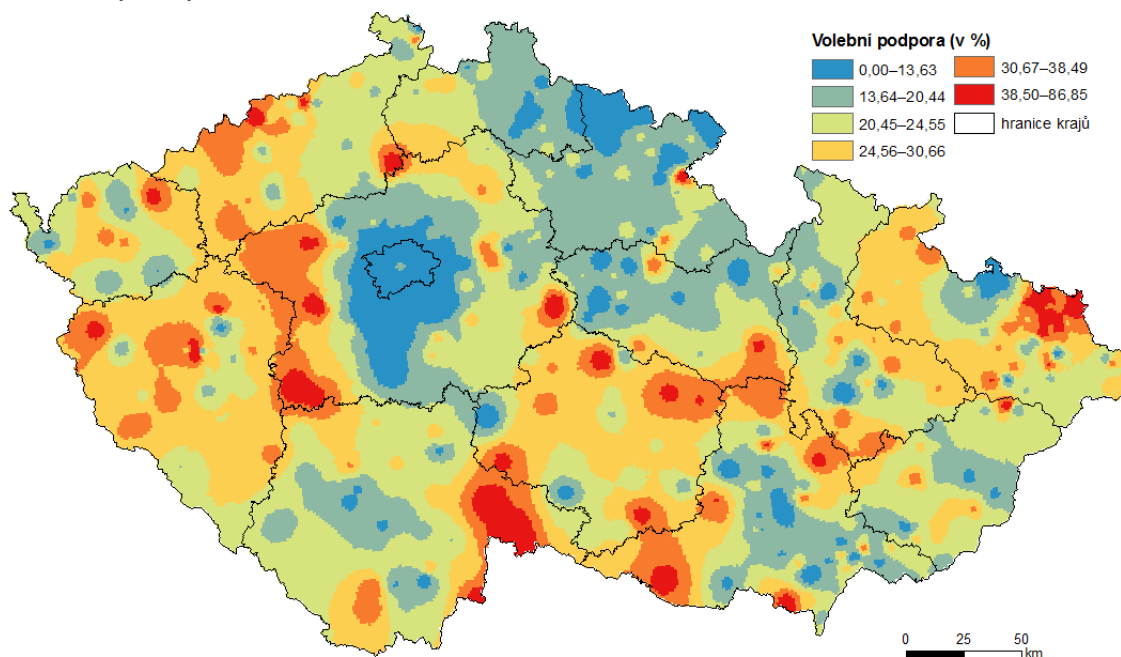

Zdroj: ČSÚ (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Metoda IDW je pokusem o eliminaci nežádoucího vlivu kandidatury NK a SNK na vztah volebních výsledků a sociodemografických charakteristik. Předpokládá se, že vliv NK a SNK je v obcích velikostní kategorie 3 000 a více obyvatel utlumen, a naopak se zde již naplno prosazují jednotlivé parlamentní strany.

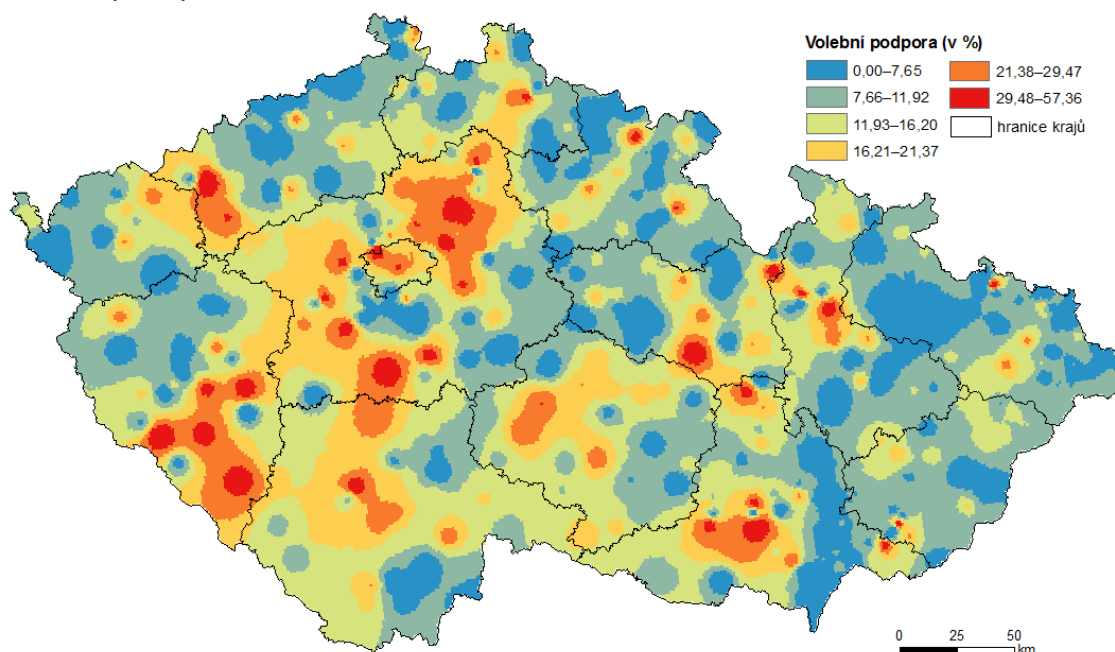
V případě levice metoda IDW naznačila, že výsledky levicových stran by se po vytvoření interpolace měly pohybovat v rozmezí 0,00 až 86,85 %. Nejvýznamnější volební výsledky by toto politické spektrum získalo především v Ústeckém a Plzeňském kraji, dále pak v oblastech Moravskoslezského kraje (především Ostravsko a Karvinsko), v západní části Středočeského kraje (okres Rakovník) a v oblastech kraje Vysočina (Obr. 14). Naopak slabší volební výsledky (do 13,63 %) by levice získala především v Praze a v přilehlém okolí, dále pak v oblastech Královéhradeckého, Pardubického kraje, ve východní části kraje Libereckého (okresy Jablonec nad Nisou a Semily), v oblastech kolem velkých měst (České Budějovice, Brno) a ve Zlínském kraji (okres Uherské Hradiště).

Obr. 14: Výsledky IDW – Levice

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Obr. 15: Výsledky IDW – Právice

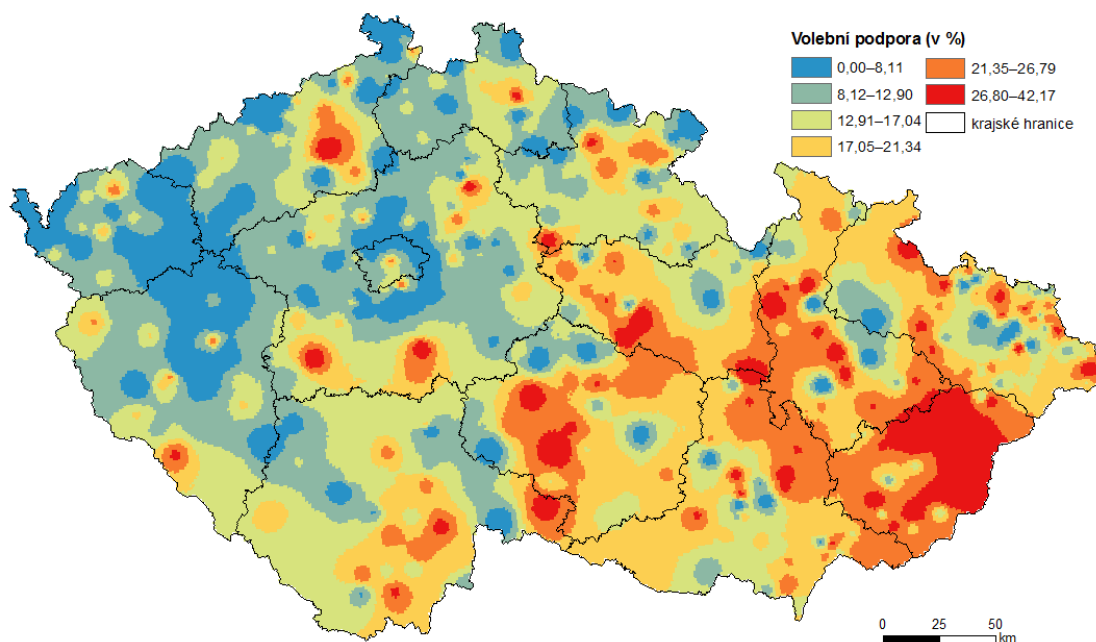
Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

V případě pravice metoda IDW předpokládá nižší volební výsledky v rozmezí 0,00 až 57,36 % získaných hlasů. Pomocí interpolace byla potvrzena skutečnost, že volební výsledky pravice lze v analyzovaných komunálních volbách definovat jako podprůměrné. Dle Obr. 15 je patrné, že na převážné části území České republiky se výsledky pohybují v intervalu 0,00 až 11,92 % (Moravskoslezský, Ústecký a Zlínský kraj, dále pak východní část kraje Jihomoravského, v pohraničních oblastech Karlovarského a Plzeňského kraje). Průměrné výsledky lze nalézt i v oblastech Královéhradeckého a Pardubického kraje. Naopak nadprůměrné

volební výsledky této části politického spektra byly zjištěny ve Středočeském kraji (okres Mladá Boleslav), dále pak ve východní části Plzeňského kraje (okresy Klatovy a Plzeň-jih), v Ústeckém kraji (okres Chomutov) a v okolí velkých měst (Praha, Brno, České Budějovice).

U středových stran se interpolované hodnoty nacházejí v rozmezí 0,00 až 42,17 %. Je zde patrná jasná koncentrace vyšších hodnot volebních výsledků na Moravě, především pak ve Zlínském kraji. Další koncentrace vyšších volebních výsledků jsou viditelné také v oblastech Jihomoravského, Olomouckého kraje a kraje Vysočina. Naopak slabší volební výsledky byly interpolovány do oblastí Plzeňského, Karlovarského Ústeckého, Libereckého a Středočeského kraje.

Obr. 16: Výsledky IDW – Střed

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

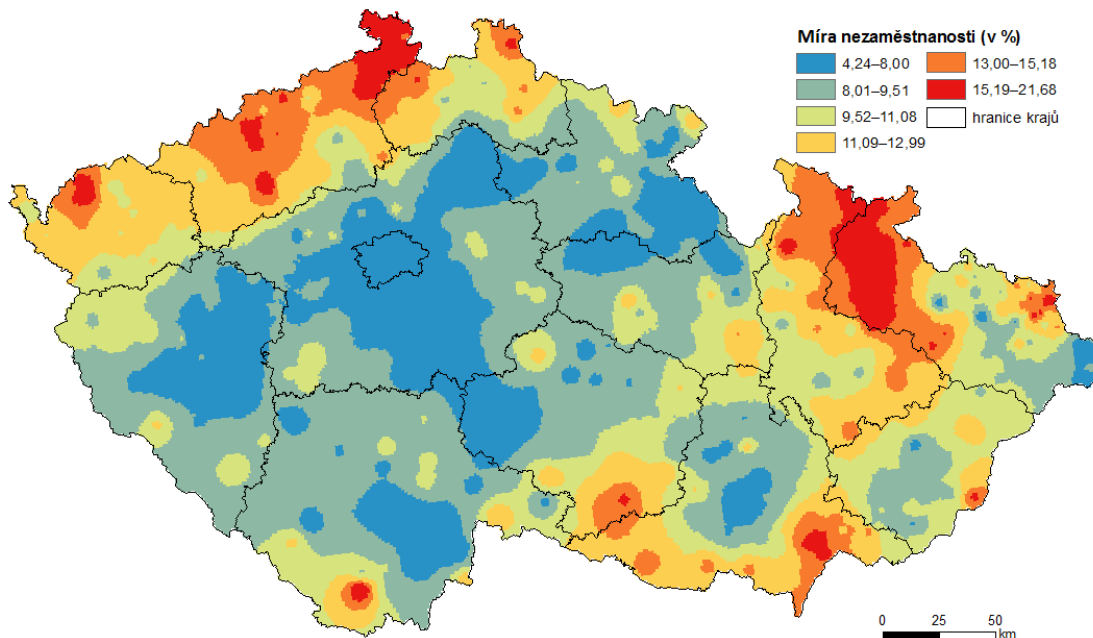
V následujících mapových výstupech bude pomocí interpolační metody zhodnoceno rozmištění jednotlivých sociodemografických charakteristik v prostoru. V poslední části pak bude připojeno zhodnocení souvislosti těchto charakteristik s volebními výsledky.

V případě charakteristiky *nezaměstnanost* jsou nejvyšší interpolované hodnoty patrné v oblastech Ústeckého a Moravskoslezského kraje (okresy Bruntál, Ostrava a Karviná) a v severní části Olomouckého kraje (okres Jeseník). Nejvyšší nezaměstnanost (v intervalovém rozmezí 15,19 až 21,68 %) se interpolovala do oblasti Šluknovského výběžku, dále pak do západní části Moravskoslezského kraje a do převážné části Ústeckého kraje. Naopak nejnižší hodnoty (4,24 až 8,00 %) jsou zaznamenány v Praze a prakticky v celém Středočeském kraji, v oblastech okolo velkých měst (Brno, Plzeň, České Budějovice), dále pak v Královéhradeckém kraji (Obr. 17).

U charakteristiky *vzdělání* lze interpolované hodnoty nalézt na intervalové škále 2,25 až 31,15 %. Nejvyšší podíl osob s vysokoškolským titulem (19,88 až 31,15 %) byl zaznamenán v Praze, v Brně a v přilehlých oblastech (Obr. 18). Vyšší hodnoty této charakteristiky lze registrovat také v okolí dalších krajských měst (České Budějovice, Plzeň, Olomouc, Hradec Králové a Pardubice). Naopak velmi nízké hodnoty této charakteristiky byly interpolovány

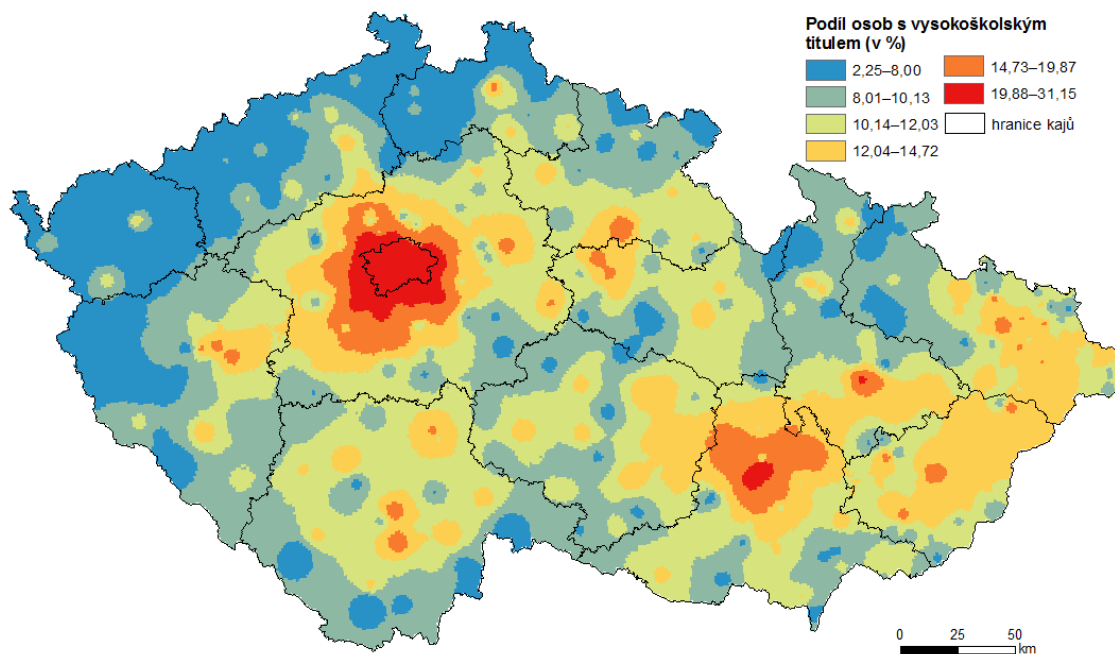
především do pohraničních oblastí (Plzeňský, Karlovarský, Ústecký a Liberecký kraj). Nižší hodnoty této charakteristiky lze zaznamenat také v západní části Moravskoslezského kraje (okres Bruntál) a v oblastech Jihočeského a Královéhradeckého kraje.

Obr. 17: Výsledky IDW – Nezaměstnanost

Zdroj: ČSÚ (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Obr. 18: Výsledky IDW – Vzdělání

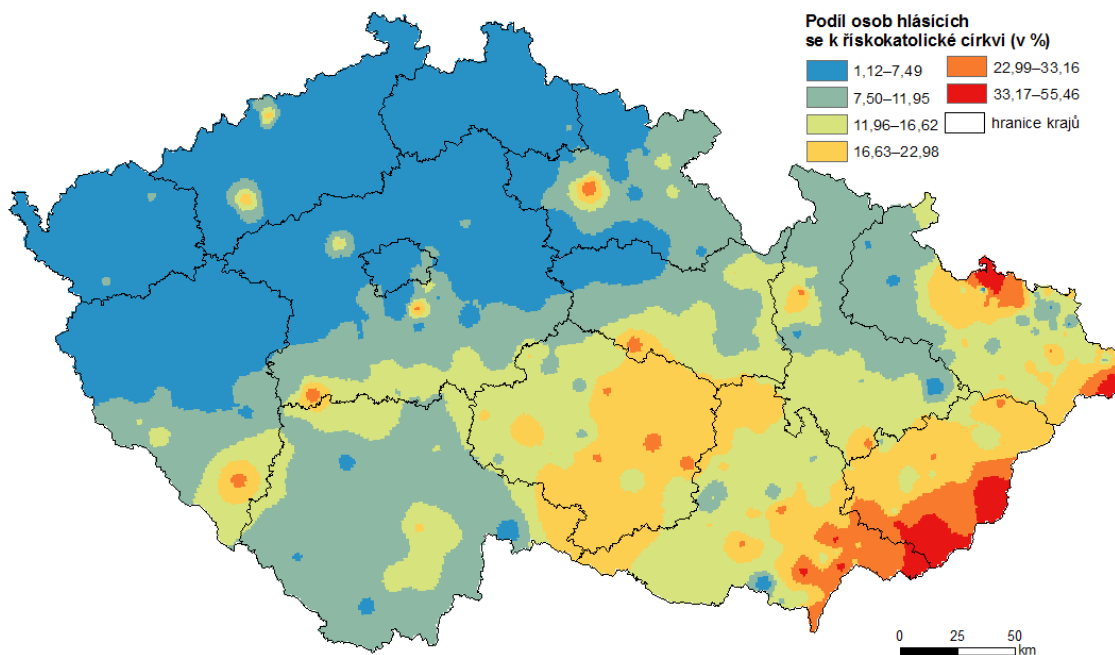

Zdroj: ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

V případě charakteristiky *náboženství* je na území České republiky vidět jasná regionální polarizace. Směrem na východ se hodnota této charakteristiky zvyšuje. Obecně se pak interpolované hodnoty pohybují v intervalu 1,12 až 55,45 % (Obr. 19). Nejvyšší hodnoty lze zasadit do Zlínského kraje (okresy Uherské Hradiště a Zlín), dále pak do východní části

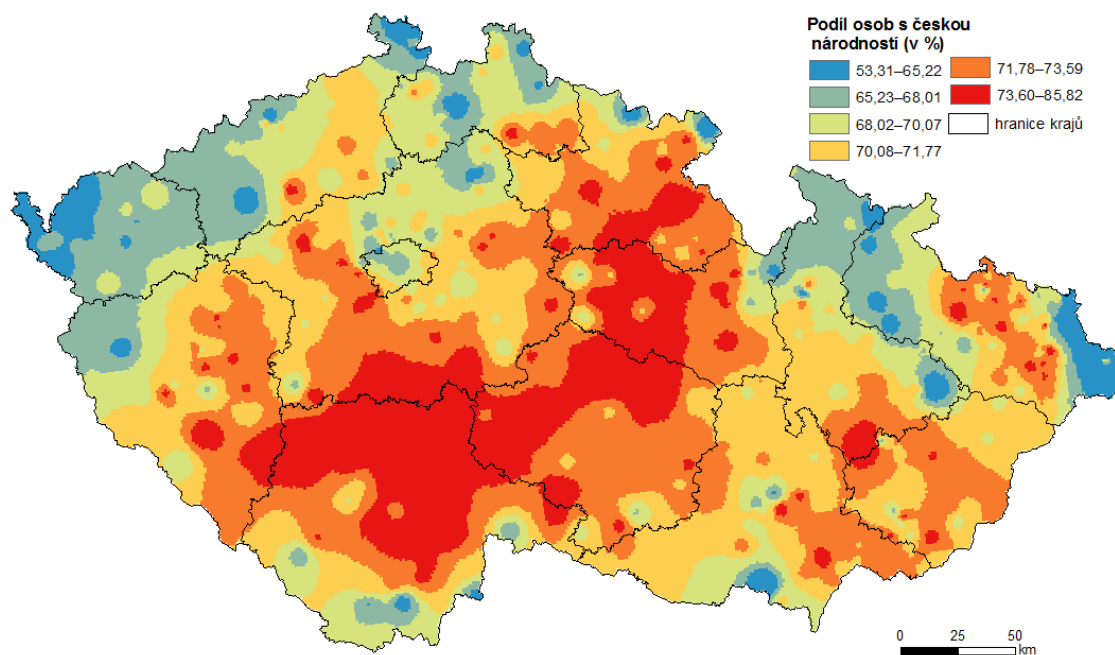
Jihomoravského kraje (okres Hodonín). Vyšší hodnoty lze zaznamenat také v kraji Vysočina (okresy Žďár nad Sázavou a Třebíč). Naopak nejnižší hodnoty byly zaznamenány především v Ústeckém, Libereckém a Karlovarském kraji, dále pak v severních částech Plzeňského (okresy Tachov a Plzeň-sever) a Středočeského kraje (okresy Rakovník, Kladno, Mělník, Mladá Boleslav a Beroun). Podprůměrné hodnoty jsou patrné také na převážné části území Jihočeského kraje a Královéhradeckého kraje, dále pak v severní části kraje Olomouckého (okres Jeseník).

Obr. 19: Výsledky IDW – Náboženství

Zdroj: ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Obr. 20: Výsledky IDW – Národnost

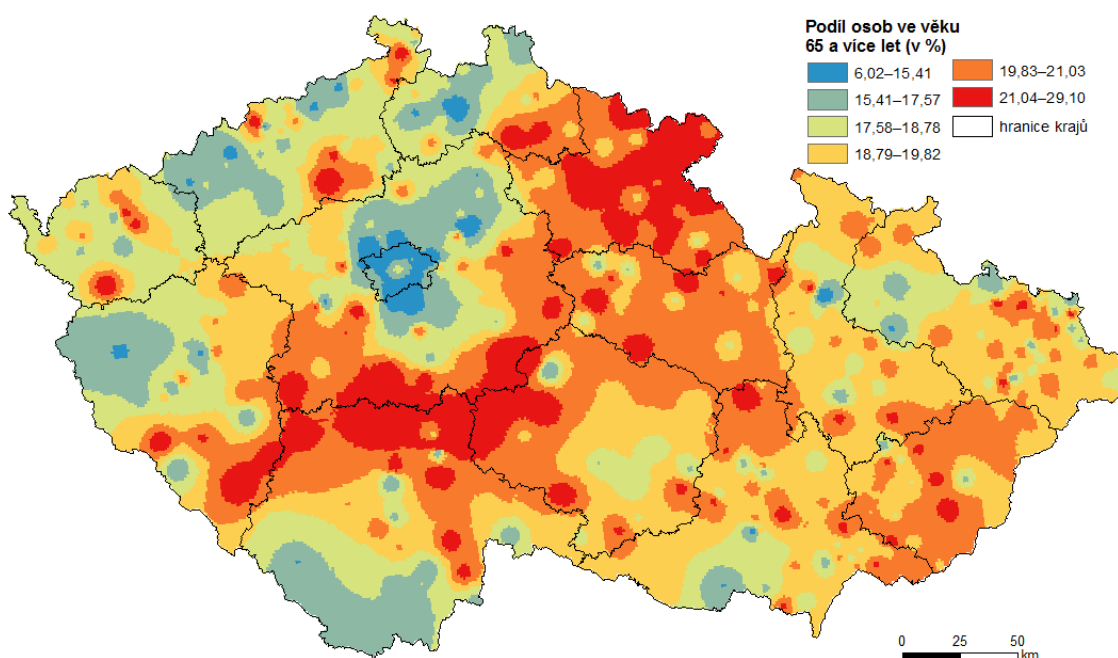

Zdroj: ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

U předposlední charakteristiky (*národnost*) byly hodnoty interpolovány do intervalu 53,31 až 85,82 % (Obr. 20). Nižší míra podílu deklarované české (resp. moravské a slezské) národnosti je patrná především v pohraničních regionech (Karlovarský kraj, západní část Ústeckého kraje, severní část Olomouckého kraje, západní a východní část Moravskoslezského kraje, dále pak vybrané oblasti kraje Libereckého). Naopak vyšší hodnoty byly interpolovány do centrálních částí republiky. Nejvyšší hodnoty byly interpolovány prakticky do celého Jihočeského kraje, dále pak do oblastí Pardubického a Královéhradeckého kraje a kraje Vysočina. Významnější hodnoty lze nalézt také ve východní Moravě (východní část Jihomoravského kraje, dále pak ve Zlínském kraji).

V případě poslední charakteristiky (*věk*) nebyly zjištěny významnější rozdíly mezi regiony. Jenom mírně nižší hodnoty byly interpolovány do Plzeňského kraje (okres Tachov), dále pak do vybraných oblastí Ústeckého, Libereckého a Jihočeského kraje. Nižší hodnoty lze zaznamenat i v hlavním městě a v přilehlém okolí. Naopak nejvyšší hodnoty byly interpolovány na pomezí hranic Středočeského a Jihočeského kraje, dále pak do oblastí Královéhradeckého, Pardubického a Zlínského kraje a do západní části kraje Vysočina (Obr. 21).

Obr. 21: Výsledky IDW – Věk

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Výše zobrazené kartografické výstupy doplňují a potvrzují závěry zjištěné během korelační analýzy a vícenásobné regrese. Opět je zde naprosto zřejmý protikladný vztah charakteristik *nezaměstnanost* a *vzdělání*. Jejich vzájemný vztah je patrný především v případě Karlovarského, Ústeckého a Moravskoslezského kraje, kde byla zjištěna vysoká nezaměstnanost, a naopak nízký podíl osob s vysokoškolským titulem. Naopak v oblasti kolem města Mladá Boleslav nebyl tento vztah potvrzen. V roce 2014 byl tento region „baštou“ pravice (ve městě Mladá Boleslav ODS získala 27,6 % a TOP 09 9,1 % hlasů). Pomocí IDW zde byla interpolovaná nízká míra nezaměstnanosti (v rozmezí 4,24 až 8,00 %), ale také nízká míra podílu osob s vysokoškolským

titulem (v rozmezí 8,01 až 12,03 %). Podobný vztah nízká nezaměstnanost a nízký podíl osob s vysokoškolským titulem můžeme nalézt také v Jihočeském kraji.

Také v případě charakteristiky *náboženství* výsledky kopírují úsudky zjištěné v předchozích částech této kapitoly. Nejvyšší interpolované hodnoty pro tuto charakteristiku byly zjištěny především ve Zlínském kraji (okres Uherské Hradiště), kde byly zjištěny také nejvyšší volební výsledky pro středové strany (především KDU-ČSL).

V případě charakteristiky *národnost* byly zjištěny oblasti s nižším podílem osob české národnosti především v pohraničních regionech, které jsou ovlivňovány národnostními menšinami z okolních států. Většinu těchto regionů lze také definovat jako regiony s vyšší mírou nezaměstnanosti (Karlovarský, Ústecký, Moravskoslezský a Olomoucký kraj). Lze tedy vysledovat závislost mezi vyšší nezaměstnaností a nižším podílem osob české národnosti (korelační koeficient -0,21, str. 56). Nebyla však obhájena myšlenka, že nižší podíl osob s českou národností ovlivňuje volební výsledky levicových stran, popř. jiné části politického spektra. Hodnota korelačního koeficientu závislosti mezi volebními výsledky levice a charakteristikou *národnost* je pouze 0,08 pro obce velikostní kategorie 3 000 a více obyvatel. I v případě pravice a středu se hodnota tohoto korelačního koeficientu s charakteristikou *národnost* pohybovala na nízkých hodnotách. Nejvýznamnější vztah byl zjištěn s pravicovými stranami (korelační koeficient -0,26 pro obce velikostní kategorie 3 000 obyvatel). Pravicové strany však v pohraničních oblastech nezískávají významnější volební výsledky. Negativním determinantem je zde pro toto politické spektrum charakteristika *nezaměstnanost*.

V případě charakteristiky *věk* nebyly zjištěny výraznější regionální rozdíly. Prostorovou závislost lze nalézt v oblasti Zlínského kraje, kde se překrývá územní rozložení charakteristik *věk*, *náboženství* a volebních výsledků středových stran. Pomocí korelačního koeficientu byla zjištěna malá závislost (0,19) mezi charakteristikami *náboženství* a *věk*. Statisticky však nebyla prokázána významnější závislost mezi charakteristikou *věk* a volebními výsledky středových stran. Tudíž lze usuzovat, že prostorové rozložení charakteristiky *věk* souvisí s prostorovým rozložením charakteristiky *náboženství*.

Kapitola 7

Závěr

Cílem předkládané práce bylo objasnit sílu vlivu definovaných sociodemografických charakteristik na volební výsledky. Práce byla zaměřená na volby do obecních zastupitelstev a pracovala se sociodemografickými charakteristikami – míra nezaměstnanosti, podíl osob s vysokoškolským titulem, podíl osob hlásících se k římskokatolické církvi, podíl osob s deklarovanou českou (resp. moravskou nebo slezskou) národností a podíl osob ve věku 65 a více let. Sociodemografické charakteristiky byly definované pro každou obec (celkem 6 246) mimo vojenské újezdy a obce, které vznikly až po uskutečnění SLDB 2011. Z hlediska politických subjektů (a jejich volebních výsledků) se práce zaměřovala na současné parlamentní strany, které byly následně na základě svých specifíků, volebních programů a cílů rozděleny do jednotlivých částí politického spektra (levice, pravice a střed). V souvislosti s tímto rozdělením se předkládaná práce následně pokoušela o objasnění skutečnosti, jaké charakteristiky determinují úspěšnost, popř. neúspěšnost dané části politického spektra.

Volby do obecních zastupitelstev jsou svým charakterem odlišné od ostatních typů voleb. Tyto volby jsou výrazně zatíženy kandidaturou nezávislých kandidátů a sdružení nezávislých kandidátů. NK a SNK nejčastěji kandidují v obcích menších velikostních kategorií, kde je pro parlamentní uskupení často obtížné sehnat potřebné personální kapacity ke kandidatuře. Pro tyto obce lze mnohdy za nejpodstatnější determinanty považovat faktory „známé tváře“ a „vlastních zkušeností“. Z tohoto důvodu se vliv sociodemografických charakteristik snižuje s početní velikostí dané obce. Tento závěr byl potvrzen korelační analýzou i vícenásobnou regresí. Síla vzájemné závislosti byla u obcí s více než 3 000 obyvateli daleko výraznější než u obcí do 2 999 obyvatel. Se zvyšující se početní velikostí obce se následně vliv NK a SNK pomalu vytrácí.

V úvodu práce byly stanoveny předpoklady pro každou část politického spektra zvlášť. Z hlediska závislosti sociodemografických charakteristik byly do velké míry naplněny předpoklady stanovené v první kapitole této diplomové práce. V případě levice práce předpokládala, že tato část politického spektra bude nejméně úspěšná v regionech, kde je registrovaná vyšší míra nezaměstnanosti. Zároveň byla předpokládána negativní závislost s charakteristikou *vzdělání*. Obě tyto domněnky byly v průběhu práce potvrzeny. Levice byla v komunálních volbách v roce 2014 úspěšnější v regionech s tradičně vyšší registrovanou nezaměstnaností

a zároveň nižším podílem osob s vysokoškolským titulem. Regionálně se jednalo především o severní Čechy a Moravu, dále pak o jih Moravy (okres Znojmo). V případě charakteristiky *věk* hypotéza předpokládala, že tato charakteristika bude pro výsledky levicových stran statisticky významnou. Hypotéza vycházela z myšlenky, že především elektorát KSČM se skládá z osob staršího věku. Tato práce však nenašla dostatečné důkazy pro přijetí této hypotézy. V průběhu práce bylo potvrzeno, že tato charakteristika vysvětluje část variability dat volebních výsledků. Samotné prostorové rozložení této charakteristiky však postrádá významnější koncentrace na území s nadprůměrnými volebními zisky levicových stran. Příčinou této skutečnosti je pravděpodobně elektorát ČSSD, který není primárně orientován na žádnou věkovou kategorii

Naopak však byl potvrzen předpoklad o charakteristice *národnost a náboženství*. U obou charakteristik bylo zjištěno, že významněji neovlivňují volební výsledky levicových stran. V případě charakteristiky *národnost* byla u metody IDW zjištěna prostorová shoda rozložení této charakteristiky a volebních výsledků levice. Na základě Pearsonova korelačního koeficientu však tato závislost byla vysvětlena statisticky významným vztahem mezi charakteristikami *nezaměstnanost a národnost*.

Hypotéza pro pravicové strany předpokládala, že tato část politického spektra bude mít významný vztah s charakteristikou *vzdělání*. Na základě zvolených metod byla tato hypotéza potvrzena. Zároveň byla v úvodu práce vyslovena myšlenka, že výsledky pravicových stran budou vykazovat negativní korelaci s charakteristikou *nezaměstnanost*. Tato myšlenka byla opět pomocí vícerozměrné statistiky obhájena. Nebyla však obhájena domněnka týkající se síly závislosti. Práce předpokládala, že charakteristika *vzdělání* bude pro pravicové strany významnějším determinanem než *nezaměstnanost*. V průběhu práce se však projevilo, že záporná korelace je pro *nezaměstnanost* statisticky významnější než kladná korelace pro *vzdělání*. Lze tedy říci, že pravicové strany mají vyšší šanci na úspěch v oblastech, kde je registrovaná nižší míra nezaměstnanosti, která je pro voliče při rozhodování klíčová. Naopak mají pravicové strany vyšší šanci na úspěch ve vyspělejších oblastech, kde je možné vytvořit kvalifikované pracovní příležitosti pro osoby s vyšším vzděláním.

Pro středové strany práce předpokládala, že pro tuto skupinou budou nevýznamnější charakteristiky *vzdělání a náboženství*. Významnost obou charakteristik byla prokázána. Zároveň se předpokládalo, že *vzdělání* bude více souviset s ANO 2011, naopak *náboženství* bude souviset s KDU-ČSL. I tato myšlenka byla v průběhu práce obhájena. Dokonce bylo zjištěno, že ANO 2011 vykazuje negativní korelaci s charakteristikou *náboženství* a naopak KDU-ČSL vykazuje zápornou korelaci s charakteristikou *vzdělání*. Skutečnost byla vysvětlena územní podporou obou politických uskupení. ANO 2011 je regionálně úspěšnější ve větších obcích, které také vykazují vyšší míru vzdělanosti. Naopak tradiční podpora KDU-ČSL je regionálně zakotvená na Moravě, v obcích menších velikostních kategoriích. Tyto obce vykazují vyšší podíl osob deklarující příslušnost k římskokatolické církvi, a naopak nižší vzdělanost. Vzhledem k „*venkovskému*“ charakteru KDU-ČSL byl definován předpoklad, že středové spektrum bude mít významnější vztah s charakteristikou *národnost*. U KDU-ČSL byla potvrzena pozitivní závislost u této charakteristiky. Naopak u ANO 2011 byla potvrzená negativní závislost. Kombinací těchto závislostí pak nebyl pro středové strany jako celek zjištěn statisticky významný vztah s touto charakteristikou. Během procesu vyloučení multikolinearity však byla zjištěna malá závislost

mezi charakteristikami *národnost a náboženství*. Lze tedy říci, že středové strany (především KDU-ČSL) jsou úspěšnější v obcích s vyšším podílem osob české (moravské nebo slezské) národnosti. Nelze však přesně specifikovat, zda-li se voliči středových stran (KDU-ČSL) rozhodují na základě své národnostní příslušnosti, anebo na základě své příslušnosti k římskokatolické církvi.

Jsem si vědoma skutečnosti, že metoda IDW v sobě obsahuje řadu nedokonalostí a pro mnohé analýzy není její použití vhodné. Metoda například nezohledňuje vzájemné rozložení interpolovaných bodů. Tato nedokonalost může mít negativní vliv především v oblasti Ostravska, kde se nachází vyšší hustota sídel s počtem obyvatel 3 000 a více (Obr. 13). V našem případě však metoda dokázala potvrdit skutečnost, že lze nalézt prostorové souvislosti a shody mezi rozložením volebních výsledků a sociodemografických charakteristik. Prostorovou závislost potvrdila i předtím definovaná korelační analýza a vícenásobná regrese.

V případě pravice a levice byl potvrzen vztah charakteristik *vzdělání a nezaměstnanost*. S výjimkou okresu Mladá Boleslav, kde tento vztah nebyl potvrzen, vykazují regiony s vyšší nezaměstnaností také nižší podíl osob s vysokoškolským titulem. Můžeme tedy předpokládat, že charakteristika *vzdělání* přispívá k potencionálnímu růstu pracovních příležitostí a ke snížení nezaměstnanosti v daném regionu.

Také v případě charakteristiky *náboženství* byly pomocí metody IDW potvrzeny závěry vycházející z vícerozměrné statistiky. Nejvyšší hodnoty této charakteristiky byly interpolovány do oblastí východní Moravy (Zlínský kraj). Díky vícerozměrné statistice byla zjištěna závislost mezi volebními výsledky středu a charakteristikou *náboženství*. O tuto závislost se postarala především KDU-ČSL. Lze tedy vytvořit závěr, že elektorát KDU-ČSL je silně sociodemograficky i regionálně ukotven. Naopak v případě charakteristiky *vzdělání* nebyla pro středové strany zjištěna významnější prostorová závislost, což může být způsobeno volebními zisky ANO 2011, kde nelze vysledovat významnější prostorovou koncentraci. Lze tudíž říci, že charakteristika *vzdělání* je daleko více spjatá s elektorátem pravicových stran.

Díky metodě IDW byla naplno potvrzena skutečnost, že charakteristika *věk* není pro voliče podstatným determinantem pro politické rozhodování. V první fázi vícerozměrná statistika neodhalila významnější vztahy této charakteristiky s jakoukoliv částí politického spektra (malá závislost byla spatřena pouze v případě pravicových stran). Ve druhé fázi pak metoda IDW sice naznačila možné prostorové souvislosti této charakteristiky s volebními výsledky středových stran. Pomocí Pearsonova korelačního koeficientu však tato souvislost byla objasněna pomocí vzájemného vztahu s charakteristikou *náboženství*.

Doufám, že tato práce pomohla objasnit základní charakteristiku volebního chování obyvatelstva na úrovni lokální politiky. Diplomová práce se však zaměřila pouze na výsledky voleb do obecních zastupitelstev v jednom roce. Určitě by bylo zajímavé analyzovat delší časovou řadu těchto voleb a zaměřit se tak na stálost vlivu a závislostí sociodemografických charakteristik na volební výsledky. Tento pohled na problematiku zatím v dosud publikované literatuře chybí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ANO. 2016. *Pár slov o ANO* [online]. [cit. 2016-11-13]. Dostupné z WWW: <<https://www.anobudelip.cz/cs/o-nas/par-slov-o-ano/>>.
- BALÍK, S. 2006. *Volební podpora KSČ a KSČM v prostoru Olomouckého kraje v období 1929-1935 a 1996-2002*. Evropská volební studia, 1, č. 1, s. 38–60. ISSN 1801-6545.
- BALÍK, S. 2009. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Grada Publishing: Praha. 250 s. ISBN 978-80-24-2908-4.
- BALÍK, S., GONGALA, P. a kol. 2015. *Dvacet let komunálních voleb v ČR*. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno. 159 s. ISBN 978-80-210-8000-3.
- BALÍK, S., KRUTÍLEK, O. 2003. *Komunální volby v České republice v roce 2002*. Masarykova univerzita: Brno. 143 s. ISBN 80-210-3211-1.
- CABADA, L. 2007. *Systém politických stran a vnitrostranické rozhodovací procesy*, In: Vodička, K. a kol: *Politický systém České republiky*. Portál, Praha, s. 205–247.
- Česko. Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů*. [online]. [cit. 2016-10-17]. Dostupné z WWW: <<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&part=128~2F2000&rpp=15#seznam>>.
- Česko. Zákon č. 491 ze dne 6. prosince 2001 o volbách do obecních zastupitelstev, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů*. [online]. [cit. 2016-10-17]. Dostupné z WWW: <<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=491~2F2001&rpp=15#seznam>>.
- ČOPÍK, J. 2014. *Proměny a kontinuita české komunální politiky: Územní samospráva v nové době. Díl I*. Scriptorium: Příbram. 317 s. ISBN 978-80-87271-89-6.
- ČSSD 2009. *Dlouhodobý program ČSSD* [online]. [cit. 2016-11-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.cssdpardubice.cz/cz/zpravy/programove-dokumenty-cssd/dlouhodoby-program-cssd.html>>.
- ČSÚ 2014. *Malý lexikon obcí České republiky – 2014* [online]. [cit. 2016-10-10]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/maly-lexikon-obci-ceske-republiky-2014-ngdc2kaznu1>>.
- ČSÚ 2016a. *Demografická příručka 2014* [online]. [cit. 2016-09-20]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2014>>.

- ČSÚ 2016b. *Česká republika od roku 1989 v číslech – 2015* [online]. [cit. 2016-10-18]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-vy42dggohg#01>>.
- EIBL, O. a kol. 2009. *Krajské volby 2008*. Centrum pro studium demokracie a kultury: Brno. 175 s. ISBN 978-80-7325187-1.
- EIBL, O., PINK, M. 2012. *Senátní volby aneb většinový model v podmínkách České republiky*. In: Pink, M. a kol.: *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy a proměny*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, s. 147–170. ISBN 978-80-7325-287-8.
- GEHLBACH, S. 2000. *Shifting Electoral Geography in Russia's 1991 and 1996 Presidential Elections*. *Post-Soviet Geography and Economics*, 41, č. 5, s. 379–387.
- GREGORY, D. a kol. 2009. *The Dictionary of Human Geography (5th edition)*. Wiley Blackwell: Malden. 1072 s. ISBN 978-1-4051-3287-9.
- HAMPL, M., MÜLLER, J. 1998. *Jsou obce v České republice příliš malé?*. *Geografie – Sborník České geografické společnosti*, 103, č. 1, s. 1–12. ISSN 1212-0014.
- HENDL, J. 2015. *Přehled statistických metod: Analýza a metaanalýza dat*. Portál: Praha. 736 s. ISBN 978-80-262-0981-2.
- HLOUŠEK, V. 2002. *Koncept konfliktních linií v západní politické vědě a jeho proměny*. *Politologický časopis*, 9, č. 4, s. 398–414. ISSN 1211-3247.
- HLOUŠEK, V. 2004. *Konfliktní demokracie: moderní masová politika ve střední Evropě*. Masarykova univerzita: Brno. 224 s. ISBN 80-210-3449-1.
- CHARVÁT, J. 2012. *Volby a volební systémy v České republice*, In: Bureš, J., Charvát, J. a kol.: *Česká demokracie po roce 1989: Institucionální základy českého politického systému*. Grada Publishing, Praha, s. 181–230.
- INGLEHART, R. 2008. *Changing values among Western publics from 1970 to 2006*. *West European Politics*, 31, č. 1, s. 130–146.
- JEHLIČKA, P., SÝKORA, L. 1991. *Stabilita regionální podpory tradičních politických stran v českých zemích (1920–1990)*. *Geografie – Sborník České geografické společnosti*, 96, č. 2, s. 81–95. ISSN 1212-0014.
- JEŽEK, J. 2016. *Geostatistika a prostorová interpolace*. Univerzita Karlova v Praze: Praha. 199 s. ISBN 978-80-246-3076-2.
- KOSTELECKÝ, T. 1993. *Volby očima geografa*, In: Sýkora, L. a kol.: *Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii*. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha, s. 167–186.
- KOSTELECKÝ, T. 1994. *Economic, Social and Historical Determinants of Voting Patterns in the 1990 and 1992 Parliamentary Elections in the Czech Republic*. *Czech Sociological Review*, 2, č. 2 s. 209–228. ISSN 0038-0288.
- KOSTELECKÝ, T. a kol. 2014. *Koho volí Vaši sousedé? Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Sociologické nakladatelství SLON: Praha. 173 s. ISBN 978-80-7419-166-4.

- KOSTELECKÝ, T., BLAŽEK, J. 1991. *Geografická analýza výsledků parlamentních voleb v roce 1990*. Geografie – Sborník Česko geografické společnosti, 96, č. 1, s. 1–14. ISSN 1212-0014.
- KOSTELECKÝ, T., ČERMÁK, D. 2004. *Vliv teritoriálně specifických faktorů na formování politických orientací*. Sociologický časopis, 40, č. 4, s. 469–487. ISSN 0038-0288.
- KOSTELECKÝ, T., MIKEŠOVÁ R., a kol. 2015. *Geografie výsledků parlamentních voleb: prostorové vzorce volebního chování v Česku 1992-2013*. Sociologický ústav AV ČR: Praha. 209 s. ISBN 978-80-7330-284-9.
- KUNŠTÁT, D. 2013. *Za rudou oponou: Komunisté a jejich voliči*. Sociologické nakladatelství SLON: Praha. 324 s. ISBN 978-80-7419-143-5.
- MADLEŇÁK, T. 2010. *Hlavné trendy výskumu v současnej volebnej geografii*. Geografický časopis, 62, č. 2, s. 127–145. ISSN 2453-8787.
- MACHOVÁ, Z. 2013. *Volební právo cizinců v komunálních volbách České republiky a jeho využití*. Karolinum: Praha. 152 s. ISBN 978-80-2462342-9.
- MARTIS, K. C. 1982. *The Historical Atlas of United States Congressional Districts: 1789 – 1983*. The Free Press: New York. 352 s. ISBN 978-0029201503
- MAŠKARINEC, P. 2011. *Volební podpora ČS(D)SD (KDU)-ČSL, KSČ(M) a ODS v prostoru dnešního Libereckého kraje v letech 1920–1935 a 1996–2010: Kontinuita či diskontinuita voličských vzorců*. Evropská volební studia, 6, č. 1, s. 22–43. ISSN 1801-6545.
- MAŠKARINEC, P. 2013. *Prostorová analýza prezidentských voleb v České republice v roce 2013*. Sociológia, 45, č. 5, s. 435–469. ISSN 1336-8613.
- MIKEŠOVÁ, R. 2013. *Nejvýznamnější politické strany – program, představitelé a jejich zařazení do stranických rodin*, In: Kostelecký, T., Mikešová, R. a kol: *Geografie výsledků parlamentních voleb: Vzorce volebního chování v Česku 1992–2013*. Sociologický ústav AV ČR, Praha, s. 29–46.
- MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. 2010. *Neznámý svět vojenských újezdů* [online]. [cit. 2017-06-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/neznamy-svet-vojenskych-ujezdu-974223.aspx>>.
- MORRILL, R. L. 1981. *Political Redistricting and Geographic Theory*. Association of American Geographers: Washington DC. 76 s. ISBN 978-0892911592
- ODS 2002. *ODS volí EU* [online]. [cit. 2016-11-06]. Dostupné z WWW: <http://www.ods.cz/docs/programy/ODS_voli_EU.pdf>.
- OUTLÝ, J. 2003. *Volby do zastupitelstev obcí – vývoj a souvislosti*. Politologická revue, 9, č. 2, s. 17–44. ISSN 1211-0353.
- PERLÍN, R. 1998. *Venkov, typologie venkovského prostoru* [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z WWW: <<http://web.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>>.
- PINK, M. 2005. *Současné přístupy ve volební geografii*, In: Fiala, P.; Strmiska, M.: *Metody a přístupy ve víceúrovňovém vládnutí*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, s. 148–162. ISBN 80-7235-074-8.

- PINK, M. 2012. *Volební geografie v odborném prostředí České a Slovenské republiky: Úvod*, In: Pink, M. a kol.: *Volební mapy České a Slovenské republiky po roce 1993: vzorce, trendy a proměny*. Centrum pro studium demokracie a kultury, Brno, s. 5–15. ISBN 978-80-7325-287-8
- RABUŠIC, L. 2004. *Mnohonásobná lineární regrese* [online]. [cit. 2017-16-04]. Dostupné z WWW: <https://is.muni.cz/el/1423/podzim2004/SOC418/multipl_regres_1.pdf>.
- RIEGER, L. 2014. *Počet členů stran včera a dnes* [online]. [cit. 2016-11-12]. Dostupné z WWW: <http://www.cevro.cz/web_files/soubory/ctrnacni-deniky/2014/14denik_15_2014.pdf>.
- ROKKAN, s., LIPSET, S. M. 1967. *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*. Free Press: New York, 554 s.
- SPÁČ, P. 2013. *České strany a jejich kandidáti: případ voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2010*. Mezinárodní politologický ústav: Brno. 302 s. ISBN 978-80-210-6213-9.
- ŠARADÍN, P. 2004. *Analýza volebních výsledků*, In: Šaradín, P. a kol.: *Volby do Evropského parlamentu v České republice*. Periplum, Olomouc, s. 237–265. ISBN 80-86624-22-6.
- ŠARADÍN, P. 2008. *Teorie voleb druhého řádu a možnosti jejich aplikace v České republice*. Univerzita Palackého v Olomouci: Olomouc. 161 s. ISBN 978-80-244-1876-6.
- ŠARADÍN, P., OUTLÝ, J. 2004. *Studie o volbách do zastupitelstev v obcích*. Univerzita Palackého: Olomouc. 232 s. ISBN 80-244-0798-1.
- VODA, P. 2011. *Geografie volební podpory KDU-ČSL 1920 až 2010*. *Evropská volební studia*, 6, č. 1, s. 104-127. ISSN 1801-6545.
- Volby.cz 2017b. *Číselník volebních stran* [online]. [cit. 2017-06-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv32?xjazyk=CZ&xid=1>>.
- Volby.cz 2017c. *Výsledky voleb a referend* [online]. [cit. 2016-11-05]. Dostupné z www: <<http://www.volby.cz/>>.
- WARF, B., LEIB, J. 2011. *Revitalizing Electoral Geography*. Routledge: New York. 256 s.

ZDROJE DAT

ČSÚ 2015. *Definitivní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů*. [online]. [cit. 2017-04-16]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/sldb/definitivni_vysledky_scitani_lidu_domu_a_bytu>.

ČSÚ 2017a. *Výsledky sčítání lidu, domů a bytů 2011 (SLDB 2011)* [online]. [cit. 2017-07-03].

Dostupné z WWW:

<https://www.czso.cz/csu/czso/otevrena_data_pro_vysledky_scitani_lidu_domu_a_bytu_2011_sldb_2011->.

ČSÚ 2017b: *Anonymizovaná data ze SLDB 2011 za vybrané charakteristiky na úrovni obcí České republiky* vyříděná a poskytnutá katedrou demografie a geodemografie Přírodovědecká fakulta UK

Volby.cz 2017a. *Volby do zastupitelstev obcí* [online]. [cit. 2017-07-03]. Dostupné z WWW:

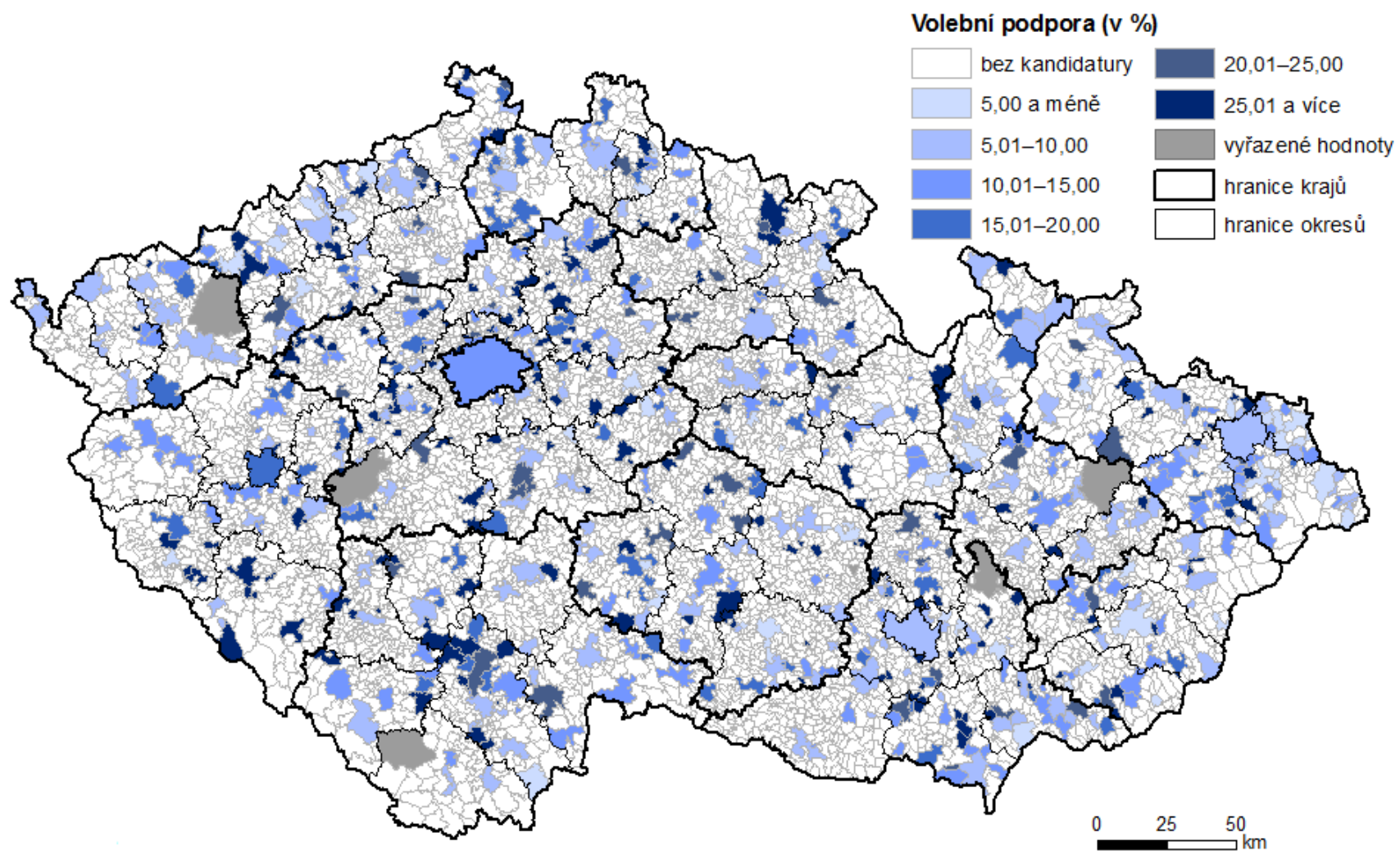
<<http://www.volby.cz/pls/kv2014/kv?xjazyk=CZ&xid=1>>.

PŘÍLOHY

Seznam příloh

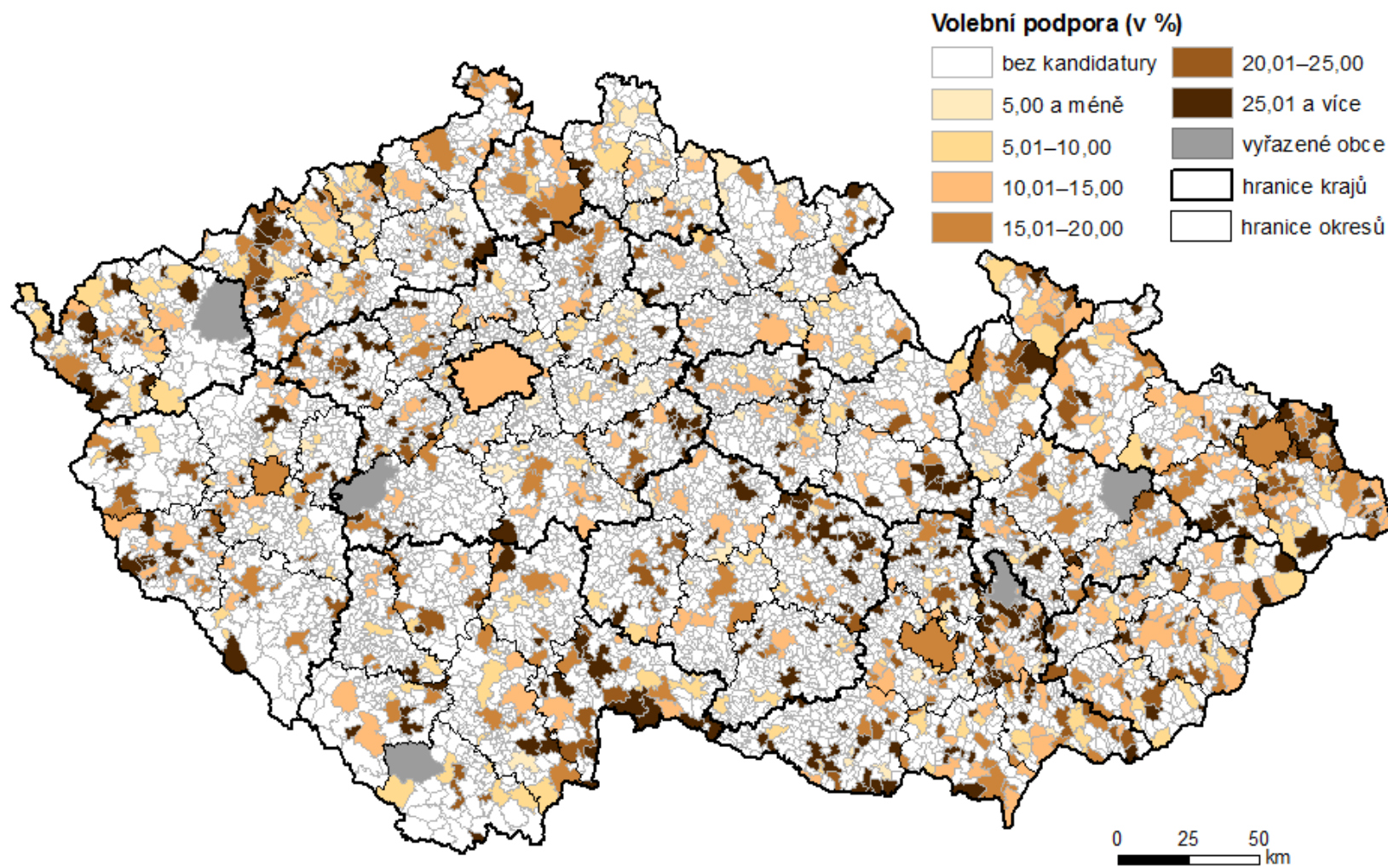
Příloha 1: Volební podpora ODS na úrovni obcí České republiky, 2014	78
Příloha 2: Volební podpora ČSSD na úrovni obcí České republiky, 2014	79
Příloha 3: Volební podpora KSČM na úrovni obcí České republiky, 2014	80
Příloha 4: Volební podpora KDU-ČSL na úrovni obcí České republiky, 2014	81
Příloha 5: Volební podpora TOP 09 na úrovni obcí České republiky, 2014	82
Příloha 6: Volební podpora ANO 2011 na úrovni obcí České republiky, 2014	83
Příloha 7: Volební podpora SNK a NK na úrovni obcí České republiky, 2014	84
Příloha 8: Míra nezaměstnanosti v obcích České republiky, 2011	85
Příloha 9: Podíl osob s vysokoškolským titulem v obcích České republiky, 2011	86
Příloha 10: Podíl osob hlásící se k římskokatolické církvi v obcích České republiky, 2011	87
Příloha 11: Podíl osob české národnosti v obcích České republiky, 2011	88
Příloha 12: Podíl osob ve věku 65 a více let v obcích České republiky, 2011	89
Příloha 13: Rozložení kandidatury v rámci krajů České republiky, 2014	90
Příloha 14: Rovnice vícenásobné regrese pro celostátní úroveň	90
Příloha 15: Rovnice vícenásobné regrese pro obce do 2 999 obyvatel včetně	91
Příloha 16: Rovnice vícenásobné regrese pro obce s 3 000 a více obyvateli	91

Příloha 1: Volební podpora ODS na úrovni obcí České republiky, 2014

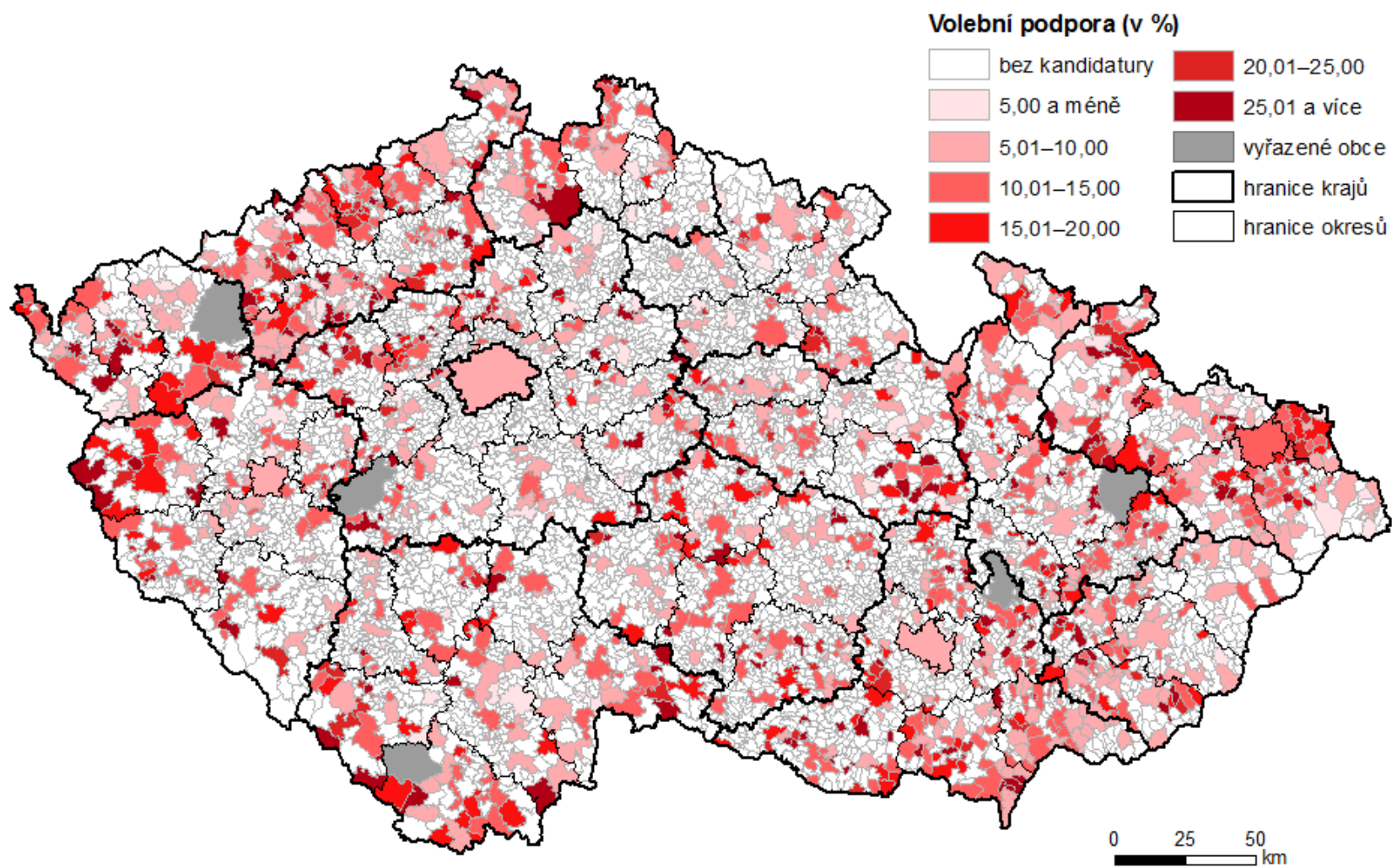
Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Příloha 2: Volební podpora ČSSD na úrovni obcí České republiky, 2014

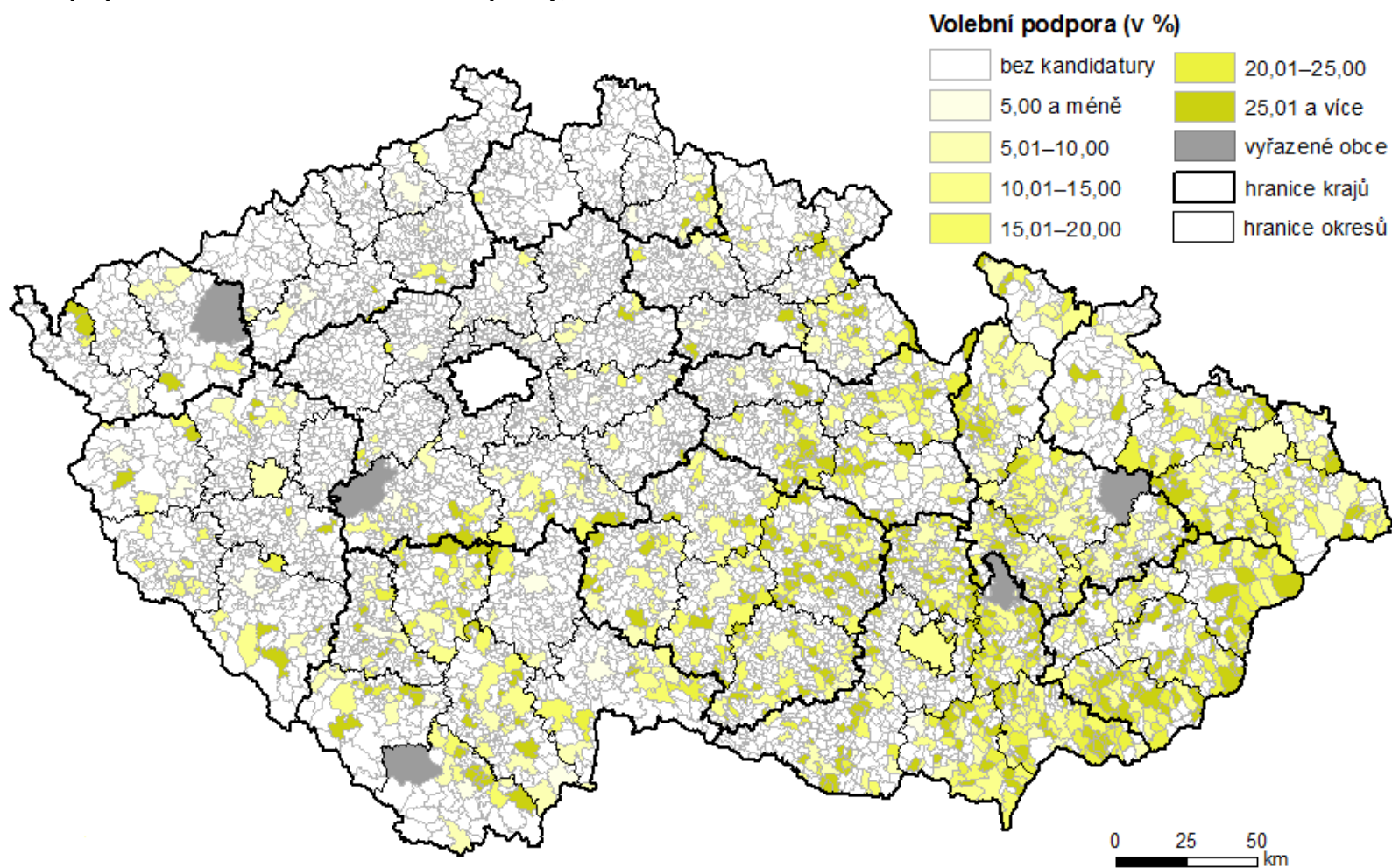
Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Příloha 3: Volební podpora KSČM na úrovni obcí České republiky, 2014

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

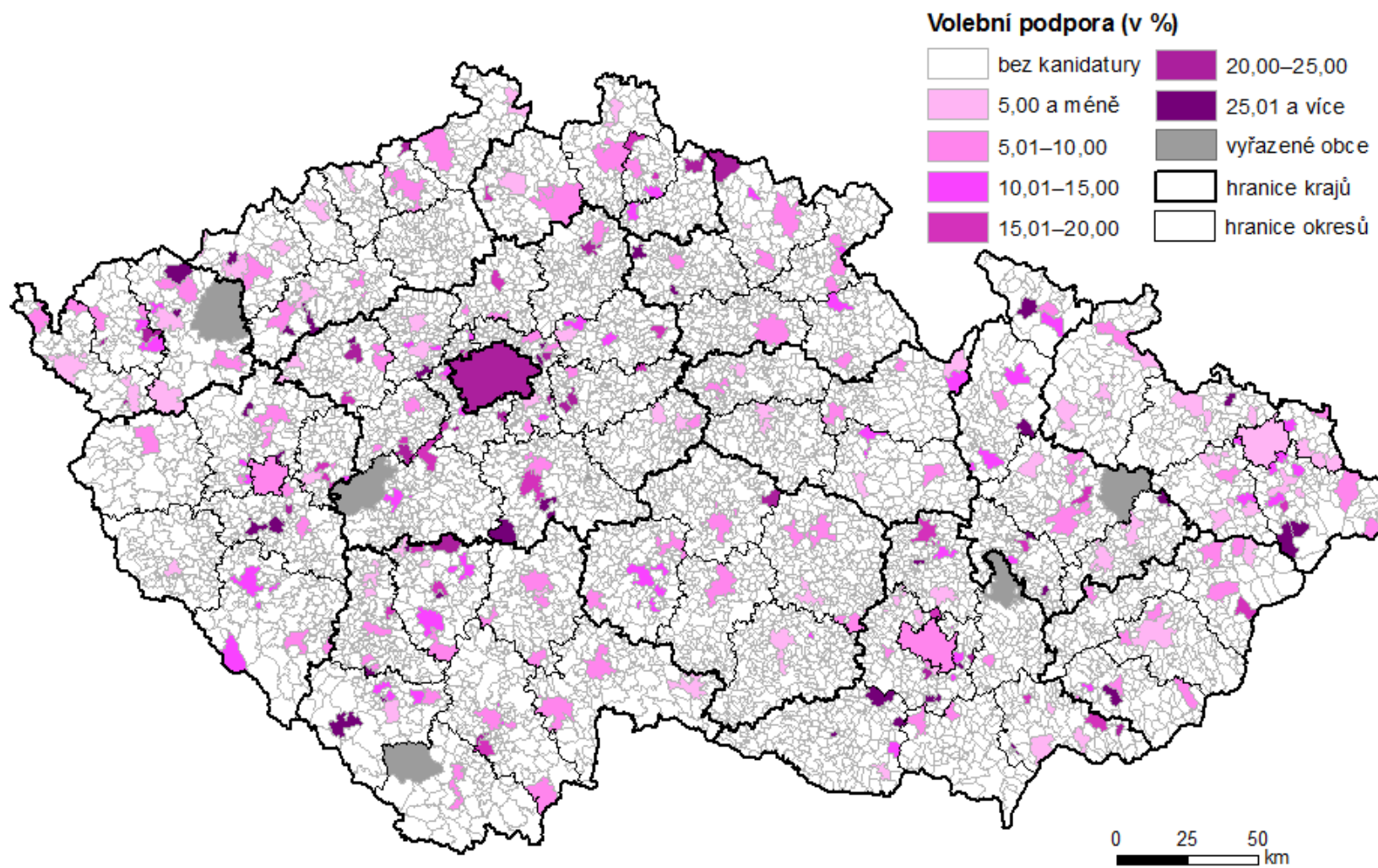
Příloha 4: Volební podpora KDU-ČSL na úrovni obcí České republiky, 2014

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

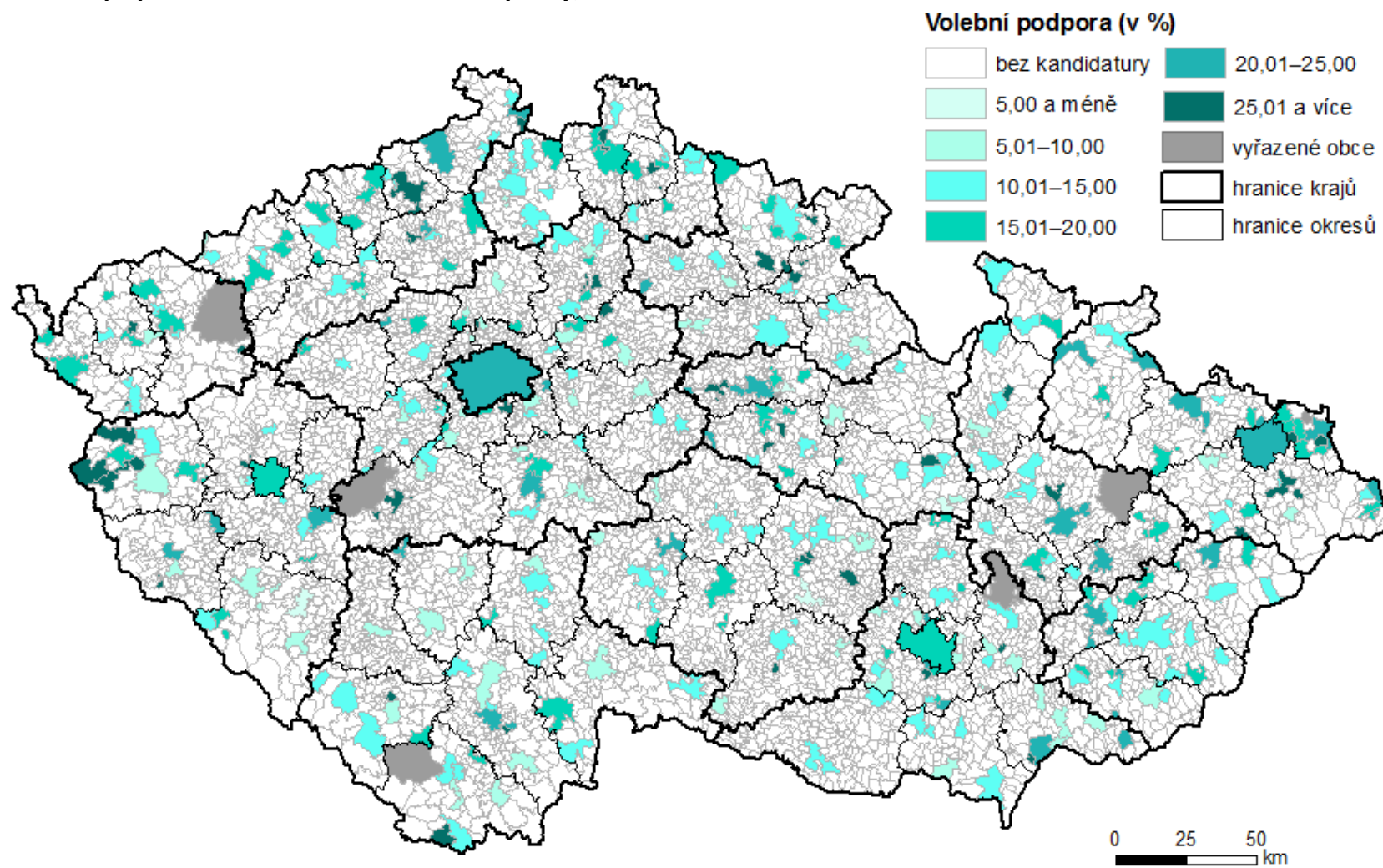
Poznámka: KDU-ČSL kandidovala v Praze v rámci trojkoalice (Strana Zelených, KDU-ČSL a STAN). Z tohoto důvodu je v mapě Praha zobrazena jako nulová hodnota. Trojkoalice celkově získala 11,2 % hlasů.

Příloha 5: Volební podpora TOP 09 na úrovni obcí České republiky, 2014

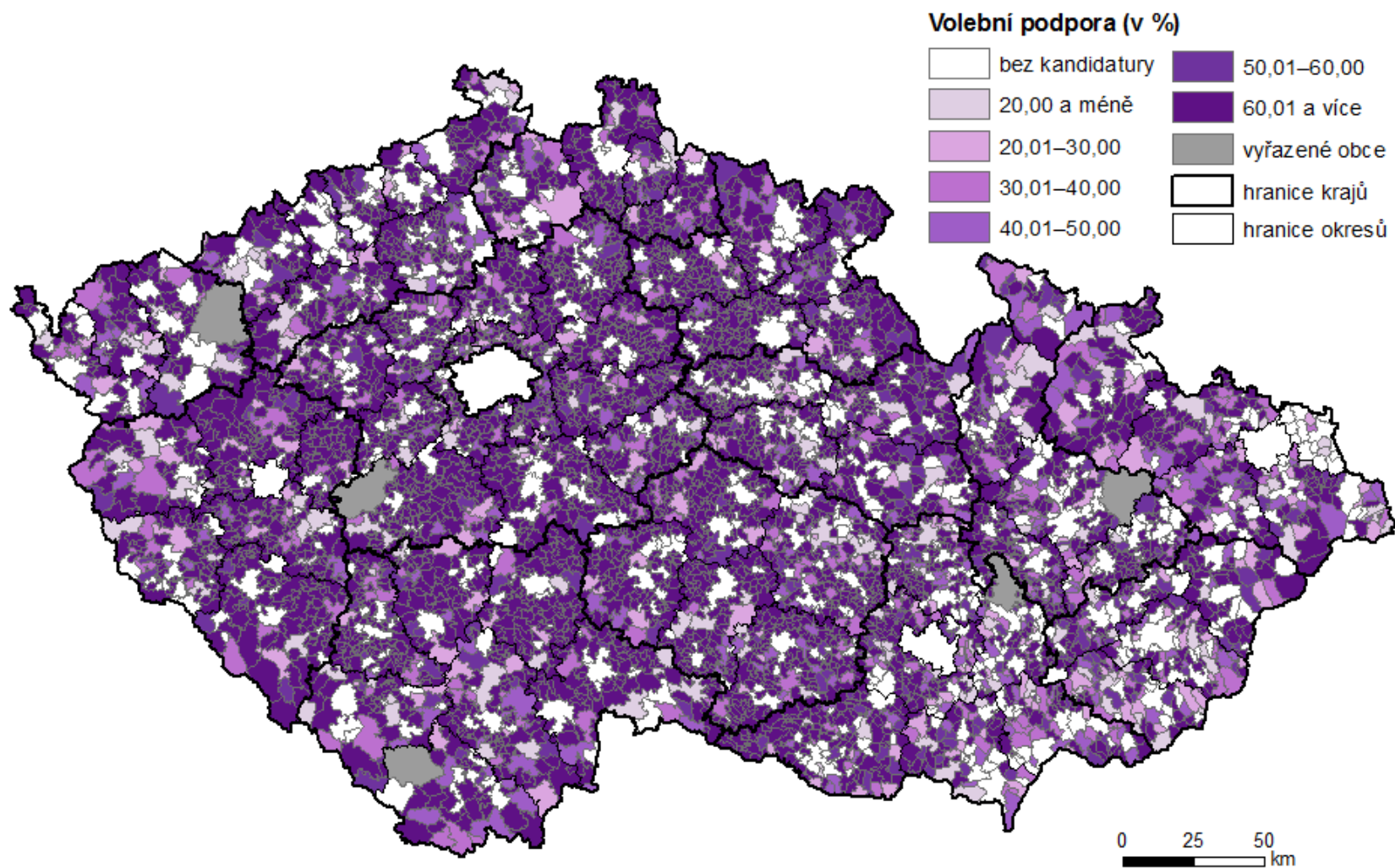
Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Příloha 6: Volební podpora ANO 2011 na úrovni obcí České republiky, 2014

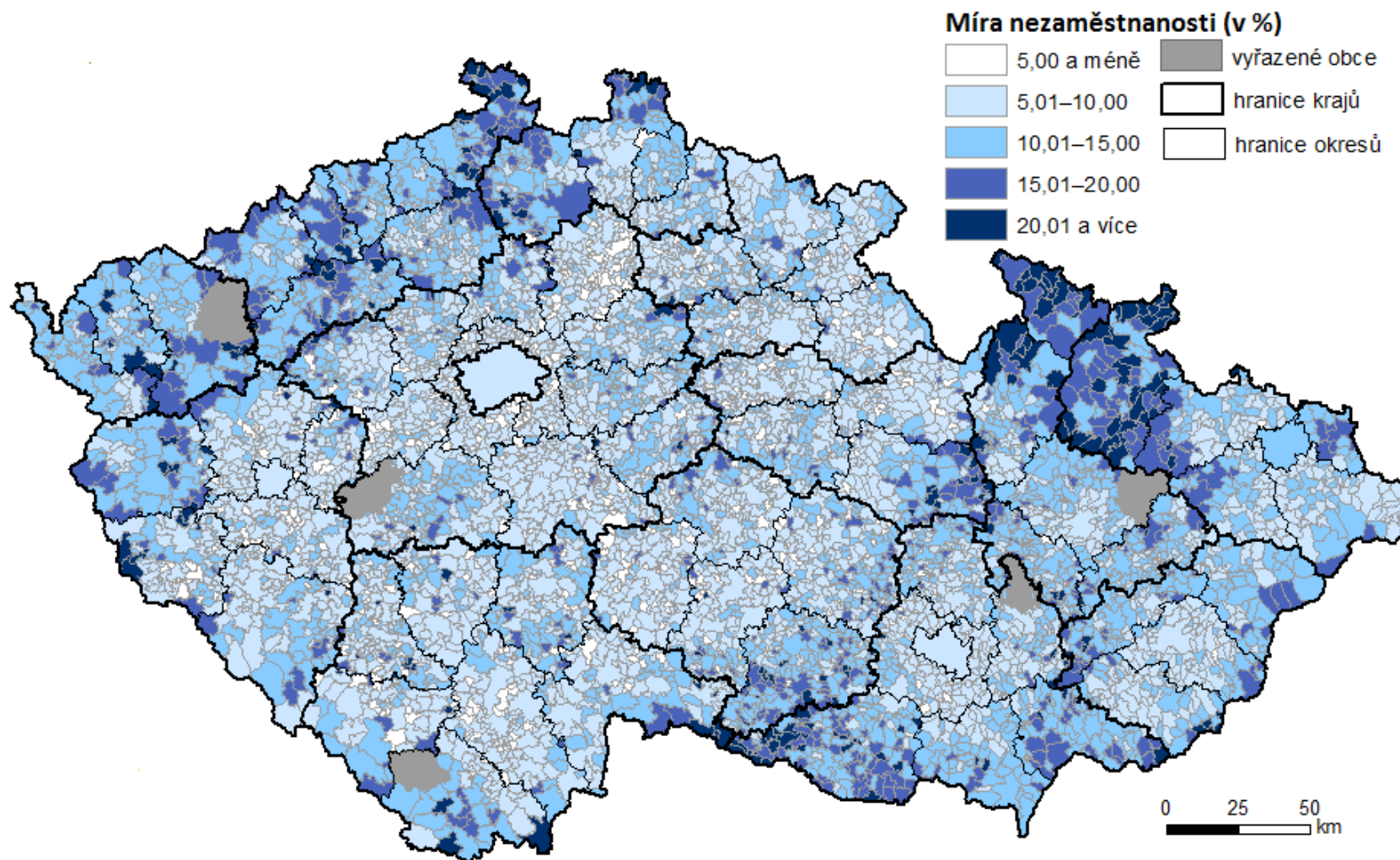
Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Příloha 7: Volební podpora SNK a NK na úrovni obcí České republiky, 2014

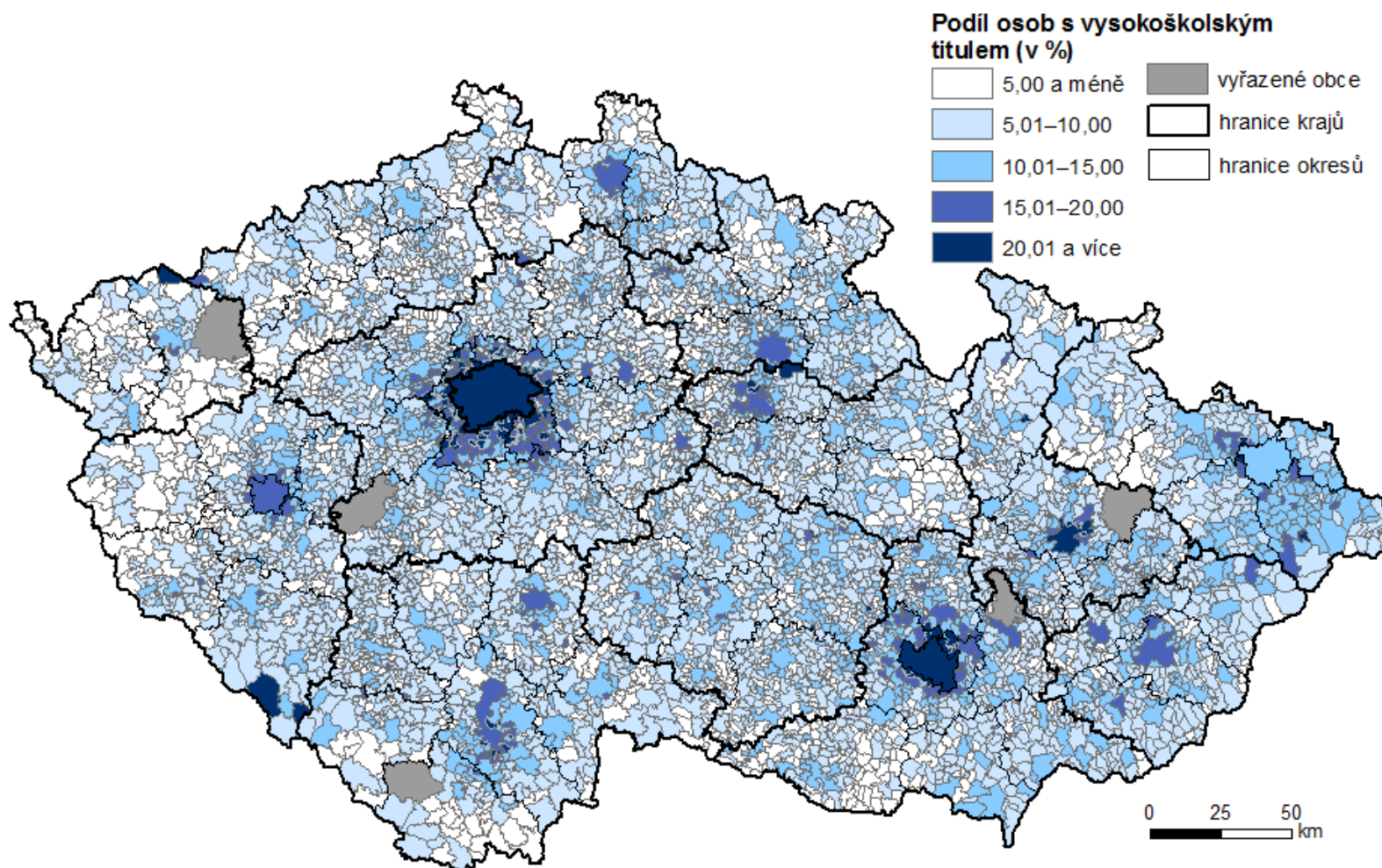
Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Příloha 8: Míra nezaměstnanosti v obcích České republiky, 2011

Zdroj: ČSÚ (2017a) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

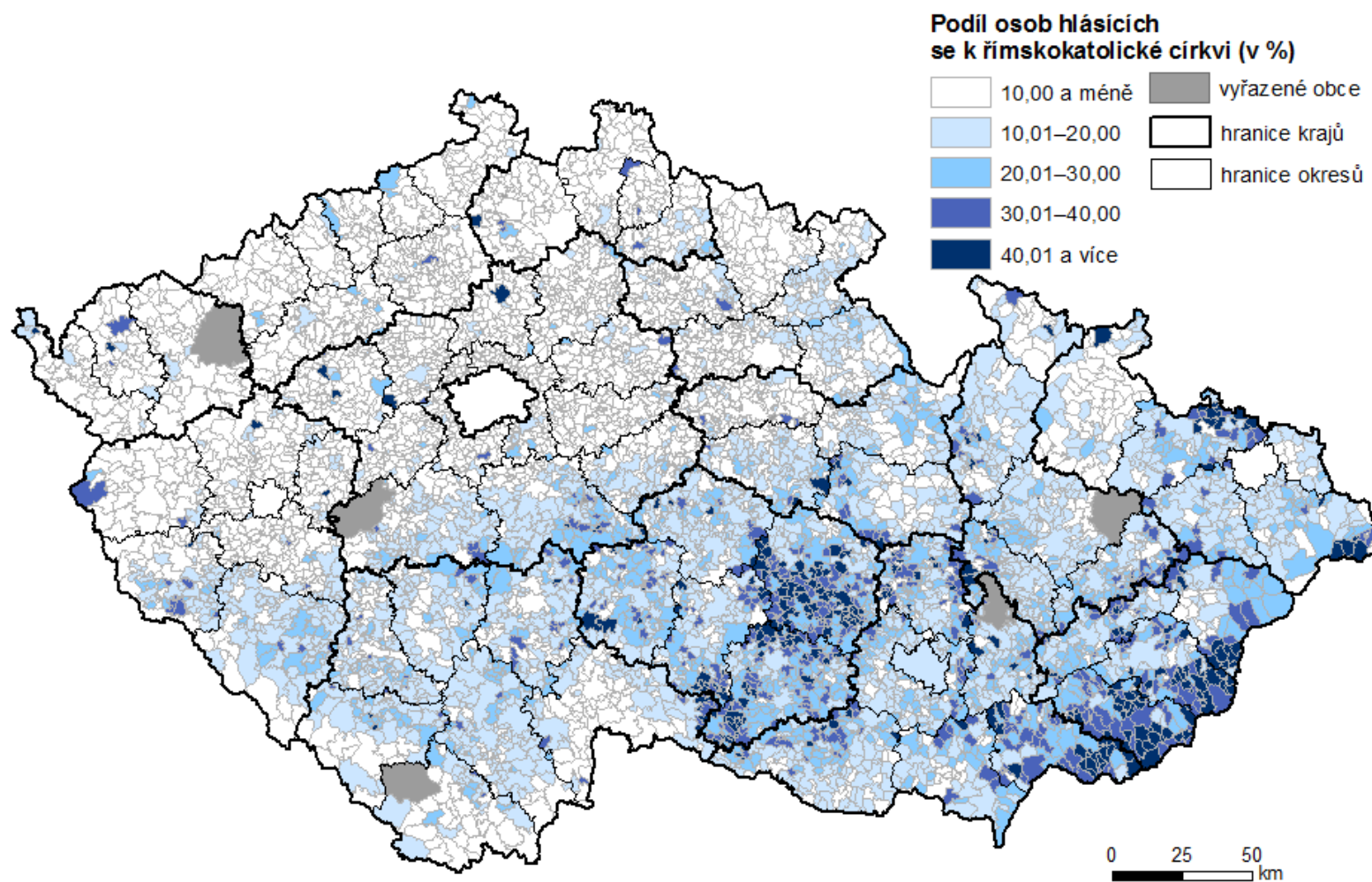
Příloha 9: Podíl osob s vysokoškolským titulem v obcích České republiky, 2011

Zdroj: ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Poznámka: Podíl je vztažen k osobám ve věku 18 a více let

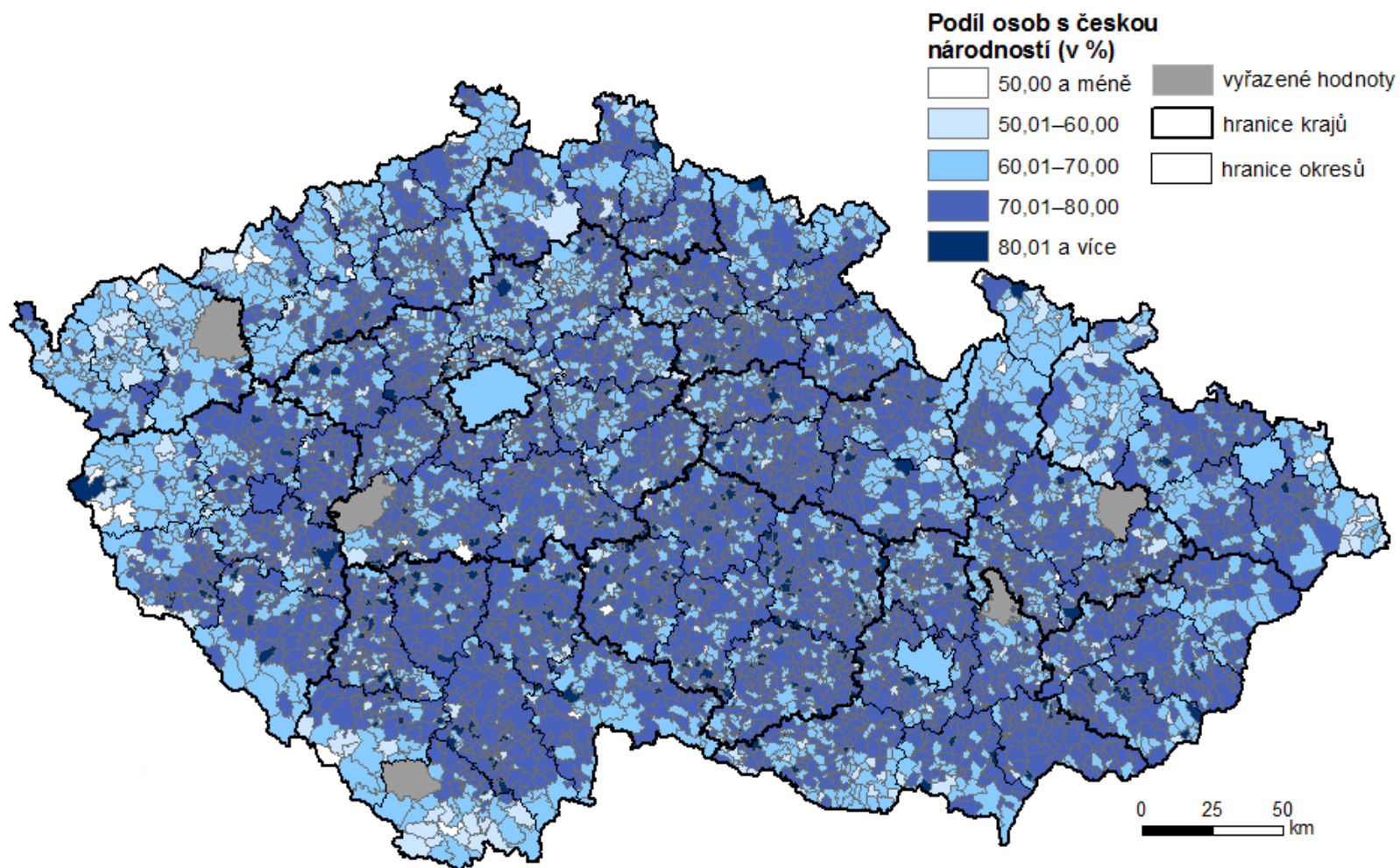
Příloha 10: Podíl osob hlásících se k římskokatolické církvi v obcích České republiky, 2011

Zdroj: ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Poznámka: Podíl je vztažen k osobám ve věku 18 a více let

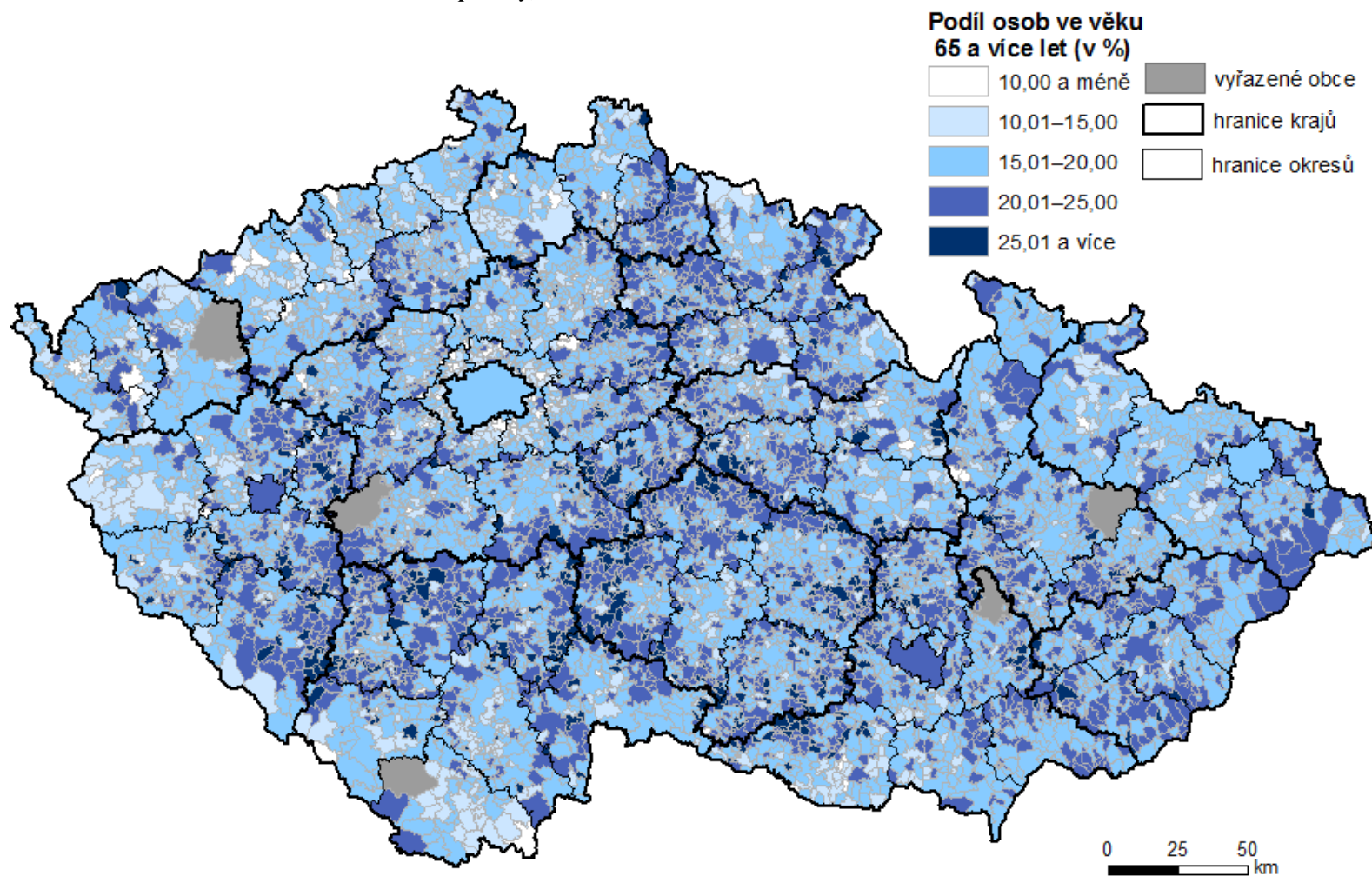
Příloha 11: Podíl osob české národnosti v obcích České republiky, 2011

Zdroj: ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Poznámka: Podíl je vztažen k osobám ve věku 18 a více let

Příloha 12: Podíl osob ve věku 65 a více let v obcích České republiky, 2011

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017b) a vlastní úprava v programu ArcMap 10.4.1

Poznámka: Podíl je vztažen k osobám ve věku 18 a více let

Příloha 13: Rozložení kandidatury v rámci krajů České republiky, 2014

Spektrum	Levice		Pravice		Střed	
Kraj	Počet obcí	Podíl obcí	Počet obcí	Podíl obcí	Počet obcí	Podíl obcí
Hlavní město Praha	1	100,0	1	100,0	1	100,0
Středočeský kraj	244	21,3	151	13,2	102	8,9
Jihočeský kraj	141	22,7	76	12,2	125	20,1
Plzeňský kraj	105	21,0	52	10,4	58	11,6
Karlovarský kraj	59	45,0	29	22,1	24	18,3
Ústecký kraj	175	49,4	62	17,5	40	11,3
Liberecký kraj	57	26,5	38	17,7	31	14,4
Královéhradecký kraj	73	16,3	35	7,8	65	14,5
Pardubický kraj	95	21,1	33	7,3	101	22,4
Kraj Vysočina	123	17,5	56	8,0	160	22,7
Jihomoravský kraj	260	38,7	108	16,1	277	41,2
Olomoucký kraj	138	34,7	49	12,3	183	46,0
Zlínský kraj	126	41,3	44	14,4	150	49,2
Moravskoslezský kraj	171	57,0	82	27,3	138	46,0
Celkem	1 768	28,3	816	13,1	1 455	23,3

Zdroj: Volby.cz (2017a) a vlastní zpracování

Příloha 14: Rovnice vícenásobné regrese pro celostátní úroveň

Levice	
První fáze	$Levice = 7,62 + 1,29 * \text{nezaměstnanost} - 0,21 * \text{vzdělání} + 0,08 * \text{náboženství} + 0,05 * \text{národnost} + 0,49 * \text{věk}$
Druhá fáze	$Levice = 3,95 + 1,32 * \text{nezaměstnanost} - 0,21 * \text{vzdělání} + 0,53 * \text{věk}$
Pravice	
První fáze	$Pravice = 72,16 - 1,65 * \text{nezaměstnanost} + 0,23 * \text{vzdělání} - 0,07 * \text{náboženství} - 0,42 * \text{národnost} - 0,61 * \text{věk}$
Druhá fáze	$Pravice = 74,76 - 1,67 * \text{nezaměstnanost} - 0,22 * \text{vzdělání} - 0,45 * \text{národnost} - 0,65 * \text{věk}$
Střed	
První fáze	$Střed = -20,17 + 1,11 * \text{nezaměstnanost} + 0,74 * \text{vzdělání} + 0,25 * \text{náboženství} + 0,25 * \text{národnost} - 0,01 * \text{věk}$
Druhá fáze	$Střed = -20,24 + 1,11 * \text{nezaměstnanost} + 0,74 * \text{vzdělání} + 0,25 * \text{náboženství} + 0,25 * \text{národnost}$

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: První fáze představuje klasickou vícenásobnou regresi. Druhou fází je analýza konstruovaná pomocí metody Stepwise (postupného vkládání proměnných do modelu).

Příloha 15: Rovnice vícenásobné regrese pro obce do 2 999 obyvatel včetně

Levice	
První fáze	$Levice = 16,87 + 0,39 * \text{nezaměstnanost} + 0,27 * \text{vzdělání} - 0,03 * \text{náboženství} - 0,12 * \text{národnost} + 0,32 * \text{věk}$
Druhá fáze	Nelze vyjádřit
Pravice	
První fáze	$Pravice = 35,91 - 0,50 * \text{nezaměstnanost} - 0,41 * \text{vzdělání} - 0,01 * \text{náboženství} - 0,09 * \text{národnost} - 0,03 * \text{věk}$
Druhá fáze	Nelze vyjádřit
Střed	
První fáze	$Střed = 32,72 - 0,06 * \text{nezaměstnanost} + 0,55 * \text{vzdělání} + 0,12 * \text{náboženství} - 0,24 * \text{národnost} + 0,10 * \text{věk}$
Druhá fáze	$Střed = 15,41 + 0,49 * \text{vzdělání}$

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: První fáze představuje klasickou vícenásobnou regresi. Druhou fází je analýza konstruovaná pomocí metody Stepwise (postupného vkládání proměnných do modelu).

Příloha 16: Rovnice vícenásobné regrese pro obce s 3 000 a více obyvateli

Levice	
První fáze	$Levice = 11,29 + 1,28 * \text{nezaměstnanost} - 0,27 * \text{vzdělání} + 0,17 * \text{náboženství} - 0,08 * \text{národnost} + 0,43 * \text{věk}$
Druhá fáze	$Levice = 6,26 + 1,31 * \text{nezaměstnanost} - 0,25 * \text{vzdělání} + 0,16 * \text{náboženství} + 0,39 * \text{věk}$
Pravice	
První fáze	$Pravice = 70,85 - 1,66 * \text{nezaměstnanost} + 0,28 * \text{vzdělání} - 0,14 * \text{náboženství} - 0,40 * \text{národnost} - 0,61 * \text{věk}$
Druhá fáze	$Pravice = 70,85 - 1,66 * \text{nezaměstnanost} + 0,28 * \text{vzdělání} - 0,14 * \text{náboženství} - 0,40 * \text{národnost} - 0,61 * \text{věk}$
Střed	
První fáze	$Střed = -24,91 + 1,22 * \text{nezaměstnanost} + 0,78 * \text{vzdělání} + 0,28 * \text{náboženství} + 0,30 * \text{národnost} - 0,05 * \text{věk}$
Druhá fáze	$Střed = -25,27 + 1,21 * \text{nezaměstnanost} + 0,78 * \text{vzdělání} + 0,28 * \text{náboženství} + 0,29 * \text{národnost}$

Zdroj: ČSÚ (2015), ČSÚ (2017a), ČSÚ (2017b), Volby.cz (2017a) a vlastní výpočty

Poznámka: První fáze představuje klasickou vícenásobnou regresi. Druhou fází je analýza konstruovaná pomocí metody Stepwise (postupného vkládání proměnných do modelu).